

Dragoș Olaru

Emanoil Rei

VETRE STRĂMOȘEȘTI

*Ropcea, un sat din Bucovina,
la a 560-a aniversare*

*Editura „George Tofan”
2010*

patrimoniul.su

Serie inițiată și sprijinită financiar de
Direcția pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național
Suceava

Dragoș Olaru

Emanoil Rei

VETRE STĂMOȘEȘTI

Ropcea, un sat din Bucovina,
la a 560-a aniversare

Editura „George Tofan”
Suceava

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
REI, EMANOIL**

**Vetre strămoșești : Ropcea, un sat din Bucovina,
la a 560-a aniversare / Emanoil Rei, Dragoș Olaru. -
Suceava : Editura George Tofan, 2010
ISBN 978-606-8159-24-9**

I. Olaru, Dragoș

908(498 Ropcea)

În loc de prefață

Pentru satul nostru natal, ce întrunește vremea unei jumătăți de mileniu și mai bine, fiii lui, Dragoș Olaru și Emanoil Rei, aducem în dar acest modest însă arzător omagiu, prinosul nostru de statornică iubire și prețuire, împreună cu urările de dăinuire în eternitate și de propășire a spiței ropcene prin muncă, lumină a științei de carte, dreaptă credință, dragoste față de vatra străbună și de limba română.

Dragoș Olaru
Emanoil Rei

Clădirea Școlii Medii din Ropcea, constr. 1981.

Biserica creștin-ortodoxă, renovată, cu parohul
Constantin Șurban în prim-plan.

ARGUMENT

Mama, când se lăsa furată de amintiri sau dorea să ne povestească vreo întâmplare de pe vremuri, mai întotdeauna începea cu următoarea frază: „Da tu l-ai mai apucat pe... ?” și urma numele celui de care era legată întâmplarea. De cele mai multe ori eu nu-l mai apucasem pe cutare al lui cutare, fiindcă amintirile mamei se refereau de obicei la vremurile „de pe timpul României”, când ea era „tânără și viața frumoasă”. Era de fapt un fel de a încheia vorba, de a se lăsa furată de nostalgia amintirilor. Părinții mei socoteau că este o datorie a lor să ne povestească și nouă, copiilor, despre faptele celor pe care i-au apucat ei în viață. Era o tradiție, un obicei, un fel de punte între cei doi ce se duc în lumea celor dreți și cei ce vin din lumea lor. Așa apucaseră și ei din bătrâni. Motivația era foarte simplă: ca să se știe.

„Ca să se știe” era și formula cu care încheiau de obicei străbunii noștri diferite acte, hrisoave, zapisuri, ispisoace. Era ca un îndeamn de a ne cunoaște trecutul, de a înțelege de unde venim și de unde ne tragem. Înaintemergătorii neamului nostru spuneau în acest sens că, „inima privind la cele trecute mai lesne prevede cele viitoare” (Nicolae Milescu Spătaru) și că astfel de lucruri se fac „din dragostea Țării, ca să nu se înece anii cei trecuți ai ei” (Grigore Ureche). Și într-adevăr, numai cine pătrunde tot mai departe în trecut, acela, conform unei legi inexplicabile de reciprocitate, vede tot mai departe și viitorul.

Anume în acest sens am adunat de prin arhive și cărți aceste fragmente și întâmplări din istoria satului meu natal, Ropcea, cu gândul de a le pune între copertile unei cărți, căci timpul fuge și nu se știe cine mai apucă să le ducă mai departe. E într-un fel o încercare de a scoate din anonimat zeci și sute de informații documentare, împrăștiate prin dosare de arhivă, cărți, reviste și calendare de pe timpuri,

care într-un fel sau altul, direct sau tangențial, se referă la istoria acestei localități. Adunându-le împreună, ele conturează mai multe aspecte ale vieții unui sat – străveche vatră de istorie românească, purtătorul unui viu destin istoric bucovinean. În plan mai larg, ele devin chiar o istorie a ținutului, a unei părți a neamului românesc.

Pentru unii ar putea să apară întrebarea de ce anume despre satul natal? Mircea Eliade scria că orice pământ natal alcătuiește o geografie sacră. Pentru cei care l-au părăsit într-un fel sau altul, cum e și cazul nostru, satul copilăriei și al adolescenței devine mereu un sat mitic, un izvor inepuizabil de a te cunoaște mai bine. Am purtat mereu în suflet imaginea fabuloasă a unui univers care m-a făcut să înțeleg într-un fel aparte cuvintele lui Lucian Blaga: „Satul trăiește în mine într-un fel mai palpitant, ca experiență vie”.

Aici, la Ropcea, în casa cu „dahul în patru ape”, cu prispa de pământ și cuiburi de rândunele sub streșinile joase, am văzut lumina zilei. Aici părinții mei mi-au auzit glasul prima dată și s-au bucurat de primul pas făcut de mine. Aici am învățat graiul părinților mei și le-am simțit necazurile și bucuriile.

De el, de satul natal, mă leagă și cele mai calde amintiri. Cu două din ele, despre felul cum am învățat carte și cum am cunoscut pentru prima dată poezia lui Eminescu, mă împărtășesc în rândurile ce urmează.

Lada cu zestre

Ziarele de altădată mi-au stârnit întotdeauna o mare curiozitate. De fiecare dată, când le răsfoiesc paginile îngălbenite de vreme, sunt copleșit de emoții neobișnuite. Împreună cu ele, pătrund într-o lume miraculoasă, se pare, de mult pierdută, dar plină de taine și surprize plăcute. Aceste emoții le port încă din fragedă copilărie, de când am început să buchisesc primele cuvinte, fapt care se datorește bunicului meu după tată, Nicuță a lui Mical, un mare îndrăgostit de ziare. Deși fiind un simplu țăran, cu anumite aptitudini în meșteșugul tâmplăritului, mai întâi de toate el era totuși un împătimit al „știrilor de la gazetă”. Ducând o viață grea, plină de neajunsuri, se încăpățâna ca, aproape în fiecare an dintre cele două războaie mondiale, să se aboneze la gazetele din Cernăuți și chiar la marile cotidiene din București. Pe bunel nu l-am mai apucat, dar după mărturisirile părinților mei, în casa noastră întotdeauna se puteau găsi teancuri de gazete, iar în zilele de odihnă aici se adunau mai mulți gospodari „ca să le mai citească câte ceva Nicuță a lui Mical”. Mama-mi spunea: „Cine venea? Venea Scripa, acela avea patru feciori la școli la Cernăuți, venea Ion a lui Todrină, că trăia chiar aici peste drum, venea Gheorghe a lui Constantin... (Aici mama făcea o pauză și ofta din greu.) Sărmanu, l-au dus rușii mai târziu, cu toată familia, tocmai în Siberia și nu s-o mai întors... Au venit ca hoții, noaptea. Până i-au strâns, că erau mulți, ei doi și șapte copii, se făcuse ziuă. Nanașa Ileana, femeia lui Gheorghe a lui Constantin, i-o plâns ca pe morți. S-au bocit singuri aici acasă, că acolo în Siberia cine avea să-i bocească? Când îi duceau, au trecut pe lângă mine, că ieșisem cu găștele pe rouă. Îi văd ca azi: cei mai mici în căruță, cei mai mari pe jos din urmă, curat ca la înmormântare. Nanașa, când m-a văzut, mi-a spus printre bocete: „Să te duci, fato, să iei

ghemele celea de lână la voi, că rămâne casa noastră pustie. Să iei ce mai este prin casă, că noi...” Parcă nu-i mai ajungeau cuvintele. Ion, băiatul lor mai mare, mă lua la joc, că eram și eu de-acum fată mare. Jucam cu dânsul „Alunelul”, azi nu se mai joacă, l-o uitat lumea... Ion mergea pe jos în urma căruței și când m-a văzut numai atât mi-o spus: „Rămâi cu bine, Gheorghină, că noi ne ducem și nu știu dacă ne vom mai vedea.” Numai atâta mi-o spus, n-avea nici el cuvinte... Stai, ce-ți spuneam? Așa, despre cititul gazetei. Apoi venea Iordache... tu-l mai ții minte? Venea Dzioanec, moș-tu, de la deal, venea nanașu Victor a Catrinei, el era mai tânăr, ne-a cununat pe noi, pe mine și pe tat-tu. Cam aiștea veneau, și socru, Dumnezeu să-l ierte, le citea gazeta, câteodată până spre ziuă. Mai beau câte un păhărel de rachiu, dar nu de acestea rusești. Pe atunci se cinstea cu pahare mici, cu degetare... Un șip de rachiu ajungea la 7-8 inși, mai rămânea și pe altă dată... Mai stăteau de vorbă, că așa era la cititul gazetei...”

Odată cu urgia de după război, adusă pe meleagul nostru de „eliberatori”, s-au pierdut ziarele bunelului și s-a cam terminat și cu cititul gazetei. S-au păstrat numai câteva pagini din „Universul” bucureștean cu care mama a lipit partea lăuntrică a „lăzii celei mari cu flori”, făcută de mâna bunelului și dată ca zestre părinților mei, în care mama păstra ce avea mai scump la suflet. Aici, în această ladă, ascuns de ochii fraților mai mari și mai ales de cei ai părinților, îmbătat de mirosul plăcut de haine curate (cămăși, cheptare, catrințe, brâie, sumane, lăicere), de aroma firelor de busuioc și de gutuie, am deprins meșteșugul cititului. Și nu era un citit oarecare, ca al fraților mai mari de la școală, ci era cititul cu caractere latine, adică românești.

Mult timp lada bunelului, după cum spunea tata, „a fost unica publicație cu vorbe românești din casa noastră”.

Unde să mai fie azi oare lada bunelului? Unde să mai fie oare acea zestre a familiei noastre cu știrile bucureștene lipite pe scândurile de lei, mâncate de cari, dar cu acele atât de fermecătoare cuvinte românești de cândva...?

Unchiul de dincolo

Și a doua amintire.

Era pe la începutul anilor '60 ai secolului trecut. Un unchi după mamă, care, după refugiul din 1944, se stabilise cu traiul la București, venise pentru prima dată în vizită la părinții săi, pe care nu-i văzuse aproape douăzeci de ani. Era printre primii care venise de dincolo. Vestea se răspândise ca fulgerul, nu numai în satul nostru, dar și în cele din împrejurimi, pe unde avea neamuri și cunoscuți. A intrat în ospetie și pe la noi. Părinții l-au primit cu ce au avut mai bun în casa cea mare. Se adunară rudele noastre și aproape toți vecinii, ca să-l audă și să-l vadă pe „Vasile a lui Dzioanec din România” de parcă era cel de trecuse granița dintre viață și moarte. Vecinele, adunate în ograda noastră, chiar așa vorbeau între ele: „a venit tocmai de dincolo”.

Unchiul, la masă, la un moment dat, a început să declame o poezie, probabil la rugămintea tatălui meu cu care a fost coleg de școală și care-i cunoștea capacitățile declamatoare. În casă se făcuse o liniște totală. Se auzea numai glasul domol și blând al unchiului Vasile:

„La un semn deschisă-i calea și s-apropie de cort
Un bătrân atât de simplu, după vorbă, după port.

- Tu ești Mircea?

- Da-mpărate!...”

Stăteam undeva într-un ungher și-l priveam înmărmurit pe unchiul Vasile, care se ridicase între timp în

picioare și a cărui voce creștea treptat, transformându-se spre sfârșit într-un adevărat tunet, de zângăneau geamurile:

„...Eu? Îmi apăr sărăcia și nevoile și neamul...

Și de-aceea tot ce mișcă-n țara asta, râul, ramul,

Mi-e prieten numai mie, iară ție dușman este.

Dușmănit vei fi de toate, făr-a prinde chiar de veste;

N-avem oști, dară iubirea de moșie e un zid

Care nu se-nfiorează de-a ta faimă, Baiazid!”

Pentru câteva clipe unchiul rămase cu pumnul ridicat în sus, lângă icoane, de parcă era gata să lovească în acel imaginar Baiazid. Declamarea lui a avut un efect zguduitor asupra celor prezenți. În ochii și pe fețele celor din jur am văzut lacrimi. Erau lacrimi de bucurie față de Cuvântul Poetului, erau o exprimare a respectului pentru vorbirea frumoasă a unchiului meu, vorbire ce nu era schilodită de rusisme ca a celor rămași la baștină. Versurile Poetului veneau ca un leac tămăduitor asupra tuturor suferințelor aduse de împăratul de la răsărit. Veneau ca o lumină, ca o tămăduire, ca o speranță, ca un sprijin.

Plângea și unchiul Vasile... Erau probabil lacrimi pentru fratele său Doxuță, care, dus în mlaștinile Onegii, nu s-a mai întors.

Acesta a fost pentru mine primul contact cu creația lui Eminescu, lucru pe care aveam să-l înțeleg mult mai târziu. Atunci, în naivitatea mea de copil, credeam că sunt versurile unchiului Vasile...

Sărbătoarea „Satul meu vatră frumoasă” la Casa Culturii din Ropcea.

Valea Hlibiciocului.

Toponimia satului

S-au emis mai multe păreri controversate referitoare la originea numelui și a datei întemeierii acestei așezări, dar nu se poate afirma că problema ar fi fost elucidată sub toate aspectele. Originea denumirii satului a rămas deocamdată în afara atenției specialiștilor, cu excepția poate a lui Daniel Werenka, care în *Topographie der Bukowina zur Zeit ihrer Erwerbung durch Oesterreich (1774-1785)* (Cernăuți, 1895, p.85) a emis câteva păreri originale în această privință. Fiind convinși în veridicitatea afirmării specialiștilor că toponimia este graiul pământului, că ea constituie un izvor inepuizabil de cunoaștere și studiere a istoriei unui popor, cu atât mai mult al unei localități, vom încerca să analizăm în continuare câteva aspecte ale semnificației numelui satului Ropcea. În acest context, amintim afirmația lui Iorgu Iordan potrivit căreia „toponimia poate fi socotită drept istoria nescrisă a unui popor, o adevărată arhivă, unde se păstrează amintirea atâtor evenimente, întâmplări mai mult ori mai puțin vechi sau importante, care s-au petrecut de-a lungul timpurilor și au impresionat într-un chip oarecare sufletul popular”¹. Se știe că numele locurilor nu se dau la întâmplare, fără nicio legătură cu oamenii locului, cu ocupațiile, credințele religioase și superstițiile lor, cu anumite evenimente din trecutul mai îndepărtat sau mai apropiat.

Pe parcursul istoriei, denumirea satului apare sub diverse forme fonetice: Rubcea, Robce, Robcea, Ropcze, Robtosa, Ropcea, Roptsche, Ропча.

Semnificația cuvântului trebuie căutată în două direcții: una de sorginte slavă, alta – latină. În perioada de după ultima conflagrație mondială învățătorii școlii din sat răspândeau cu insistență o singură legendă privind originea

¹ Iorgu Iordan, *Toponimia românească*, 1963, București, p. 2

satului. Conform ei, satul ar fi fost întemeiat de slavi, care, în căutare de spații pentru trai, au ajuns pe aceste locuri total împădurite și, convenindu-le cadrul natural favorabil pentru viață, au început cu defrișarea terenurilor. Există și azi o parte a satului, care se numește Lăzuitură, adică de la *laz* – teren de curând despădurit pentru a fi transformat în loc arabil sau în pășune. Așa cum în slavă există câteva cuvinte care exprimă noțiunea de defrișare, adică a lucrului legat de despădurire (*rubka* = tăietură, *robota* = lucru) și care fonetic sunt foarte aproape de toponimul *Ropcea* (sau *Rubcea* cum îl mai întâlnim la prima atestare documentară), originea lui se dă drept slavă. Interesant este faptul că D. Werenka vorbește și el de o origine slavă a cuvântului, dar îl leagă de cuvântul *ropa*, ce ar însemna în rusă apă sărată, sărătură sau chiar oloi negru.

În favoarea acestei ipoteze ar putea veni și următorul caz. În Federația Rusă există două localități, singurele cunoscute de noi, care poartă numele de Ropcea. Prima se află în raionul Kneajpogost din Republica Autonomă Komi și a apărut comparativ nu de mult, tot în urma defrișărilor de păduri. Numele l-au dat tot slavii (rușii), care erau veniți aici peste populația băștinașă komi, adică exact ca și în cazul nostru – un sat cu populație românească primește numele de la slavii care au venit peste ei. Este un procedeu foarte bine cunoscut în istoria toponimiei de pe aproape întreg teritoriul românesc și mai ales de pe cel bucovinean.

A doua localitate este mult mai bine cunoscută în istoria Rusiei fiindcă e legată de numele țarului Petru al III-lea. Aici la Ropșa, la 30 de verste de renumitul Peterhof de lângă Sanct-Petersburg, „o localitate izolată, dar foarte plăcută”, a fost exilat la 13 iulie 1762 țarul Petru al III-lea de către soția sa Ecaterina, ca numai peste 5 zile să fie găsit mort în camera sa. Acest omor al țarului a avut un ecou de lungă durată în politica vecinului nostru de la răsărit. După cum se știe, Ecaterina îi va ocupa locul, și va deține tronul Rusiei

timp îndelungat, având o influență puternică și asupra Moldovei, iar aici, la noi, la mănăstirea Horecea, va construi pe banii săi biserica cu hramul Sf. Gheorghe. Cât privește localitatea Ropșa, ea era, cel puțin atunci, la mijlocul secolului al XVIII-lea, înconjurată de păduri și luase ființă, se pare, tot prin defrișări de teren.

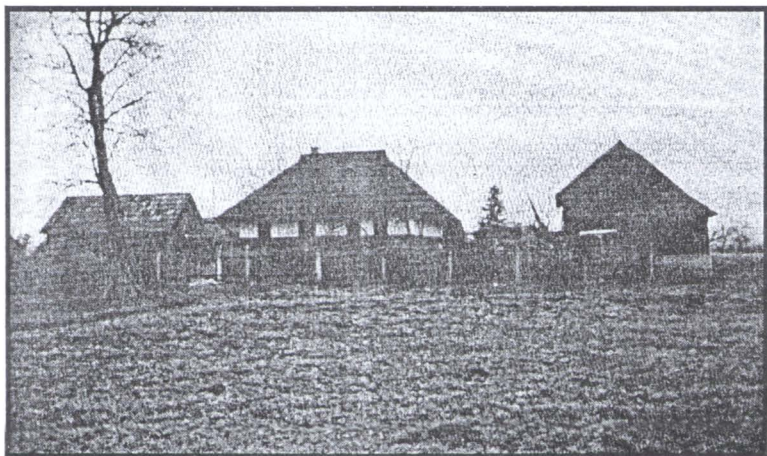
Despre originea latină a numelui vorbește același Werenka, care bănuiește că ar putea să vină de la latinescul *rumpo* cu sensul de a rupe, a separa, cu atât mai mult că numele satului se întâlnește, ce-i drept, foarte rar, și sub forma de Robtosa (Rabtosa). Ni se pare logic să amintim aici și cuvântul *ruptaș*, care provine de la cuvântul *rupta* și care se folosea pentru a-i denumi pe acei țărani răzeși care plăteau birul în rate (în rupte). Știind că localitatea noastră a fost un sat de răzeși chiar la întemeierea statului Moldova, această asociere între denumirea satului și cuvântul *ruptaș* ni se pare pe deplin credibilă.

În acest context este interesant de urmărit microtoponimia, adică numirile unor părți de sat, ale țărinilor, pâraielor, delaurilor, văilor, pădurilor, poienilor, pășunilor, luncilor, bălților, drumurilor, etc. Marele specialist în toponimia minoră, Nicolae Grămadă, afirmă că „în numele de locuri găsim multe fapte importante pentru cunoașterea trecutului; în ele e îngropat un întreg trecut, de pe care o cercetare atentă și prudentă a toponimiei face să ridice perdeaua grea a uitării, aducând la cunoștința celor de astăzi atâtea nume de oameni, adeseori uitați, necunoscuți de urmași, dar odinioară cu însemnate rosturi active în partea locului, atâtea fapte istorice și întâmplări mai mărunte, de multe ori necunoscute sau nelămurite până acuma...”²

Este foarte important că toponimia minoră rămâne aproape intactă la schimbările impuse populației băștinașe

² Nicolae Grămadă, *Studii de toponimie minoră*, în „Analele Bucovinei”, An. I, 2/1994, p.395.

de către dominațiile străine (care prin părțile noastre au avut, spre regret un caracter continuu), fiindcă ea apare mult mai rar în documentele oficiale în comparație cu numirile administrative ale localităților. Și indiferent de faptul că unele numiri toponimice minore pot dezamăgi mult pe adepții unei concepții și invers, pot însufleți pe oponenții lor, noi trebuie în primul rând să fim fideli adevărului istoric și să ne ferim de concluzii pripite asupra toponimiei noastre. Totodată, trebuie să fim conștienți de faptul că în scurgerea vremurilor asupra localităților noastre s-au revărsat atâtea neamuri, unele cu opriri trecătoare, altele cu așezări de lungă durată, care era firesc să-și lase într-un fel sau altul urmele trecerii lor. Trebuie totuși să menționăm că la ocuparea Bucovinei aproape întreaga nomenclatură topică minoră era românească, iar odată cu așezarea primilor coloniști galițieni în satele din nordul Bucovinei, începe și procesul de slavizare a toponimiei minore.

Gospodărie tradițională., Ropcea.

Subliniem încă o dată că aceasta se referă la toponimia minoră, căci toponimia slavă din cuprinsul teritoriului românesc a avut încă o etapă, mult mai timpurie, care se încadrează în perioada pătrunderii în general a slavilor în Europa.

Nomenclatura topică am depistat-o în diferite lucrări de specialitate, izvoare istorice, documente de arhivă, dar și în hărți administrative, silvice și îndeosebi în cele cadastrale, în care s-a fixat situația toponimică a satului Ropcea începând cu prima lui atestare documentară de la 1448 și până în anul 1944.

Se știe că ofițerii cartografi, cei mai mulți poloni originari din Galiția, însărcinați cu întocmirea hărților cadastrale ale satelor și moșiilor bucovinene, redau numele topice de obicei în traducere slavă, iar cele ce păstrază forma lor autentică primesc o transcripție germană (polonă), fapt care îngreunează cu mult citirea corectă a toponimului. Primul plan cadastral al satului Ropcea descoperit în arhiva cernăuțeană este cel întocmit la 1855, editat la 1857 și care s-a păstrat numai parțial. Al doilea plan, din 1876, color, cuprinde planul general al satului și numai 12 hărți din cele aproximativ 60, care au existat la început. Alt plan color din același an 1876 s-a păstrat în proporție de 40% și cuprinde pe cei mai mari proprietari de pământ din localitate. În *Vatra Satului* menționăm pe Gheorghe Flondor, Vasile Galer, Iohan Barbul, Iosef Masepiuk, Vasâlca Reyis din Igești; în *Sub Bredit* – Iohan Barbul, Solomon Achner, Gheorghe Irinici, Simion Holinger, Bobiștean, Șneider; în *Priban, Costina și Lunca* – Solomon Achner; în *Slobozia* – Solomon Achner, Moldovan Nicolai, Moldovan Vasile, Korostynski; *Illineac la Vasileu* Ioan Canțer, Iordachi Borcea, Emanuil Palievici. Al treilea plan din anul 1876 este alb-negru și cuprinde numai o mică parte din zona de nord a satului (Pietrosu pisti Hlibicioc, Poiana, Priban și Slobozia de pe teritoriul actual al cătunului Priban). Unicul document

cadastral care cuprinde planul general și tot teritoriul satului este cel din anul 1899, care, pe lângă numărul parcelelor de pământ, mai cuprinde și cifra cu numărul caselor existente la acea vreme. Arhiva deține și câteva fragmente dintr-un plan al satului din 1914 fără proprietari, care se referă numai la partea lui de nord (Priban, Poiana, Pietrosul pusti Hlibicioc). Trimiterile la aceste planuri le vom menționa prin termenul *Cadastru* plus anul planului.

Alte toponime le-am reținut din Ancheta Inspectoratului Școlar Storojineț pe anul 1939 (Ancheta Inspectoratului) și din Ancheta Muzeului Regional Cernăuți pe anul 1942 (Ancheta muzeului).

Date toponimic prețioase am cules și din lucrarea lui Nicolae Grămadă, *Toponimia Minoră a Bucovinei*, vol. II, 1996, Editura Anima, din colecția de documente a lui Dimitrie Dan, *Cronica episcopiei de Rădăuți*, Viena, 1912, precum și din volumele lui T. Bălan, *Documente bucovinene*, vol. I-VI, 1933-1942 – antume, vol. VII, 2005, VIII-IX, 2006 – postume.

Părți ale satului (cătune)

Bahna – două cătune în centrul satului, care urmează consecutiv începând de la actualul drum Storojineț – Hliboca și continuând spre centrul satului pe ambele părți ale drumului Ropcea – Pătrăuți până la râul Siret. Denumirea cătunului semnifică natura terenului. Toponimicul este menționat de D. Dan și N. Grămadă în monografiile lor. Cuvântul este slav de origine, însă toponimul *bahnă* este românesc, având ca echivalent în lexicul curent al satului un apelativ ce desemnează aceeași noțiune ca și în slavă „loc argilos, acoperit cu iarbă, greu practicabil”.

Canada – parte a satului în zona de sud-vest a localității. Este o numire de origine mai recentă și nu o întâlnim în planurile cadastrale întocmite de austrieci, dar deja înregistrată în 1939 în ancheta Inspectoratului Școlar Storojineț pentru monografia lui N. Grămadă și în Ancheta muzeului. E posibil să fi apărut la confluența secolelor XIX și XX, când în legătură cu emigrarea bucovinenilor peste ocean, acest termen devine cunoscut și ropcenilor. Este o denumire evident peiorativă, trădând rivalități satirice dintre diverse sate sau părți ale satului. Astfel, am putea aminti aici de *Coada Europei*, termen calificat pentru satul Vadu Negrișei sau *Cartierul Latin* pentru o parte din satul Stulpicani ocupată de țigani pentru a putea înțelege mai bine apariția acestui toponim (Vasile Diacon, *Așezări pe Suha Bucovineană*, Iași, 1989, p. 263).

Costina – cătun în partea de sud-est a localității, care în exterior se mărginește cu satele Cupca și Pătrăuți, iar în interior cu părțile satului Hlineac și Humărie. Înclinăm să credem că denumirea provine de la numele de familie Costin (Costinean - ?), familie de origine sârbă, care a avut proprietăți mari la Ropcea, fiind mult răspândită și în alte sate din Bucovina (Valeva, Ivancăuți, Horodnic ș.a). Familia de boieri Costin a jucat un rol important în viața politică și culturală a Moldovei. Cei mai de vază reprezentanți ai acestei familii au fost cronicarii Miron Costin (1633-1691) și Nicolae Costin (1660-1712), hatmanul Ion Costin, vornicul Țării de Sus Velicico Costin, logofătul Pătrașcu Costin ș.a.

Etimologic toponimul provine de la latinescul „costa” cu înțeles de pantă, povârniș, adică aceea ce evocă natura terenului în această parte de sat.

Amintim aici că în Bucovina (județul Suceava) există un vechi sat Costâna, așezat pe pârâul cu același nume.

Dumbrava – cătun în partea de apus a satului, la hotar cu Storojinețul. În planurile cadastrale, cătunul se

întâlnește numai cu formele de *Dabrowa* sau *Dobrowa*. Cuvântul provine de la slavul *donbrava*. Numele acesta ca și cel de *Lăzuitură* este o dovadă concludentă, că satul a apărut în urma defrișărilor de teren. În cazul nostru este vorba de o pădure de stejar, care a disărut prin defrișare, dar numele ei a rămas. Scriitorul Emilian Grigorovitză în schița sa „Cum a fost odată”, descriind la 1911 această parte de sat, amintește de „o ridicăătură de deal lină, aripată pe amândouă laturi cu câte o rariște de stejari umbroși”, dovadă concludentă că pe vremuri aici a fost pădure de stejar.

Hlibicioc – cătun în partea de nord-est a satului, care se mărginește cu Pribanul, Criva și Dumbrava. La originea cuvântului stă slavul *hlibocioc* (adânc, adâncitură), iar toponimul evocă natura terenului pe care este situată această parte de sat.

Hlineac – cătun așezat pe malul drept al Siretului la hotar cu satul Iordănești. Spre sud și sud-vest se mărginește cu Costina, Humăria și Serbinul. În planurile cadastrale întotdeauna este fixat împreună cu Lunca (Hlineac und Lunka). Etimologic cuvântul este un regionalism din limba slavă ce semnifică un pământ galben, argilos. Lunca, care etimologic de asemenea provine din slavă, cuprinde porțiunea de teren de pe malul Siretului acoperită cu răchită și sălcii.

Hulub (Holub) – cătun la sud-vestul satului, la hotar cu Măidanul (Muntenii) Storojinețului.

Humărie – cătun în partea sudică a localității, la hotar cu satul Pătrăuții de Sus. În interiorul satului se mărginește cu Costina (la est), Hlineac (la nord) și Serbin (la vest). Cuvântul este o creație românească de la etimonul slav *humă*, numele popular al argilei întrebuințate pe vremuri la spoitul caselor, plus sufixul *-ărie* și desemnează locul de unde se scoate huma.

Malul Siretului – cătun aproape de centrul satului de proveniență mai recentă și este menționat numai de Ancheta

Inspectoratului. În perioada interbelică se pare că această parte de sat purta numele de (). Este așezat pe malul stâng al Siretului și se mărginește la est cu Storojinețul, la nord cu Dumbrava, la răsărit cu Bahna. Astăzi cătunul poartă numele lui Levițchi, care este mai răspândit în această parte a localității, denumire pe care nu o găsim nici într-un document de până la 1944.

Priban – cătun la nord de șoseaua Storojineț – Hliboca, care la răsărit se mărginește cu Iordăneștii, la nord – cu Sniacivul Cuciurului Mare, iar la asfințit – cu Hlibiciocul. Originea cuvântului nu ne este cunoscută. Am putea face numai unele constatări în legătură cu apariția acestui cătun, care ni se pare identică cu cea a cătunului Slobozia din apropiere și asupra căruia ne vom opri mai detaliat puțin mai jos. După cum afirmă unii bătrâni ai cătunului (Samborschi Zamfira, Serman Valeria, Olari Aurel), pe timpuri această parte a satului era pustie, fiindcă era ceva mai izolată și îndepărtată de vatra satului. Pe de altă parte, se știe că în secolul XVIII populația țării Moldovei a început să scadă în proporții îngrijorătoare sau, după cum se exprima Radu Roseti în „Cronica Vascanilor” (publicată în „Analele academiei Române”; seria II, tomul XXIX, 1906-1907, București, 1907, p. 1-141), era „epoca în care era belșug de pământ, dar sărăcie mare de oameni”. Moldova, după cum subliniază Iorgu Iordan³, avea la mijlocul sec. XVIII mai puțini locuitori decât pe timpul lui Ștefan cel Mare. Cauzele acestei stări de lucruri au fost atât interne (impozitele mari) cât și externe (incursiuni străine, măcelărirea unui număr considerabil de oameni, emigrarea). Astfel, administrația și forurile competente ale țării au fost nevoite să ia măsuri artificiale, adică exterioare, pentru a schimba situația creată prin aducerea bejenarilor în țară. Trebuie de precizat însă că acești bejenari, trebuiau să fie

³ I. Iordan, *Toponimia românească*, București, 1963, p. 199

străini de țară, adică ruși, ucrainiei, poloni, sârbi, cehi etc., dar puteau fi și ungureni, adică români de peste munți, din Transilvania. Această ipoteză ar lămuri și proveniența numelor de familie, care au predominat pe vremuri și parțial s-au menținut până astăzi în această parte de sat, cum ar fi de exemplu Samborschi, Metrașevschi, Stolearciuc, Vitek, dar și Olari (Olarăș) sau chiar Bejenari, despre care I. Nistor și A. Pumnul susțin că au venit din Ardeal. În acest context nu este lipsită de o anumită logică afirmația că denumirea de Priban ar putea fi o derivată de la cuvântul *pribeag* (sl.).

Serbin (Șerbin, Șerbeni) – cătun de pe malul drept al Siretului cu horar la satul Pătrăuții de Sus. Numele cătunului ar putea fi pusă în corelație cu textul primei atestări documentare a satului, unde se amintește de „poiana Sârbului” (în original: „а тако (ж) тому селу и к том(у) хотарю и Сербулова поляна”). La 1785 se vorbește într-un document de „Poiana Sârbii”, iar T. Bălan a fixat la 1710 și „Moșia Șerbeni la Ropcea” (Bălan, Doc. Buc. III, 156). Cătunul vecin, Costina, înclinăm să credem că provine de la neamul Costineștilor (Costinenilor), care, după D. Cantemir, sunt „serbi”, adică tot sârbi.

Mai puțin veridică ni se pare ipoteza după care denumirea cătunului ar proveni de la cuvântul *șerb*, ce înseamnă țaran legat de pământul moșierului, iobag. Deși pe teritoriul satului în decursul veacurilor au existat țărani cu drepturi limitate, adică șerbi, ei au fost întotdeauna numiți în documentele vremii *vecini*.

Slobozia – cătun pe malul stâng al Siretului la hotar cu satul Iordănești. Apariția acestui cătun are o istorie interesantă și tragică în felul ei. Aici în vechime a existat o seliște sau „o pustie”, adică o parte a satului care a fost dis-rusă în urma războaielor și invaziilor de pradă. N. Grămadă spunea că „săliștile constituie un capitol tragic din trecutul teritoriului de care ne ocupăm. Aproape că nu

există sat mai vechi în Bucovina care să nu-și aibă sãliștea lui”. (N. Gr. Vol. I, p. 89) Pentru Ropcea acest termen a fost menționat într-un document din anul 1761. Mai târziu pe acest loc a luat ființă o slobizie. Noțiunea de *slobozie* înseamnă „loc pentru întemeierea unui sat scutit de biruri” sau „sat nou făcut de oameni veniți din alte părți și de alte limbi”. La anexarea din 1775, în Bucovina, existau deja un șir de Slobozii cum ar fi cea a Șerăuților, Mitcăului, Comăneștilor, Davidenilor, Raramcei, inclusiv și cea a Ropcei⁴. Începând cu a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, pornește o imigrare puternică din Galiția în Moldova unde condițiile de viață erau mult mai bune. Situația țăranilor așezați într-o slobozie era sub toate raporturile mai bună decât a celorlalți. Ei erau scutiți, adică, în limba epocii, „slobози” de orice obligație către stat în ce privește plata impozitelor. Oamenii, așezați în slobozii mănăstirești obțineau acest privilegiu pentru toată viața, iar cei din soboziiile boierești numai pentru un timp determinat.

Procesul de emigrare din Polonia (Galiția) se întetește mai ales după anul 1772, când Galiția a fost ocupată de Austria, dar populația galițiană a continuat să se strămute masiv și după ocuparea Bucovinei de către austrieci. Refugiații din Polonia (ucrainieni, poloni) se stabileau îndeosebi în regiunea dintre Nistru și Prut de unde au înaintat mai departe pe valea Siretului și chiar a Sucevei. Odată cu așezarea la Ropcea a moșierului Achner, acest proces de imigrare galițiană capătă o nouă amploare. Astfel, se poate lămuri prezența mai multor nume ucrainiene și polone la Ropcea și îndeosebi în Sloblozia, cum ar fi *Hrobatiuc*, *Preseșniuc*, *Proțiuc*, *Samborschi*, *Zabolotniuc*, *Stolearciuc* etc. Spre deosebire de alte sate, întemeiate de galițieni pe lângă vechile conacuri boierești, cum ar fi cel de la Cernauca Hurmuzăcheștilor, a cărui populație românească

⁴ Ion Nistor, *Românii și rutenii în Bucovina*, București, 1915, p. 13

s-a ucrainizat definitiv. Slobozia Ropcii prin căsătorii mixte, prin trecerea celor veniți de la religia greco-catolică la cea ortodoxă, a reușit să-și mențină caracterul său românesc.

Țarini

Ancheta Inspectoratului înregistrează următoarele țarini: Brădet, Colacul Belții. Jerbia, la Haraga, Lăzuitura, Ocheni, Poiana, Racovăț, Raineș, Șes, Vasilco (celelalte țarini poartă numele părților de sat). Ancheta Muzeului Regional Cernăuți menționează numai 6 țarini: Brădit, Racoviț, Vasileu, Șes, Pietrosul (Chetrosu) și Ocheni.

Pâraie

Costina – pâraiu.

Hlibicioc – pâraiu, izvorăște din pădurea Broscăuțului, întretaie cătunul cu același nume și se varsă în Siret. Este amintit în actele delimitative de la 1783, la N. Grămadă.

Hulub – pâraiu, izvorăște din dealul Pătrăuțului, întretaie cătunul cu același nume și se varsă în Siret. Este menționat numai de Ancheta Inspectoratului.

Racoveț – pâraiu, izvorăște din pădurea ce înconjură odinioară conacul boierului Flondor din Storojineț, se amintește într-un document din anul 1783.

Serbin (Șerbin, Șerben în Ancheta Inspectoratului) – pâraiu.

Siret – râu, izvorăște din munții Carpați și desparte satul în două părți și, după ce străbate întreaga Moldovă, se varsă în Dunăre între Galați și Brăila. Are o albie destul de largă cu o luncă bogată. Hidronimul Siret (atestat sub diferite forme din care cea mai apropiată este Seretos) este foarte vechi și etimologic provine din indo-europeanul „ser”

cu înțelesul de „a curge”. Se presupune că acest cuvânt a fost moștenit de români de la daci, deci este considerat autohton. Pe timpul imperiului trac și al Daciei grecii îl numeau Hierasus sau Tiarantos.

Soloneț – pârâu, izvorăște din dealul Chietrosului în partea nordică a satului și se varsă în pârâul Hlibicioac. Cuvântul este de origine slavă și înseamnă soluri sau ape cu un bogat conținut de sodiu. Fiindcă albia sa desparte în două părți cătunul Priban, uneori pârâul a fost numit și Priban. În hotarnica satului de la 2 noiembrie 1762, când se face delimitarea părții mănăstirești a așezării, se întrebuintează fraza „până în obârșiile pârâului Hlibicioacului cel Mic”, avându-se în vedere pârâul Soloneț.

Vasileu – pârâu, izvorăște din dealul Pătrăuțului, străbate partea sud-estică a satului și se varsă în Siret. Este la fel amintit în documentul hotărniciei pentru a patra parte din satul Ropcea, făcută la 2 noiembrie 1762.

Siretul la Ropcea.

N. Grămadă mai menționează încă Pârâul Turi și Pârâul Vâlceaua Adâncă, pe care le întâlnește într-un document din anul 1783. Ne este greu să le identificăm cu certitudine azi.

Dealuri

Dealul Brădet – deal împădurit.

Dealul Canada – deal împădurit.

Dealul Haraga – deal menționat numai în Ancheta Inspectoratului.

Dealul Pribanului – deal la marginea de răsărit a satului, în cătunul cu același nume. Etimologia cuvântului nu este cunoscută. În Ancheta Inspectoratului se specifică că este deal fructifer.

Raineș – deal menționat numai în Ancheta Inspectoratului.

Dealul Vasileu (la N. Grămadă – Vasilco) – deal gol, nefructifer.

Râpe

Râpa cu Arini, Râpa Popii. Sunt menționate numai în Ancheta Inspectoratului.

Islazuri

Iezer, care e amintit în Ancheta Muzeului.

Drumuri

Dăm aici numai drumurile care sunt atestate de Ancheta Muzeului.

1. Ropcea-Pătrăuți, 2. Crivățului, 3. Hlibiciocului, 4. Parauțului, 5. Pribanului, 6. Slobozia, 7. Morii, 8. Bisericii, 9. Hlineacului, 10. Costinei, 11. Humariei, 12. Serbenului, 13. Holubului, 14. Canadei, 15. Câmpului, 16. Brăditului, 17. Dealului. N. Grămadă menționează și Drumul Săpat pe care îl întâlnește într-un document din 1783. E posibil să fie drumul care întretăia satul de la nord la sud și ale cărui urme se mai puteau vedea până acum 30-40 de ani mai ales în cătunele Priban și Bahna I.

Lunci

Ocheni și Lunca Siretului.

Alte toponimice minore

Bejani, La Bontaș, Camnina, Centru, Chietrosu (deal la marginea cătunului Hlibicioc, la hotarul cu satul Cuciurul Mare unde există multă piatră), Dobari (parte de pădure între cătunul Priban și satul Iordănești), Gânjeti, Jebghia, Lanu Cuciurului (o costișă în cătunul Hlibicioc ce se mărginește cu satul Cuciurul Mare), Perjeliuca, Poiana Șulțoaia, Șes, Vărzăreni.

Ropcea și campaniile bucovinene

Una din cele mai interesante pagini, adăugată la istoria sarului Ropcea, este cea scrisă de marele nostru cronicar Ion Neculce și care se referă la campania regelui Poloniei Sobieski din anul 1691. Personalitatea proeminentă a lui Ioan Sobieski domină ultimul sfert al veacului al XVII-lea; regele era conștient de importanța ce o avea regatul său atât în conflictele interne ale țărilor europene, cât mai cu seamă în rezolvarea problemei stăpânirii Principatelor Române. Problema era de un interes vital și pentru Turcia, care era de facto suzeranul Țărilor Române. Sobieski, după ce primi o lovitură dureroasă din partea otomanilor prin pierderea Cameniței la 1672, a căutat mai întâi izolat, apoi în cadrul Ligei Sfinte, să arunce puterea otomană dincolo de Dunăre, astfel să-și păstreze stăpânirea asupra Ucrainei ca apoi să-i fie mai ușor să cucerească Moldova și Țara Românească. Marile planuri de expansiune polonă întâmpinau o statornică împotrivire la curtea din Viena, dar mai cu seamă politica iscusită a domnilor români, care, strânși în cleștele rivalității

polono-austriece, au zădărnicit încercările lui Sobieski de a-și întinde stăpânirea până la Dunăre. În timpul acestor campanii, domnii Țărilor Române, pornind de la convingerea generală că „suntem o țară mică și fără de oameni, neputincioasă și fără de ajutor din nicio parte, iar turcii sunt puternici, mari și biruiesc lumea de la Răsărit până la Apus”, executau în tăcere ordinele Porții și căutau în taină apropiere temporare cu creștinii europeni, după cum înclina într-o parte sau alta cumpăna războiului. Domnii români erau însă conștienți de pericolul catolicizării țărilor lor în caz de biruință a Ligii Sfinte asupra otomanilor al căror jug, deși greu suportabil, era mai ușor atât timp cât turcii nu se amestecau direct în conducerea principatelor și în credința strămoșească creștină.

Atunci, la 1691, oștirile polone au pătruns în Moldova în trei coloane. Una era îndreptată spre Cernăuți, a doua de-a lungul Prutului spre Bugeac și a treia, comandată de însuși craiul Sobiesky, a pornit din Sniatyn spre Iași. Ajungând la Târgu-Frumos, Sobiesky hotărăște să asalteze și Cetatea Neamțului, pe care, după multe greutăți, o cucerește la 14 noiembrie 1691. Dar, fiindcă toamna era foarte înaintată, el se îndreaptă spre Suceava de unde se retrage spre țara lui prin „bucovinele mari” dintre Siret și Prut. Iată cum descrie cronicarul acest moment: „Și-au venit craiul cu obuzul pe la Botășeni și pen Cotnari pân Târgul Frumos, și de la Târgul Frumos iar s-au întorsu la țara lui, că era vreme de toamnă. Și atunci, întorcându-să, au lăsat oaste cu bucate în cetate, în Neamțu și-n Suceavă, în mănăstirea arminească, și-n Agapia în mănăstire, și-n Săcul, și-n Câmpul Lungu, și-n Hangu. Și când au agiunsu cu obuzul pe Siret la Ropcea, așe i-au lovit o ploaie cu ninsoare, de i-au ținut acel viscol vr-o trei patru zili, de-au murit oastea mai bine de giumătate, înghețată și leșinată, că era pe la noiembrie. Iar caii le-au murit toți din obuz, de le-au rămas

carele și carătelii și pușcile cele mari toate la Ropcea. Zic că nice craiul mai n-au fostu având cal să-ncalece. De abie au mârșu pân la Sletin, că i-au fostu lovită mânia lui Dumnezeu, de nu era numai viscolul, că-i lovisă și o boală, de murise și oameni și cai. Și la anul, de primăvară, au trimis din Țeara Leșească de-au luat pușcele de la Ropcea” (Letopisețe II, p. 239; Ion Neculce, *O samă de cuvinte. Letopisețul Țării Moldovei*, ediția a doua revăzută, Chișinău, Cartea moldovenească, 1974, pag. 145-146).

Despre campania regelui Sobieski în Moldova ne oferă date foarte importante și puțin cunoscute până acum cronicarul polon N. Diakowski în „Diariusz”-ul său, care a fost publicat de către I. U. Niemcewicz în *Zbior pamietnikow o dawney Polsce*, tom V, p. 225-280, prima ediție 1830. La sfârșitul „Diariusz”-lui său, Diakowski relatează despre așa-numitele „campanii bucovinene” ale lui Sobieski. Ce-i drept, prima campanie, cea de la 1685, a avut loc în absența regelui și a fost condusă de către hatmanul Iablonowski care, cu 10.000 de polonezi, au reușit să se retragă la Sniatyn, asigurați din două părți de iazuri, bahnne și apa Prutului, fără mari pierderi.

Bătălia cea mare s.a dat în apropierea Boianului între 1 și 9 octombrie. Tabăra leșească, „avea în spate Prutul și mlaștini de netrecut, în față un deal cu o pădurice și un șanț strâmt, adânc și băhnos, înconjurând aproape întreaga tabără, la stânga un șes de o jumătate leghe până în pădurea Bucovinei, iar la dreapta o mlaștină traversată de părăul Huceul, cu un pod solid și o moară stricată” (după Ion I. Nistor, *Lagărele dela Lențești și Șerăuți și „campaniile bucovinene” ale regelui Sobieski*, Cluj, 1931, p. 302). Fiind mercur atacați de turci, tătari și moldoveni, polonezii sunt nevoiți în noaptea spre 9 octombrie să facă câteva poduri peste mlaștinile din spate, asigurându-și astfel retragerea. Domnul Moldovei Constantin Cantemir cu oștenii săi a dat dovadă în această luptă de vitejie războinică, mult apreciată

de turci. Cu mari pierderi, hărțuiți din toate părțile, polonii au reușit totuși la 11 octombrie să ajungă la lagărele de la Lențești, unde se simțiră într-o oarecare siguranță.

Campania a doua a avut loc în anul următor, 1686, sub conducerea nemijlocită a lui Sobieski, când polonii, în armata cărăra serveau mulți moldoveni (Turculeții, David Davidel, Burlă, Moțoc), au ocupat o bună parte din nord-vestul Moldovei cu cetatea Sucevei și cu Cernăuții. Astfel, Turculețul-Mic comanda la Cuciur, iar Turculețul-Mare ocupase Banila, ca la 1687 să fie numit „rohomistru” și staroste de Cernăuți. Nicolae Costin arăta că polonii „în Agapia, în Secul, în Neamț și Cetatea Sucevii și prin toate mănăstirile care sunt în sus și în Câmpulung și în Cernăuți, și în Lențești și Orășeni, au pus steag de joimiri, făcând pălânci și parcame de apărare”⁵.

Important este de menționat că la retragerea polonilor din Moldova în 1687, regele a fost însoțit de mitropolitul Dosoftei, care a trecut și el probabil pe la Ropcea, drumul acesta, fiind cel mai bun și mai convenabil pentru o retragere directă spre Polonia, adică de la Suceava prin Siret, Tomești, Carapciu, Ropcea, Storojineț, Broscăuți, Hlinața, Șipeneț spre Sniatyn și Kolomeia.

Icoana Maicii Domnului cu pruncul Isus în brațe, pictată în stil bizantin pe pânză întinsă pe scândură, căptușită cu mătasă și ferecată în argint, donată în anul 1587 mănăstirii Sucevița de episcopul Rădăuților, Gheorghe, a fost și ea furată pe timpul invaziei regelui Sobieski și dusă pe drumul Ropcei în Polonia. Ceva mai târziu a fost răscumpărată de la poloni de boierul Iordachi Mihăilescu, care o restituie mănăstirii.

E posibil ca pe la Ropcea să fi fost duse în Polonia și moaștele Sf. Ioan cel Nou, ridicate ca pradă de război de la Suceava. În 1686 regele Sobieski le duce mai întâi la Stryni în Galiția, iar după 4 ani la Zolkiev, lângă Lvov, unde au stat aproape 100 de ani până la 1783. În acest an împăratul Austriei

⁵ N. Iorga, *Studii și Documente*, XI, p. 175

Iosif al II-lea, împlinea dorința repetat exprimată a românilor bucovineni să elibereze moaștele sfântului din mănăstirea lor și să le restituie populației ortodoxe a Bucovinei. În urma acestui ordin împărătesc, ele au fost aduse cu mare alai militar și cu muzică până la granița Bucovinei, în frunte cu episcopul Dositei Herescu, și aduse apoi cu mare pompă religioasă la Suceava, unde fură iarăși așezate în biserica Sf. Gheorghe.

Dar să revenim la cronică lui Diakowski pentru a înțelege punctul de vedere al unui membru din tabăra adversă referitor la evenimentele de la Ropcea din toamna anului 1691. „Aceasta s-a sfârșit rău de tot, deși regele era de față, fiindcă nu inamicul, ci ploile torențiale ce cădeau neîntrerupt zi și noapte, precum și vifornițele cu zăpadă, nimiciră trupele noastre. Noi pătrunserăm în Bucovina, venind de la Suceava. În urma ploilor orice adâncitură de teren, orice pârâu deveni o Dunăre; nu găsi ai nicăierea un loc uscat, ca să poți ațâța focul, nicăiri scut și adăpost contra viforniței năprasnice. De sus turna ca din cofă, iar jos la picioarele noastre apele săltau în valuri; furaje pentru cai nu se mai găseau deloc, cu un cuvânt pretutindeni se resimțea o mizerie înspăimântătoare. Și ce era mai grozav, caii mureau de foame și de frig, așa că rar care dintre ai noștri se mai putea întoarce călare acasă, și dacă se și întorcea cu cal cu tot, n-avea nicio hasnă din cal, căci calul pierea.

Din pricina lipsei de animale de tracțiune, tunurile și furgoanele cu muniții n-au putut fi mișcate din loc, ci au trebuit să rămână îngropate în Bucovina, de unde numai hăt târziu au putut fi ridicate și duse în Polonia de stolnicul coroanei Galechi, care ajunsese mai apoi voevod de Kalicy. Chiar caleșă regală era trasă de boi până ce sosiră caii de ajutor din partea starostiilor ce fuseseră proprietatea regelui. Dar acestea nu ajunse în stăpânirea lui de când domnea ca rege, ci din vremea când era stegar al coroanei, mareșal al coroanei și hatman precum scrie la biografia lui: „Bellator,

post signa ferens, post scipio, Dux, Rex.”

Eu n-am mai așteptat sfârșitul acestei campanii, ci am pornit din Suceava cu cele trei stegulețe ale noastre; eu cu al meu și ambii Turculeți cu ale lor, îndată ce văzusem cum merg treburile și bănuiam ce mai putea să se întâmple”⁶

Informații deosebit de prețioase despre aceste evenimente se află în corespondența nunțiilor apostolice din Varșovia trimisă de la 1672 și până la 1699 cardinalului secretar de stat de la Roma, corespondență ce se păstrează astăzi la Arhivele Vaticanului. În anii 1927-1928 tânărul istoric clujean Ioan Moga a avut posibilitatea să cerceteze și să copieze acest valoros material documentar pe care mai târziu l-a folosit în lucrările sale⁷. Despre evenimentele de la Ropcea trimisul special la Varșovia, iscusitul diplomat Francisc Buonvisi, relatează că, după ce cavaleria și infanteria reuși în sfârșit să treacă Siretul, s-au „resfîrat prin pădurile apropiate, muriră mulți înghețați, alții s-au îmbolnăvit umflându-li-se de ger corpul, sfârșind în ghearele morții” (după Ioan Moga, *Rivalitatea polonă-austriacă și orientarea politică a țărilor române la sfârșitul secolului XVII*, Cluj, 1933, p. 194). Din aceeași sursă aflăm că polonii în această dezastruoasă campanie au pierdut 40000 de cai. Reîntors la Iavorova, regele încearcă să mai salveze ce se putea și ia în grabă măsuri să fie readusă de la Ropcea artileria și muniția, „despre care se zvonii că pașa Cameniței vrea să o dezgroape și să o ducă în cetate. Fu trimis cu trupele nescare Galechi, care, spre bucuria regelui, reuși încă în ianuarie 1692 să se reîntoarcă în Polonia cu tunurile și caretele cu munițiuni îngropate lângă Siret”⁸

⁶ Ion I. Nistor, *Lagărele dela Lentești și Șerăuți și „Campaniile bucovinene” ale regelui Sobieski*, Cluj, 1931, p. 8

⁷ *Rivalitatea polonă-austriacă și orientarea politică a țărilor române la sfârșitul secolului XVII*, Cluj, 1933, p. 240.

⁸ Idem, p. 194-195

Anume la Ropcea, Siretul devenise pentru dușman Dunăre de netrecut. Cât de bine se potrivesc cuvintele cronicarului polon referitoare la descrierea evenimentelor de la Ropcea cu versurile din *Scrisoarea III* a lui Eminescu, pe care marele poet național le pune în gura Domnitorului Mircea:

„...Eu nu ți-aș dori vreodată să ajungi să ne cunoști,
Nici ca Dunărea să-nece spumegînd a tale oști.
După vremuri, mulți veniră, începînd cu acel oaspe,
Ce din vechi se pomenește, cu Dariu al lui Istaspe;
Mulți durară, după vremuri, peste Dunăre vrun pod,
De-au trecut cu spaima lumii și mulțime de norod;
Împărați pe care lumea nu putea să-i mai încapă
Au venit și-n țara noastră de-au cerut pămînt și apă
- Și nu voi ca să mă laud, nici că voi să te-nspăimînt,
Cum veniră, se făcură toți o apă și-un pămînt.”

Despre Ropcea și campania craiului Sobieski scrie câteva pagini captivante scriitorul de la Storojineț Emilian Grigorovitză, cel care a fost supranumit de critica vremii Creangă al Bucovinei. În schița sa „Cum a fost odată” (Em. Grigorovitză, *Cum a fost odată. Schițe din Bucovina*, București, 1911) scriitorul ne mărturisește următoarele:

În josul Siretului, cam spre amiază-zi, odată cu drumul ce duce de-a lungul grădinei și curților familiei boierești a Flondorenilor, dai la o departare de jumătate de ceas, de alt sat frumos, cu multe amintiri din trecutul Bucovinei, satul Ropcea. De pe o ridicătură de deal lină, aripată pe amândouă laturi cu câte o rariște de stejari umbroși, drumul pornește repede la vale și dă în vatra satului răzășesc de odinioară. Despre dealul acesta (Dumbrava – D.O.) știu letopisețele Moldovei, ba știe și cântecul poporului, că iaca cum sună stihurile moldovencei ce coboară cu legăturica de vreascuri din pădure, către cărărușa satului:

„De la Ropcea până-n deal
Cade leahul de pe cal;
Dar din Ropcea, mai la vale,
Umblă foametea călare.”

Ce crunt trebuie să fi fost blăstemul șărei Moldovei care-l urmărea pe craiul Sobieschi, încât l-a ajuns pedeapsa, tocmai când se întorcea cu leșii săi de la prădăciunile făptuite prin părțile Sucevei și Neamțului. Că l-a prins, spun cronicarii, o iarnă timpurie cu viscol și cu geruri cumplite, așa că a trebuit craiul să-și lase puștile sale mari, împreună cu carele și obuzurile, pe drumul Ropcei și rânduind acolo oameni de pază, a purces fără ele înainte, spre Galiția, unde-l așteptau alte amărăciuni și mai mari. Și iarna a fost lungă, ca nici odată, și umblau bieții leși lăsați cu paza tunurilor, călări, pe caii lihniți de foame și jefuiau satele dimprejur de a hranei. Pedeapsă și urgie de la Dumnezeu nici că se putea mai strașnică; că au pierit cu toții de foame și frig. Asta pe la 1691.

Decât mie mi se pare că Ropcea va fi văzut și cetele fugare ale craiului Albreht, cele scăpate de sabia lui Ștefan, colo în codrul Cosminului, de s-a prins atât de adânc pomina leșilor în mintea poporului nostru și le-a făcut până și cântec. Se poate însă că pe la Ropcea se vor fi așezat și dintre leșii aduși de însuși Ștefan, după năvala sa de răsbunare ce a făcut-o în Polonia. Ajunsese doar până dincolo de Liov, arzând Pșemislul, Radumna și Lanțutul. Că zice letopisețul:

„Și mulți oameni bărbați și femei și copii, i-au luat robi; mai mult de 100.000, ce i-a așezat Ștefan Vodă în țara sa și până astăzi trăiește limba lor în Moldova, mai ales pe unde i-a descălecat”.

Și fiindcă le venea greu „trufașilor vecini ai Moldovei să uite așa de repede rușinile pățite și în urmă mereu să năpusteau cu prădăciuni, mai ales asupra ținuturilor de miază-noapte ale Bucovinei, se băgaseră o

vreme chiar în Cernăuți și prin alte târguri apropiate și nu se lăsau scoși de acolo cu nici un chip. Abia cu pacea de la Carloviț (1699) s-a cruțat țara de tot. Fiindcă nu mult în urmă au venit fugarii craiului Suediei, Carol XII, și cu ei au năvălit din nou cete de leși prin ținuturi, de credeai că nu mai scapă țara de acești venetici.

Iată destule pricini, ca să ne facă să cam înțelegem săliștea veche de șleahță leșească și urmele ei se cunosc astăzi încă din numele ciudate ale locuitorilor ropceni și a igeștenilor învecinați. Numai atât noroc, că și români ageri trebuie să fi fost prin aceste locuri. Că i-au potolit și măturat pe lacomii musafiri, de le-a trecut în sfârșit gustul samavolniciei. Și de unde la Panca s-a cam șters, cum v-am spus, urma vieții moldovenești, la Ropcea, dinpotrivă, astăzi e aproape totul românesc. Parcă nici n-a huzurit străinul vreodată pe acolo.

Dăm, ce-i drept, și astăzi de români cu nume peștrițe, cum de pildă: Volcinschi, Jancoschi, Malinoschi. Decât auzi și nume vechi românești ca Barbu, Galer, Talpalar, Braha, Soroceanu, Coșcoteanu, tot familii de mazili și răzăși, despre care scriu până și cronicile noastre. Partea drumului însă, unde se zice că ar fi stat nămolite multă vreme tunurile craiului Sobieschi, se chiamă Strâmba Ropcei, loc pe care se află astăzi casele unui arendaș leah” (Ibidem, p. 58-62).

Em. Grigorovitză dă în cartea sa și reproducția unui tablou lucrat de mâna unui pictor necunoscut care prezintă imaginea acelei părți de drum din Ropcea ce poartă denumirea de „Strâmba Ropcei”.

Se zice că de atunci sau poate că și din vremurile gloriosului domn Ștefan în vinele ropcenilor să fi început să curgă și sânge polon. căci mulți ostași din oastea craiului au refuzat să-l urmeze în Polonia, găsindu-și salvarea, ca de atâtea alte ori, alături sau chiar în casele ospitaliere ale românilor ropceni.

Astfel, la Ropcea, în această străveche așezare răzășească, se scria istoria țării. Aici Polonia a fost înfrântă în tendințele ei de expansiune asupra Moldovei și asupra celorlalte provincii dunărene. Toate eforturile supraomenești, pe care mintea ageră, iscusința diplomatică și eriosmul militar al lui Sobieski le-a făcut în acești ani pentru a stăpâni provinciile dunărene se dovediseră zădarnice și neputincioase în fața rezistenței făcute a domnilor moldoveni, precum și în fața capacității invincibile de asimilare a poporului românesc.

Ropcea răzășească

Se știe că Ropcea a fost un sat răzășesc. Cuvântul *răzeși* (forme mai vechi –*răzași*, *răzăși*, *rezeși*) are înțelesul de stăpâni, moștenitori ai pământului primit de la părinți și moși, muncit și apărat din generație în generație, cu condiția dreptului de stăpânire și a libertății în cadrul îndatoririlor cetățenești față de organizația locală.

Răzeșii erau țărani liberi, care stăpâneau în comun moșia satului, dar lucrau independent lotul agricol repartizat, lăsându-l după moarte ca moștenire urmașilor lor. Această formă de proprietate funciară precum și metoda de lucrare a pământului în comun era foarte veche și exista deja pe vremea întemeierii statului moldovenesc. Înainte de organizarea statului moldovenesc, la jumătatea secolului al XIV-lea, teritoriul Moldovei cunoștea o organizare prestatală și avea așezări sătești, nefiind deci o „țară pustie”. De regulă, ele erau așezate de-a lungul râurilor și a principalelor căi comerciale.

După descălecarea (1359), numărul așezărilor omenești, asemănătoare cu vechile așezări răzășești, a sporit prin aflusul de populație venită din Maramureș și s-au înmulțit în mod considerabil proprietățile latifundiare, moșii mari, încredințate de voievozi sub titlul de danii „slugilor

credincioase”, căpeteniilor de luptători sau înalților dregători, ajunși în ranguri tot prin vrednicie militară.

Pentru a înțelege mai bine felul de viață al ropcenilor trebuie să aruncăm o privire în istoria poporului român de până la constituirea statului moldovenesc.

Prima etapă a etnogenezei românilor a început odată cu ocuparea Daciei de către romani (anul 105-106), a constituirii provinciei Dacia Traiană, inclusiv și după părăsirea ei de către romani sub conducerea lui Aurelian la anul 275 și până la sfârșitul sec. VI. A doua etapă începe odată cu pătrunderea slavilor din regiunile de răsărit ale Vistulei și Nistrului în Dacia Traiană. Deși slavii ocupaseră aproape toată Dacia Traiană, ei nu s-au putut impune în fața populației romanice de aici, fiindcă vitalitatea, civilizația și puterea de expansiune a acestui element roman a reușit să asimileze aproape definitiv factorul slav, ce era, de fapt, numeric superior. Asimilarea slavilor, se apropie de sfârșit pe la începutul sec. IX, când daco-românii încep să fie menționați de popoarele străine sub numele de *vlahi*, *blahi*, *volohi*.

Cele mai vechi documente privitoare la românii de la nordul Dunării ni-i arată trăind sub un regim propriu al lor și foarte vechi, numit *jus valachorum*, *jus valachicum*, iar în izvoarele slave – *закон влашки*, *закон влошки*. În fruntea lor erau mai întotdeauna cnejii, iar pe teritoriul Moldovei de mai târziu erau și juzii și vatamanii. Multe documente scrise imediat după constituirea statului moldovenesc fac referiri la cneji care conduc sate, dar în cele mai multe cazuri sunt amintiți ca elemente din trecut. De exemplu, același Alexandru cel Bun face nenumărate întăriri și danii de sate, în care menționează: „unde este („где ест”) cneaz tamaș și Ivan” (2 august 1414), „unde a fost cneaz Stan” („где был князь Стан”) (anul 1427), „unde este cneaz Orsat” (24 iulie 1428). Treptat această mențiune se simplifică, zicându-se numai „unde a fost cutare sau cutare”. Se poate susține că

acel cutare nu poate să fie decât un cneaz sau un jude, adică descălecătorul acelu sat.

Această stare de lucruri era specifică slavilor, care s-au așezat pe teritoriul din nordul Dunării și este firesc că românii au moștenit-o de la ei, deși slavii erau oameni liberi, așa că românii, formându-se ca popor alături sau chiar împreună cu slavii, au fost liberi ca și dâșii.

Coloniile române din Galiția, alcătuite de românii din Transilvania și Maramureș în sec. al XVI-lea, se stabileau la fel în puterea dreptului românesc (*законъ волюскозо*). Aceste colonii se aflau în marea majoritate în partea muntoasă, unde alcătuiau craine sau ocoale proprii. Amănuntele asupra alcătuirii așezărilor descălecate în Galiția pe temeiul dreptului românesc, care sunt foarte bine cunoscute de specialiști, ne ajută să stabilim regimul care ocârmuia satele dintre Carpați și Nistru înainte de întemeierea Moldovei.

După ce răzeșii au obținut privilegiile de la domnii Țării Moldovei, pentru care erau datori să participe în timpul războaielor la campanii militare, satele lor se constituiau și la hotarele țării. Răzeșii de la marginile de nord ale Moldovei, la frontieră cu Polonia, aveau și onorabila sarcină de a păzi hotarele țării. Ei au constituit baza din care s-au dezvoltat și alte tipuri de proprietate, în primul rând cea boierească și a mazililor.

În cursul vremurilor s-a produs în sânul răzeșimii o diferențiere, unii din ei fiind considerați „mazili”, adică din punct de vedere social, ca o clasă intermediară între boieri și răzeși. Mazilii, după sensul cuvântului, care ne-a venit din limba turcă, sunt boierii scoși din slujbele statului, precum se spunea și despre domnii Moldovei, când erau scoși de către sultan din domnie că au fost „maziliți”.

Mazilii, ruștii și șleahțele proveneau din rândurile țăranilor răzeși, care cu timpul s-au înstărit, au obținut titluri

și, ce este foarte important, unele privilegii de la domnii țării. Ei plăteau un impozit mai mic în comparație cu birnicii, aveau unele scutiri la impozitul pe avere și dispuneau de dreptul de a avea argați și slujitori la curte.

Răzășiță din Ropcea, 1875.

Principala deosebire dintre mazili și ruptași consta în faptul că primii se subordonau direct divanului sau domnului, în timp ce ultimii trebuiau să se supună reprezentațiilor puterii centrale din ținut și anume pârcălabului sau starostelui. Ruptașii puteau să achite impozitele în rate (în rupte) de unde și denumirea lor. Șleahțicii, cu un statut mai apropiat de mazili, nu făceau parte din nobilimea moldovenească fiindcă au fost înnobilați de ruși înainte de 1768 pentru serviciile aduse armatei țariste și pentru că marea majoritate a șleahțicilor erau originari din teritoriile poloneze.

Pe parcursul secolelor, mulți răzeși au devenit boieri cu mari proprietăți de sate și moșii ce erau ereditare, deși condiționate de participarea obligatorie la campaniile militare și susținerea tuturor acțiunilor domnești în politica internă și externă a țării. Procesul a existat și invers, când foștii mari boieri, pierzându-și averea sau dregătoria, deveneau mazili. Astfel se lămurește faptul de ce în multe sate, inclusiv în Ropcea, existau mai multe tipuri de proprietate. În primul rând, ca sat răzășesc, era firesc ca 2/3 din Ropcea să aparțină răzeșilor (Ursachi, Sorocean, Ion Cozma, Manole Borce (Borcea) și Nicolae Morțun), iar 1/4 mănăstirii Putna. Această stare de lucru a fost fixată la ocuparea satului de către austrieci în 1775-1777. Până la această dată se știe că părți ale satului au aparținut și marilor dregători de la curtea domnească și altor boieri, care locuiau la Suceava, Iași sau în alte ținuturi din Moldova. De fapt, nici n-a existat o diferențiere clară între proprietatea funciară boierească și satele răzășești.

După anexarea Bucovinei, structura proprietății funciare s-a modificat rapid. În urma secularizării averilor mănăstirești, adunate timp de secole de către credincioșii ortodocși, ele au ajuns în mâinile statului austriac, fapt care a constituit o premisă importantă pentru așezarea

imigranților ucrainieni (ruteni) pe aceste pământuri și colonizarea ținutului cu populație alogenă din Imperiul Habsburgic.

Prin patenta imperială din 19 martie 1787, Iosif al II-lea desființează titlurile de noblețe moldovenești de boier și mazil încadrându-le în două categorii: nobilimea și cavalerii.

Mazilii și răzeșii, cei care formau pe timpuri călărimea oastei domnitorilor Moldovei, după desființarea boierescului în anul 1848 au ajuns într-o stare economică dezastruoasă. Pe lângă neajunsurile economice, mazilimea și răzeșimea bucovineană erau supuse și pericolului deznaționalizării prin imigrări puternice din Galiția.

Astfel, la 1900, când în 52 de comune de pe valea Siretului, Ceremușului și a Prutului se aflau încă peste 25000 de suflete de răzeși, un grup de bărbați cu iubire de neam au constituit „Societatea mazililor și răzeșilor bucovineni”, care își punea drept scop oprirea slavizării în această clasă socială și promovarea intereselor lor culturale, economice, comerciale și industriale.

Ropcencele.

Cu faetonul după mireasă.

În fruntea acestei societăți chiar din primii ani de activitate au stat și mulți mazili ce proveneau din Ropcea cum ar fi Eudoxiu Dașchievici (primarul comunal), Dr. Iancu cav. de Cuparencu, Nichifor Șcraba, Ioan Drafta, Eugen Braha, Teofil cav. de Manescul ș.a. („Gazeta Mazililor și răzeșilor bucovineni”, an. I, Nr. 1, 18 noiembrie 1910, p. 5).

Constituirea Societății a fost rezultatul unor îndelungate preocupări a intelectualilor luminați, îndeosebi a preoților de la sate, de soarta tristă a mazililor și răzeșilor bucovineni. O vie expresie a preocupărilor răzășești au avut-o publicațiile periodice „Revista Română” din Succava, până la 1890, și gazeta „Deșteptarea” a marelui apostol al românismului bucovinean, Constantin Morariu, după anul 1893. În articolul „Ceva despre răzeșii noștri” din „Deșteptarea” (1894) se face o caracterizare a răzeșilor din satele Vasilău și Culeuți de pe malul Nistrului, dar care, de fapt, este specifică tuturor răzeșilor bucovineni. Extragem câteva fragmente din acest articol: „Rezeșii sunt de regulă

oameni voioși, ei în de ei se întrec în șăgi și păcălituri de tot felul, li place a se da mai învățați și pricepători decât alți oameni, deci li place a vorbi limbi străine, bunăoară parlesc câte ceva nemțește, policește, puțin și românește, voind așa să se arate mai pe sus decât țărani.

Rezeșul ține mult la cinstea sa. Rezeșul dacă-ți fâgăduiește ceva, te poți lăsa cu tot adinsul pe vorba lui, el ți-o împlinesște și nu-ți face sminteală nici cât e negru sub unghie. Dacă ai împrumutat răzeșului bunăoară parale, apoi ți le întoarce cu bună seamă la timp, ba și cu câteva zile înainte de vădea, chiar ca să dovedească că-și ține cuvântul...

Rezeșii din Culăuț sânt mai dearândul negustori de vite, de cai, boi, vaci, oi, mascuri și altele. și în Culăuți cu bună seamă se vând și se cumpără pe an mai multe vite decât în alte sate, de ar fi ele și de două ori mai mari.

Rezeșul se îmbracă în surduc, poartă pantaloni de materie cumpărată, se încălță în ciobote sau papuci (ghete) în formă mai delicată. La grumaz poartă o basma de matasă și de culoare deschisă, eară pe cap – pălării frumoase cumpărate din târg. Earna poartă cojoc și manta, dar nici odată suman.

Cușmele rezeșilor sânt mici și ascuțite, ei sânt cu toții tunși, rași și cu mustățile răsucite, ici colea poartă și barbă peptănată cu multă grijă.

Rezeșițele, căroră le zic cucoane, se îmbracă în cațaveici de materie întunecată și blănuite cu pei de vulpe, de mel sau căptușite cu bumbac; rociile li-s de felurite materii și colori; în cap au tulpăne, testemele, basmale, mai totdeauna de culoare neagră”⁹ La 1906, societatea număra 2572 de membri ordinari, 17 membri fundători și 9 membri onorari. În fiecare an erau primiți câte 30-40 de elevi sărmani din rândurile răzeșilor la Internatul de băieți români

⁹ *Revista mazililor și răzeșilor*, anul VI, nr. 2, februarie 1944, p. 76-77).

din Cernăuți, iar alți 50-70 de copii de razeși primeau subvenții lunare pentru a studia la diferite școli secundare din capitala Bucovinei (ibidem, p. 6). Devenise o tradiție pentru Societate ținerea de adunări generale extraordinare la țară prin satele răsărești, adunări care se transformau în adevărate manifestări cultural-naționale la care participau cu mare însuflețire sute de razeși din satele apropiate. Astfel de manifestări au avut loc și la Ropcea, cum ar fi de exemplu cea din 27 august 1911 la care au participat din partea societății vicepreședintele Dr. I. Cupărencu și deputatul Dr. Isopescul-Grecul. Din partea ropcenilor a rostit un cuvânt de mulțumire d. Superior Gheorghe de Popescul (ibidem, an. I, Nr. 18, 5 octombrie 1911, p. 220). Cu ocazia acestor adunări în satele răsărești s-au înființat și însoțiri românești de economie și credit după sistemul Reifeisen, care au avut o influență binefăcătoare asupra membrilor săi.

Societatea răsărească își extindea activitatea în satele răsărești, care puteau fi împărțite pe următoarele categorii: sate curat românești (Mușenița, Bănțești, Botușenița, Gropana, Igești, Ropcea, Banila Moldovenească, Budeniț, Broscăuții-Vechi, Cireși, Davideni și Nouasuliță); sate mixte cu razeșime română și țărănime ucrainiană (ruteană) (Mihalcea, Călineștii lui Cupărencu, Cernăuți, Țureni, Gogolina și Lehucenii-Tăutului); sate cu razeșime ucrainizată (Banila rusească, Ispas, Milie, Vijnița, Zamostie, Carapciu pe Ceremuș, Vilaueca, Voloca pe Ceremuș, Vașcăuți pe Ceremuș, Stăneștii de Sus, Barbești, Costești, Cabești, Comanești, Panca, Jadova, Nepolocăuți, Piedicăuți, Revacăuți, Berhomet pe Prut, Ivancăuți, Hlinița, Valeva, Cuciur Mic, Verbăuți, Horoșăuți, Boianciuc, Babin, Vasileu, Samușin, Cincău, Culeuți și Repujineț).

Activitatea acestei Societăți pe parcursul unui deceniu și jumătate înainte de primul război mondial a fost

încununată de succes. Astfel, prin străduințele ei, mii și mii de români înstrăinați au fost recâștigați și reînglobați în familia românească. Acest rezultat s-a observat îndeosebi cu prilejul recensământului din 1910, când au fost readuși la matca românismului câteva zeci de mii de români.

În timpul celui de-al doilea război mondial, la Cernăuți, a apărut „Revista Mazililor și Răzeșilor” cu subtitlul de „Organ de luptă și afirmare românească”, în care se specifica că este „continuare a *Gazetei Mazililor și Răzeșilor bucovineni* din anii 1911-1914”. Proprietarul revistei era „Societatea Mazililor și Răzeșilor”, iar ca secretar de redacție îl avea pe Vasile Vitencu. Fondul revistei primea donațiuni bănești și de la Ropcea cum ar fi cea din luna februarie 1944 de la Comitetul școlar rural cu suma de 1200 lei.

Proprietarii satelor din Bucovina la anul 1802

(după Arhiva de Stat a regiunii Cernăuți, F-1026, Galizische Statthalterei (Angelegenheiten der Bukowina), inventar 1, dosar 39, fila 5, 8v, 11, 12)

197. Ropcze: $\frac{3}{4}$ Sorocean, Cozma, Morțun; $\frac{1}{4}$ Mănăstirea Putna

21. Borcze Andrei – mazili Iordanești

Vasili]

Manoli] $\frac{1}{8}$ Ropce

83. Cozma Șerban – mazili Ropcze

Iordachi

Manoli

Constantin

108. Mortzun Sandul – mazili $\frac{1}{4}$ Budenița, $\frac{1}{2}$ Stroiiești și

Gogolina

Toader

Grigoraș

Mihalachi

Dumitraș

Vasili – 1/3 Igești trăiau la Igești

Toader – 1/5 Ropcea

Petru

154. Sorocean Constantin – mazili ¼ Ropce und Storojineț

Ursachi

1/5 Ropce

Nicolai

Ostafi

Gheorghe

1/8 Mamornița 1/12 Stanești

Vasili

Dumitraș

Vasili

Dumitraș

Ilie

Mihalachi

.....

Documente ropcene

Deși atestat documentar în anul 1448, satul Ropcea își pierde vechimea în istoria milenară. Localitatea este continuatoarea altor comunități omenești, care s-au succedat pe aceeași vatră din vremuri ce se pierd în negura istoriei omenirii. Luncile și terenurile mănoase ce înconjoară satul, dealurile care-i țin cununa, izvoarele cristaline de la poalele acestora, iazurile pline de pește altădată, și salba de păduri care-l vor fi înconjurat dintotdeauna, au fost tot atâtea mijloace de a ademeni oameni spre a-și dura aici sălașuri.

Pe acest teritoriu din nord-vestul Moldovei, s-a constituit în secolul al XIV-lea nucleul statului moldovenesc cu capitala pe rând la Baia, Siret și Suceava. Se pare că satul atinge o dezvoltare mai pronunțată anume în această perioadă, când orasul Siret din apropiere era capitala Moldovei (1353-1374). Siretul, cel mai vechi oraș al Bucovinei, cu o stațiune militară romană pe timpul ocupației Daciei, a jucat un rol însemnat în istoria Moldovei. Pe aici trecea drumul de negoț ce lega întregul comerț oriental cu Polonia și cu alte țări apusene. La Siret se aflau depozite mari de mărfuri aduse din Polonia sau Veneția.

Este semnificativ faptul că prima atestare documentară a orașului Cernăuți din apropiere este de asemenea legată de acest drum de negoț. Cel mai vechi tratat și convenție vamală cunoscută de noi, care a fost încheiat între statul moldovenesc și un stat vecin este cel semnat de Alexandru cel Bun la 8 octombrie 1408 în Suceava și care se referea la o ușurare a taxelor ce se plăteau de negustorii poloni, în special de cei de la Lvov, pentru mărfurile importate în târgurile moldovenești sau exportate de aici. Din acest tratat putem afla aproximativ ce mărfuri purtau caravanele negustorești pe drumurile noastre, inclusiv pe cel ce străbătea Ropcea. Moldova oferea

străinilor în cantități considerabile, în primul rând, produse ale lumii animale și vegetale: grâne, vite, cai, oi, porci, jderi, păsări, pește, piei de animale domestice și sălbatice, lână, ceară. În țară se importau postavuri, mătasă, camhă (stofă aurită), tebencă (stofă de mătasă), cvas grecesc, piper.

Satele din apropiere s-au dezvoltat bine și pe timpul domniei lui Ștefan cel Mare, când capitala țării se afla tot la Suceava. Se poate afirma că Ropcea, această străveche localitate a Țării Moldovei, a fost, în primul rând, plăsmuirea drumului (drumurilor) care-o întretaie. Deja la începutul domniei lui Ștefan cel Mare centrele de populație ale Moldovei erau legate între ele prin drumuri, unele mai importante, altele simple căi locale. Principala arteră a comerțului internațional, ce străbătea Moldova de la nord la sud, dinspre Polonia spre Imperiul Otoman, spre regiunea Dunării de Jos și Marea Neagră era situată pe cursul Siretului și numai odată cu mutarea capitalei de la Suceava la Iași circulația cunoaște o deplasare mai amplă de pe valea Siretului pe cea a Bârladului și a Prutului. Aceasta se observă foarte bine chiar și pe harta Bucovinei întocmită la 1774 de Ministerul de Război al Austriei și dată în anexă de D. Werenka în „Topografia” sa, unde acest drum (Comercial Strassen) este însemnat până la hotarul Iordâneștilor ca mai departe, spre Storojineț, până la întretărirea cu drumul de la Napolocăuți, să fie însemnat ca drum mare și cunoscut (grosse und bekante Landweege).

Deci, pe vremea lui Ștefan cel Mare, principalul drum ce lega Suceava de Polonia era cel care pornea de la Sniatyn prin Napolocăuți, Hlinița, Broscăuți, Storojineț, străbătea Ropcea, continua prin Iordânești, Carapciu, Tomești și Siret spre Suceava. Mai ales după ce turcii au cucerit Caffa la 1475, polonii au trebuit să se folosească aproape în exclusivitate de acest drum de comerț spre Marea Neagră, care de la Suceava trecea prin Botoșani, Hârlău, Iași,

Tighina și Cetatea Albă. Pe drumul actual internațional Tereblecea-Cernăuți pe vremea lui Ștefan cel Mare erau păduri de netrecut, fapt de care s-a folosit cu iscusință viteazul domnitor la 1497 pentru a nimici oastea craiului Albert.

Drumul acesta a fost circulat în ambele sensuri, nu numai de caravane negustorești, care tranzitau mărfuri între Polonia și Turcia, dar și de soli, călători, misionari etc.

Teii bătrâni și stejarii care l-au străjuit până acum câțiva ani cu fidelitate au fost o mărturie vie a vechimii acestui drum. Cu părere de rău cerințele moderne de lărgire a drumului au făcut ca aproape toți teii să dispară, ducând cu ei poate ultimul fior al vremurilor de altădată.

Menționările satului Ropcea în documentele vremii sunt de fapt referiri la proprietarii satului, la împărțirea, cu diferite ocazii, a moșiei, la litigiile dintre stăpânii de aici și cei ai satelor învecinate. Von prezenta un șir de hotărnicii care se referă atât la hotarul Ropcei, cât și la unele sate ce o înconjoară. În documentele pe care le prezentăm mai jos vom urmări și apariția unor nume strâns legate de satul Ropcea, cum ar fi în primul rând cea a Costineștilor, Ropcenilor (Robcenilor) și Ghengheștilor, nume pe care Dimitrie Cantemir în „Descrierea Moldovei” le socoate a fi, alături de alte 73 de nume, „ale neamurilor boierești cele mai de frunte”¹⁰ Ultimele două neamuri sunt moldovenești, iar cea a Costineștilor, după D. Cantemir, sunt „serbi”, adică sârbi. Trebuie aici amintit faptul că, la Ropcea, după cum am mai menționat, există un cătun Costina și altul Serbin, prenumele Costinean și Sârbu care, puse în corelație cu afirmarea lui D. Cantemir, pot arunca o rază de lumină asupra originii lor. La fel T. Balan a fixat într-un document de la 1710 chiar „Moșia Șerbeni la Ropcea”. E posibil că după ocuparea Greciei, Bulgariei și Serbiei de către Imperiul

¹⁰ Dimitrie Cantemir, *Descrierea Moldovei*, Chișinău, Literatura artistică, 1988, p. 141

Otoman („prin sila turcească”) multe neamuri boierești „din cele mai de frunte ale noroadelor acestora s-au tras la Moldova, la locul cel de obște pentru scăpare, de pe vremea aceea și prin purtările lor cele cu credință au dobândit slavă și boierie” (ibidem, p. 141-142).

O problemă importantă o constituie stabilirea reală a vechimii satului. Cercetările arheologice efectuate în această regiune (la Storojineț, Cupca, Corcești, Sniaciv-Cuciurul Mare) în perioada austriacă și în anii interbelici extind mult în trecut data posibilă a înființării satului Ropcea. După cum susțin autorii monografiei satului Cupca (Petru Ciobanu, Vasile Slănină, Reveca Prelipcean, *Cupca, un sat din Bucovina. Monografie istorică. Partea I (anii 1429-1944)*, Câmpulung Moldovenesc, 2004), docentul universitar Ilie Popescu (Ilie Popescu, *Pătrăuții pe Siret. Pagini de istorie și de contemporaneitate*, Suceava, 2001) și cercetătorul Cramariuc G. P. (Cramariuc G.P., *Din satele Bucovinei: Corcești, jud. Storijineț. Contribuție la monografia satelor noastre*, București, 1931), zona confluenței Siretului Mic cu Siretul a fost locuită de costoboci, creatorii culturii Lipița (mijlocul sec. I î.Cr. – primele decenii ale sec. III d. Cr.) și de daci, mari purtători ai culturii tumulilor carpatici (sec. III – d. Cr.). Arheologul austriac Iosif Ritter von Gutter la 1881 semnaleză pe dealurile din jurul satelor Corcești, Cupca, Pătrăuți, Ropcea, Hliboca și Siret movile tumulare pe care le consideră drept morminte ale popoarelor vechi și care constituie o mărturie incontestabilă că aceste locuri au fost populate din timpurile cele mai vechi. Este important să menționăm aici și faptul că arheologul kievlean Lina K. Vakulenko a cercetat prin anii optzeci ai secolului trecut 9 tumuli existenți acolo, încadrându-i în cultura tumulilor carpatici creată de dacii mari (după P. Ciobanu...).

1. 1448, Februarie 18, Suceava:

Roman V. dăruiește lui Petrea, fiul lui Toma, satul Storojineț pe Siret, mai sus de Rubcea și poiana Sârbului.

Cu mila lui Dumnezeu, Noi Roman Voevod, Domnul Țării Moldovii, facem cunoscut cu această carte a noastră tuturor, care vor căuta la dânsa sau o vor auzi citindu-se, că această credincioasă slugă a noastră, pan Petrea, fiul lui Toma, a slujit mai înainte părintelui nostru cu dreaptă subț și astăzi slujește nouă cu credință și dreptate. De aceea, noi văzându-l cu dreaptă slujbă cătră noi, l-am miluit cu osebita noastră milă și i-am dat un sat, în Țara noastră, anume Storojineț, pe Sireti, mai sus de Rubcea.

Iar hotarul acestui sat, pe unde a umblat acest sat de demult. Și deasemenea cătră acest sat și cătră acest hotar și poiana Sârbului. Acesta să-i fie uric cu tot venitul lui și copiilor lui și nepoților lui și strănepoților lui și întregului neam al lui, cine va fi mai aproape.

Iar la aceasta este credința Domniei mele, Roman Voevod, și credința iubitului frate al Domniei mele, Ilihno și credința boerilor noștri, credința panului Oană vornicul cel mare, și credința panului Manoil cel Mare și credința panului Costea pârcălab și a fratelui său, pan Petru și credința panului Micul vistiarnic și credința panului Holdco Știbor și credința panului Șandrică aprod și credința boerilor noștri mari și mici.

Și asemenea pe cine Dumnezeu va alege să fie Domn în Țara noastră, după viața noastră, sau din frații noștri sau din copiii noștri, acesta să nu-i strice, ci să-i întăriască dania noastră.

Iar cine ar strica dania noastră aceasta să fie blestemat de Dumnezeu și de Preacurata lui Maică și de 4 evangheliști și de 12 fruntași apostoli și de 318 sfinți părinți, care au fost la Nicheia.

Iar pentru mai mare întăritură acestor toate mai sus scrise, am poruncit logofătului nostru, panului Stanciului, să lege pecetea noastră și cătră această carte.

Scrisă în Suceava, în anul 6956 Fevruarie în 18.

Uricul scris evident, pe pergament în limba slavonă cu pecetea cea mare a domnitorului atârnată, se păstra la 1889 în Arhiva Ministerului de Externe din Moscova, când a și fost copiat de istoricul Ion Bogdan. O fotografie a acestui uric precum și o copie slavonă (cu mici abateri) a fost donată de către I. Bogdan Arhivei Academiei Române, unde se păstrează în colecția de fotografii, respectiv de manuscrise. Astăzi este posibil ca acest document să se păstreze în fondurile Muzeului de Istorie a Federației Ruse unde se află și Convenția vamală a lui Alexandru cel Bun cu negustorii din Livov de la 8 octombrie 1408 – prima atestare documentară a Cernăuțiului și care inițial se păstra de asemenea în aceeași Arhivă a Ministerului de Externe Rus.

Documentul a fost publicat în original de către V. A. Ulianițchi (Материалы для истории взаимных отношений, Польши, Молдавии, Валахии и Турции, Москва, 1887, p. 70), iar în traducere românească a apărut în Uricarul 11 (T. Codrescu, *Uricarul*, p. 6-7 și 70-71), precum și la M. Costăchescu (*Documentele moldovenești înainte de Ștefan cel Mare*, v. II, Iași, 1932, p. 299-300).

Despre satul Storojineț, M. Costăchescu menționează următoarele: „... satul fusese și în vremea lui Alexandru cel Bun. Este un sat străvechiu. Era și în veacul al XIV-lea. Își are numele de la rusul *сторож*, *strajă*”. Fiind conștienți de istoria comună a acestor două localități vecine, menționăm aici și prima atestare documentară a Storojinețului – 31 martie 1423, care e cu 25 de ani mai veche decât cea a Ropcii. În continuare, M. Costăchescu identifică și satul Ropcea: „Rubcea în jos de Storojineț

trebuie să fie Ropcea de pe Sireti din județul Storojineț. Este străvechiu. Era și în veacul al XIV-lea. Numele să-i fie în legătură cu *рубка*, tăietură ? Din poiana Sârbului nu a mai rămas nici o amintire la Storojineț”. La Storojineț „nu a mai rămas nici o amintire”, dar la Ropcea, după cum am menționat ceva mai sus, avem un cătun Serbin, numele Sârbu și chiar moșia Șerbeni la 1710. Peste aproape trei secole și jumătate de la această menționare a Poienii Sârbului, la 17 august 1785, unul din proprietarii satului Ropcea, Lupul Sorocean, fiul lui Vasile Sorocean, dăruiește vărului său Ursachi, fiul lui Mihalachi Grec 1/3 parte „din Poiana Sârbii” (A.S.C., Liber Haereditatum XII 300).

Este deci posibil că prin „poiana Sârbului”, domnitorul să fi avut în vedere anume acest teritoriu al satului Ropcea (în original: „а тако(ж) к тому селу и к том(у) хотарю и Сербулова поляна”).

M. Costăchescu a încercat să-i identifice pe boierii amintiți în acest uric. Boieri cu numele de Petrea în această perioadă au fost foarte mulți. Ar putea să fie Petru Spătarul, care este amintit într-un șir de documente cum ar fi cele din 13 și 15 iunie 1436, 20 iunie 1438, 3 aprilie, 2 și 15 iulie 1439, 8 martie 1442, 6 martie 1443 etc. Sunt cunoscuți și alți dregători de la curtea domnească cu acest nume cum ar fi Petrișor stolnicul (6 martie 1443), Petrică postelnicul (30 august 1442), Petru pârcălabul (12 iunie 1453), Petru logofătul (25 august 1454), Petru ceașnic (23 februarie 1448). Înclinăm să credem că este vorba despre ultimul fiindcă este amintit într-un document semnat de același domnitor Roman chiar la 5 zile de la semnarea documentului despre Storojineț și Ropcea.

Privită în plan istoric, această atestare documentară a satului este din perioada imediat următoare glorioasei domnii a lui Alexandru cel Bun (11 februarie 1400 – 30 decembrie 1431). Tânărul domnitor Roman II era un nepot

de-al lui Alexandru cel Bun. Tatăl său Ilie, este urmașul direct la tron al gloriosului Alexandru, care între 3 și 5 iulie 1433 a făcut jurământul de credință regelui polon. Trebuie să menționăm că Ilie ținea în căsătorie chiar pe sora reginei-mame a Poloniei, Maria sau mai exact Marena, cum o întâlnim în documente. La scurt timp un frate vitreg al lui Ilie, Ștefan, se ridică contra lui și-l alungă din țară în Polonia. Aici Ilie își găsește adăpost pe lângă regele Cazimir la Niepolomice. Fiindcă Ștefan în repetate rânduri adusese servicii Poloniei iar Ilie, după cum am menționat, era rudă apropiată cu regele, polonii intervin și fac o împăcare între frați. În urma acestei împăcări Ștefan capătă sudul Moldovei, iar Ilie – nordul ei, deși în realitate frații și-au împărțit numai veniturile țării, dar nu și statul, fiindcă adevăratul domn al Moldovei era considerat Ilie. După opt ani de domnie asociată (1435 – 1443), Ștefan îl prinde pe Ilie la Vaslui și, pentru a-l face incapabil de domnie, îl orbește. Ilie, nenorocit, este silit să se retragă din nou în Polonia la rudele soției. Când fiul mai mare al lui Ilie, Roman, împlinește 20 de ani, cu ajutor polon pornește de la Hotin, cucerește Suceava și Neamțul, îl prinde pe Ștefan și-l taie în ziua de 13 iulie 1447. Domnia lui Roman însă durează puțin de tot, fiindcă la 23 februarie 1448, numai la 5 zile de la semnarea în Suceava a daniei cu referire la Ropcea, îl găsim la Kolomâia în Polonia. Deci pe teritoriul galițian, în apropiere de granița Moldovei de unde, împreună cu mama sa Marena, se obligă a ceda pentru vecie protectorului său Ditrih Buczacki, castelanul de Kamenitza și starostele general al Podoliei, satele Vasilău, Cuciur, Lențești, Iurcăuți și Verbăuți, toate acum din regiunea Cernăuți, precum și satul Borisovo (probabil Boroseni din Basarabia).

Această danie nu era o simplă zălogie a satelor, cum se obișnuia în cazurile de încălcări a angajamentelor luate, ci o dăruire perpetuă a lor, în felul cum se făcea dăruirea de

sate la boierii de țară. Buczațki devenea astfel mare proprietar moldovean cu drept de a se număra printre nobilimea țării și care, se pare, a avut urmași și la Ropcea.

Nu se știe precis cum a ajuns Roman la Kolomâia, ca pribeag alungat din țară de către unchiul său Petru, fiul nelegitim al lui Alexandru cel Bun, care prin aprilie stăpânea deja o parte din țară, sau se dusese acolo de bunăvoie, ca să-și asigure ajutorul puternicului său vecin Ditrih, care petrecea în acea vreme la fratele său Mujilo, stăpânitorul Kolomâiei și Sniatinului. Oricum, Roman moare la 2 iulie 1448, se zice otrăvit de oamenii unchiului său Petru și, se pare, a fost îngropat chiar la Kolomâia.

Revenind la problema primei atestări documentare a satului Ropcea, cea din 18 februarie 1448, e necesar să subliniem că este doar cea dintâi menționare a numelui localității în document scris, textul căruia a ajuns până la noi. Suntem convinși că documente cu menționarea satului Ropcea au existat și mai înainte de această dată, dar care s-au pierdut în negura anilor. Nu respingem nici versiunea conform căreia ar putea să existe și alte documente, îndeosebi externe (poloneze), cu nominalizarea satului Ropcea. Pornind de la prima pomenire a satului, cunoscută până acum, am putea deduce conform teoriei istoricului sovietic L.L. Polevoi că vechimea satelor moldovenești menționate astfel documentar depășește mai bine de 100 de ani (după M. Matei, E.I. Emandi, „Habitatul medieval rural din Valea Moldovei”) și din bazinul Șomuzului Mare (sec. XI-XVII, București, 1982), că satul Ropcea s-ar fi format în prima jumătate a secolului al XIV-lea, poate chiar pe vremea voievodului maramureșean Dragoș (1352-1354). Aceasta ar corespunde și ipotezei, conform căreia numele de familie Ropceanul ar fi al unui oștean pe care Dragoș l-ar fi pus stăpân peste această localitate (vezi cometariile de la documentul 2).

Uricul cu prima atestare a satului Ropcea este extrem de important și prin aceea că reprezintă unicul document intern rămas de la domnitorul Roman al II-lea. Cel de-al doilea document (extern), semnat de domnitorul Roman la 23 februarie 1448, se păstra la 1907 în Muzeul Czartoryski din Cracovia și a fost publicat de I. Bogdan în Analele Academiei Române (seria II, tomul XXIX, București, 1907, p. 637-639).

2. După 1600.

Varvarca, văduva lui Ihnatco de Valeva, vinde lui Gavrilaş, părcălab de Hotin, partea ei din satul Iujineț, ținutul Cernăuți, pentru 80 de taleri de argint. Partea aceasta fusese proprietatea lui Cazacu, fiul lui Matieaş din Sinăuți.

„Adică eu Varvarca, cniaghina răposatului Ihnatco din Valeva, mărturisesc pe mine însumi cu acest zapis al meu de nimeni nevoită și de nimeni silită, că din bună voia mea am venit la Pan Gavrilaş, părcălab de Hotin, cu un zapis pentru ocină, care mi-a fost cumpărătură împreună cu răposatul meu bărbat Ihnatco când era încă în viață, și am cumpărat o parte de ocină din satul Iujineți, ce este în ținutul Cernăuților, și anume partea Căzacului, fiul lui Măteiaș din Sinăuți, iată că am venit cu acest zapis la D-lui Gavrilaş și cu voia mea am vândut partea aceasta de ocină din satul Iujineți ce ieste în ținutul Cernăuților D-Sale lui Gavrilaş, părcălab de Hotin, pentru optzeci de taleri de argint și după aceasta i-am dat D-Sale D-lui Gavrilaş părcălab și acel zapis de cumpărătură pe care l-am avut de la Căzacu, fiul lui Măteiaș din Sinăuți. Și la această tocmeală și cumpărătură și la facerea plății depline pentru această ocină erau de față Gligorie Robcean și Miron Volcinschi și Andrei Chihaiia și Vrâncean Onofrei. Și eu însumi Dumitrașco Mihulovici am

scris, având cunoștință despre toate cele scrise mai sus și erau de față mulți oameni târgoveți din Hotin.

Aceasta ca să se știe.

Pecete 2 semne indescifrabile

Robcean Gligorie

Miron Volcinschi Pecete”¹¹.

Noi îl prezentăm pentru că aici întâlnim pentru prima dată numele lui Gligorie Robcean (Grigore Ropceanul) care, credem, a primit numele său de la satul cu același nume. Ropceanul putea fi unul din urmașii acelora pe care Dragoș, descălecătorul Moldovei, pentru „vitejie și credință în dregătoriile politicești și în cele ostășești”, să-i fi pus stăpâni peste un sat (peste câteva sate) pustiit de năvălirile tătarilor, ca un semn că s-au boierit. În aceste cazuri, de obicei, acestui sat i se da numele stăpânului, dar erau cazuri când proaspeții boierii primeu ei numele satului, spre ce înclinăm să credem și noi tot mai mult în cazul nostru.

Originalul acestui document se păstra în perioada interbelică în Arhivele Statului Cernăuți, pachetul Iujineț.

(Documente bucovinene, Teodor Balan, vol. I, 1507-1653, Cernăuți, 1933, pag. 133-134.)

Tot de numele lui Ropceanul este legat și următorul document:

3. 1634, Februarie 25, Iași.

„Noi, Moisie Moghila V.V din mila lui D-zeu Domn Țării Moldovii.

Iată uu venit înaintea boierilor noștri stuga noastră Vidrașco cu fratele său Cârste. Feciorii Ilincăi, nepoții lui Coste, și din bună voia lor de nime siliți nici asupriți au vândut a lor dreaptă ocină și moșie anume a

¹¹ A fost publicat în *Codrul Cosminului*, anul II-III, pag. 440.

patra parte de sat de Storojineț, ținutul Sucevei, la Siret, slujii noastre lui Grigorie Ropceanul pentru 200 taleri de argint bani gata, de aceea să-i fie și de la noi dreaptă ocină și cumpăratură cu toate veniturile și nime să nu se amestece.

Domnul însuși a poruncit.

Iași, 25 Februarie 1642.

Ghenghe vel logofăt iscăl.

*Cârste*¹².

Dacă în primul caz Grigorie Ropceanul se amintea numai ca fiind prezent la vinderea unei moșii, atunci, în acest caz el însuși cumpără o parte de moșie din satul Storojineț, învecinat cu satul care i-a dat numele. Alături întâlnim și numele lui Ghenghe, ca mare logofăt al Moldovei, întâiul boier de divan care conducea cancelaria domnească, iar în lipsa domnului sau a mitropolitului prezida divanul țării. Acest nume era foarte răspândit la Ropcea timp de câteva sute de ani, dar care, cu părere de rău, a dispărut astăzi cu totul.

Copia germană a acestui document se păstra în perioada interbelică în Arhivele Statului Cernăuți, Liber Granicialium, VIII, p. 319-320 și pachetul Storojineț.

4. 1638, iunie 10, Iași.

Soții Nastasia și Gligorie Ropceanul cumpără părți de moșie din Broscăuți, Storojineț, Stănești și Petriceni și primesc întărire domnească pentru ele de la Vasile VV.

[Tradus în românește de pe o copie germană]

Noi Vasile VV. din mila lui D-zeu, Domn Țării Moldovii.

¹² Teodor Balan, *Documente bucovinene, vol. I, 1507-1653*, Cernăuți, 1933, pag. 210.

Iată că a venit înaintea noastră și înaintea boierilor noștri, a mari și a mici, Nastasia, fata lui Nicolai Selitrar, jupâneasa lui Gligore Ropceanul, și ne-a arătat:

1. Un zapis de la Grigorie și Solomon, fii lui Mătiaș de Sinăuți, precum au vândut soțului ei Gligori Ropceanul satul Broscăuți, ținutul Cernăuți, pentru 200 taleri bătuți în fața multor oameni megieși de prin prejur anume Miron de Carapciu, Goian de Jadova, fii lui Toader, Coste de Lucavăț, Machidon de Comărești și Ignat.

2. Un zapis de la Vidrașco și Cârste, fiii Ilincăi, Fata lui Coste de Petriceni, precum ea Anastasia cu soțul ei zis mai sus au cumpărat de la mai sus amintiții Vidrașco și Cârste, fiii Ilincăi, două părți de moșie din satul Storojineț cât li se vor alege în fața lui Coste șoltuz cu 12 pângari din târgul Siet, Goian de Jadova, Coste de Luncavăț, Berce de acolo, popa Nicoară de Jadova și în fața altor oameni buni bătrâni pentru cei 100 de taleri bătuți.

3. Un zapis de mărturie de la Simion Malai, fost vistiernic, Pătrașco pârcălab, Toderășco Șoldan, Constantin Ciogole, Coce, Vidrașco. Gavrilce de Vascăuți și de la alți oameni buni bătrâni.

4. Un zapis de la Gavril, fiul lui Selenco, Ana, fata Todosiei, sora lui Gavril Selenco, precum ei au vândut a patra parte de sat de Petriceni, ținutul Sucevii, care parte le-a venit de la unchiul lor sterp Anton, fiul lui Coste, pentru 36 taleri bătuți, iar Ana, fata Todosiei, a mai vândut altă parte, partea mamei sale Nastasiei, jupâneasa lui Gligorie Ropceanul aga, pentru 60 taleri bătuți în fața popii Tiron de Măndrăcăuți, Drăgan Văscănel și a altor oameni buni bătrâni.

Văzând așa dară zapisul lor iscălit de oameni buni pentru părțile de moșie din sarul Broscăuți, ținutul Cernăuți,

și pentru satele Storojineț, Stănești sub codru și Petriceni, ținutul Suceava, am dat și am întărit și de la noi acele părți de moșie, ca să fie și de la noi dreaptă ocină și cumpărătură lor, copiilor, nepoților și strănepoților nerușiit în veci, și nime să nu cuteze a se amesteca împotriva acestei cărți a noastre.

Scris în Iași, 1 Iunie 1716.

Domnul însuși a poruncit.

Marele logofăt a iscălit. Borăleanul.

(Arhivele Statului Cernăuți, pachetul Broscăuți, unde se găsește copia germană. Zapisul Nr. 3 se referă la satul Stănești, ținutul Suceava).

(Documente bucovinene, Teodor Balan, vol. I, 1507-1653, Cernăuți, 1933, pag. 219-220).

Documentul prezentat dovedește că Grigore Ropceanul era agă la curtea domnească, adică conducea organul administrativ, care era însărcinat cu menținerea ordinii publice în capitala țării. După clasificarea boierilor făcută de D. Cantemir, aga făcea parte din prima stare a boierilor de divan și se numeau boieri mari (D.C. p. 102). Aflând că Grigore Ropceanul a fost agă ne este mult mai ușor să înțelegem de ce posibilități dispunea și nu-i de mirare că el cumpără mai multe sate și moșii. Astăzi acest nume în Bucovina s-a păstrat numai în satul Molodia, în care este chiar și un cătun denumit Ropcenii, deși satul pe vremuri n-a fost niciodată proprietatea vreunui ropcean. Localnicii nu știu nici ei de unde vine numele lor și nici nu prea cred că ar avea ceva în comun cu satul Ropcea.

Vezi și lămuririle de la documentul 16.

5. 1640, Iunie 3, Suceava

Onciul Iurașcovici și rudele sale împărțesc întreolaltă moșiile Horoșăuți, Iurcăuți, Babin, Boianciuc, Doroșăuți, Vasileu, Stepeniuca și Costești.

[Tradus în românește de pe o copie germană.]

Eu Onciul Irașcovici, Isac Cocoranul și Gliguța, ginerii Lenței, și cu Dumitrașco, nepotul Lenței, facem știre și mărturisim cu această a noastră scrisoare precum ne-am învoit de bună voie noi în de noi și am împărțit moșiile rămase de la Lența și jiu-păneasa lui, anume sat întreg Hroșăuți din care a venit jumătate lui Onciul și lui Dumitrașco, nepotul Lenței, iar jumătate lui Isac Cocoranul și lui Gliguța cu heleșteul de aici, iar jumătate de sat Iurcăuți împreună cu heleșteu au venit lui Onciul și lui Dumitrașco; a patra parte de sat Babin a venit lui Onciul, iar părțile de moșie din Boianciuc și Doroșăuți au venit în partea lui Dumitrașco, nepotul Lenței; jumătate de sat Vasileu a fost dată lui Isac Cocoranul și lui Gliguța. Iar a patra parte de Costești a venit lui Isac Cocoranul și așa ne-am învoit noi de bună voie a noastră la care s-a întâmplat față Coste de Luncavăț, Gligorie de Luncavăț, Toader și Pătrșco, fii lui Goian din Jadova, apoi Vasile Ropcean și fratele său Toader. Așijdere Pătrașco Țintă. Iar Isar Grama a scris.

Suceava, la 3 Iunie 1648.

Toader Ropcean, Vasile Ropcean.

(Documente bucovinene, Teodor Balan,
Vol. II, 1519-1662, Cernăuți, 1934, pag. 112.)

6. 1648, martie 4, Iași.

Nastasia, jumâneasa lui Grigorie Robceanul, vinde jumătate de sat de Broscăuți, ținutul Cernăuți lui Dumitrașco de Călinești.

(Copie din germană)

De la Vasilie VV. Din mila lui Dumnezeu Domn Țării Moldovii

Facem știre cu această scrisoare a noastră, precum au venit înaintea noastră și înaintea boierilor noștri moldovenești a mar și a mici, Dumitrașco de Călinești, cu o scrisoare de mărturie a multor oameni buni și voinici, anume Ștefan Murguleț și Gavriliță de Vascăuți, Cosma Robceanul, Vasile Cornaci, Pătrașco Machedon de Comărești, Crețul ispravnic de Coțmani scriind și mărturisind că au venit Nastasia, jumâneasa lui Gligorie Robceanul și fiul ei Prodan și de nime silită nici nevoită ci de a ei bună voie a vândut ocina ei jumătate de Călinești pentru 200 taleri bătuți...

(Arhivele Statului Cernăuți, pachetul Broscăuți, unde se găsește copia germană)

(Documente bucovinene, Teodor Balan, Vol. I, 1507-1653, Cernăuți, 1933, pag. 250.)

7. Document din anul 1692

Vasile Ropceanu zălogește lui Calistru, episcopul de Rădăuți, pentru suma împrumutată de 100 lei, a patra parte din satul Ropce.

Eu Vasile Ropceanu am dat zăpisiul meu în mâna Sfinției sale lui Calistru, episcopul de Rădăuți, care rugându-l eu mi-a împrumutat în robia mea 100 lei, pentru cari i-am zălogit a 4 parte a satului Ropce cu tot venitul și toți vecinii. Vecinii zălogiți sunt anume: Ștefan Iereniei cu

feciorii săi, Dumitru Iereniei cu feciorii săi, însuratul Simeon, Constantin iară în urmă am zălogit pe Iurie (George). Această moșie și vecinii, cari sunt în acest zapis i-am zălogit de astăzi din 10 Martie până la Nașterea Mariei (Sânta Maria) cu aceea, că neputând eu dătoria la acea vădea, atunci moșia și vecinii, cari sau amintit mai sus să fie Sfinției sale lui Calistru, episcopul de Rădăuți ca o dreaptă moșie și ocina neschimbată în veci și să-și iee întăritură domnească, spre mai mare încredințare am iscălit aceasta.

Vasile Ropceanu.

Note: Textul german al acestui zapis se află alăturat protocolului aulic de delimitare a proprietăților mănăstirii Putna sub numărul 124. Cf. și Wickenhauser, Radauz, pag. 137-138. După hotărnicia Ropcii din 2 noiembrie 1762 să se fi făcut acest zapis în anul 1692. Nefiind însă Calistru atunci episcop de Rădăuți, ci poate numai simplu ieromonah sau egumen al mănăstirii Putna și fiindcă în zapis se zice, că vecinul Iurie s-a zălogit în urmă, putem conchide că învoiala asupra datoriei de 100 lei Ropceanul a făcut-o cu Calistru în anul 1692, iară zapisul acesta l-a iscălit mai târziu, când Calistru era deja episcop de Rădăuți¹³

(Dan Dimitrie, *Cronica episcopiei de Rădăuți, Viena, 1912, pag. 174-175*)

Încercăm aici să aruncăm o scurtă privire retrospectivă asupra activității episcopului Calistru pentru a putea înțelege mai ușor procedura prin care o parte din moșiile și satele noastre, inclusiv și o parte a satului Ropcea, au ajuns să fie proprietăți ale mănăstirii Putna. În documentele vremii îl întâlnim în diferite ipostaze cum ar fi cea de martor la diferite înțelegeri, cea de cumpărător sau dăruitor de moșii și poslușnici, cea de arendaș de moșii, cea de naș de botez etc. Calistru adesea este amintit și în documentele întocmite de

¹³ D. Dan, Putna, pag. 187, nr. 2

domnitorii Moldovei Mihai Racoviță și Nicolai Mavrocordat. Toate aceste documente vorbesc despre aceea că episcopul era un om foarte întreprinzător și mereu în afaceri materiale și bănești, ce erau aproape incompatibile cu starea episcopală și înalta lui poziție socială.

Se știe că, până a deveni episcop, Calistru a fost egumen la mănăstirea Putna, de aceea toată agoniseala sa o va dăruia spre sfârșitul vieții, cu limbă de moarte, acelei mănăstiri.

Menționăm în continuare un șir de documente, ce se referă la legăturile episcopului Calistru cu satele noastre din actuala regiune Cernăuți.

La 29 august 1709, domnitorul Nicolai Mavrocordat îi întărește lui Calistru stăpânirea asupra unei jumătăți din satul Bahrinești pe care-l cumpărase încă la 16 ianuarie 1708, când era încă egumen la mănăstirea Putna.

La 9 februarie 1710, Calistru este amintit în documentul lui Mihai Racoviță prin care domnitorul scutește Cuciurul (Mare), moșie mănăstirii Putna, de toate dările.

Episcopul Calistru subscrie în 12 mai 1711 ca împreună cu banul Dimitrie Macri, starostele de Cernăuți, să acopere mănăstirea din Pătrăuți, care de mult timp era fără acoperiș și pustie, să o populeze cu călugărițe și să-i înapoieze satele Pătrăuți și Mihoreni (Mihovo). Să amintim și faptul că, împreună cu același staroste de Cernăuți, Calistru a reparat la 12 mai 1721 biserica din Bilișești.

La 4 decembrie 1718, la porunca domnitorului Mihai Racoviță, Calistru stabilește hotarul satului Jadova.

La 15 mai 1724, episcopul cumpără satul Tereblecea cu 300 de galbeni de la boierul Ioan Balș, pe care îl va dăruia mănăstirii Putna.

La 9 martie 1727, tras la divan, adică chemat la judecată de Maria, văduva lui Dumitrașco Ursachi, biv vel sluger mare, Calistru a mărturisit că jumătate din satul Crasna, este proprietatea lui Miron Gafenco.

La 30 marie 1727, Calistru dăruiește călugărilor mănăstirii Putna o prisacă în satul Camenca, sat la care, ceva mai târziu, îi va stabili hotarul.

În același an, 1727, episcopul va mai dăruia mănăstirii Putna satul Babin, un loc și o pivniță în Cernăuți, cumpărată de la Zamfira Murguleț, precum și crâșma sa proprie din același oraș.

Revenind la legăturile lui Calistru cu satul Ropcea, consemnăm următoarele. La 28 aprilie 1713, episcopul primește de la căpitanul Toader Malai și Vasile Ropceanul, proprietarii satului Ropcea, a patra parte din sat pentru suma de 273 ½ lei ungurești. Tot atunci Vasile Ropceanul mai împrumutase de la Calistru 100 lei, după cum mărturisesc documentele, pentru a se răscumpăra „din robia Hotinului”. Mai târziu Vasile Ropceanul împreună cu fratele său Sandul, a dat episcopului Calistru un zapis (dovadă de primire) pentru suma de 376 ½ lei. Astfel, în urma acestor împrumuturi bănești, satul Ropcea devine praprietatea lui Calistru, pe care mai târziu o va dăruia mănăstirii Putna.

Aproximativ în același fel Sandu Ropceanul, care avea datorii la niște negustori turci, a împrumutat de la Calistru 147 lei și neputând să-i întoarcă, este silit să cedeze episcopului proprietatea satului Șcheia, pe care la fel, mai apoi o va dăruia aceleiași mănăstiri (vezi documentul 8).

Aron Pumnul (în *„Privire repede peste 267 proprietăți așa-numite moșiile mănăstirești din care s-a format mărutul fondou religionariu al Bisericii drept credincioase răsăritene din Bucovina, făcute după adevărurile austriece sau urice*, pre Aron Pumnul, profesor de limba și literatura română la Gimnaziul plinariu din Cernăuți, (Cernăuți, 1865) susține că episcopul Calistru ar fi dăruit, la 2 noiembrie 1762, mănăstirii Putna satul Ropcea.

Clopotnița.

Casa de Cultură din Ropcea.

Este o afirmație cu totul eronată, în primul rând, după cum vedem, Catastihul documentelor mănăstirii Putna, întocmit de Vartolomeu Măzărenu la 1764, nu înregistrează dania lui Calistru la documentele satului Ropcea (despre acest catastih al mănăstirii vom reveni mai jos). În al doilea rând, la 1762, episcopul Calistru era deja de mult timp în lumea celor drepți. În anul 1728 când, simțindu-se bolnav și bătrân, el demisionează din postul episcopal și se retrage la mănăstirea Putna, unde însă nu va afla odihnă și, după cum afirmă Dimitrie Dan, moare în anul 1728 sau la începutul lui 1729, când se întorcea dint-o călătorie de la Iași. La 10 august 1729, noul episcop Antonie confirmă moartea lui Calistru prin aceea că el este nevoit să plătească restul de bani, pe care Calistru îi datora Zamfirei Murguleț din Cernăuți. La fel, episcopul Calistru este numit răposat în ispisocul domnitorului Grigore Vodă din 15 ianuarie 1730 prin care o jumătate din moșia Crasna este întărită lui Miron Gafenco.

Greșeala lui A. Pumnul se poate lămuri prin aceea că marele cărturar putea să confunde hotarnica Ropcii, care a fost întocmită anume la 2 noiembrie 1762, cu actul de danie.

Faptul că nu a existat o danie din partea lui Calistru este confirmat și în „Protocolul aulic de delimitare a proprietăților mănăstirii Putna din i. r. cerc al Bucovinei” întocmit de o comisie specială în luna ianuarie 1782 la care ne vom opri mai detaliat în continuare. Egumenul mănăstirii Putna Ioasaf, prezentându-se în fața comisiei și depunând jurământul prescris, a răspuns în felul următor la întrebările puse: „1. Cine a fost ctitorul mănăstirii Putna? *R.* [răspuns] Ștefan cel Bun au zidit această mănăstire cam în anul 6974 (1466). 2. Ori de a dăruit acest bun principe Ștefan mănăstirii zidite de dânsul și câteva moșii? *R.* Da, căci cele mai multe din moșiile, care le posedă mănăstirea, le-a primit de la acest Ștefan. 3. Egumenul să nomineze toate satele și moșiile, cari le posedă mănăstirea în acest cordon, însă fără

a amesteca și cele ale filialelor (se au în vedere numai cele incluse în teritoriul ocupat de austrieci – D.O.). *R.* În acest cordon mănăstirea Putna posedă și anume în districtul Sucevii următoarele sate: Vicovul de Sus, Vicovul de Jos, Voitenii, Balasineștii, Botoșenți, Climăuți, Terebleși, Caminca, $\frac{1}{4}$ din Petrecenii-Tomeștii, Cupca, Ciudiul, $\frac{1}{2}$ Crasna, $\frac{1}{4}$ din Ropce. $\frac{1}{2}$ din Carapciu. În al Cernăuțiului: Cuciu mare, Cozminul, Clișcouț hodie Ostrița, Ostrița hodie Mahala, Stăuceni lângă Cernăuți”.

În continuare starețul mănăstirii timp de câteva zile a răspuns detaliat la toate întrebările referitoare la fiecare sat și moșie în parte. Ajungând și rândul Ropcii (la 28 ianuarie) starețului Ioasaf i s-au pus următoarele întrebări: „32. Quo titulo posedă mănăstirea Putna pentru a patra parte din Ropce? *R.* Mănăstirea a primit a patra parte din Ropce în dar de la episcopul Calistru, care a murit pe cale cand se întorcea de la Iași. Mănăstirea însă n-are o carte de danie de la binefăcător. Afacerea acestei pătriți este asemenea celei mai sus amintite a satului Terebleșii. *Să se noteze.* Mănăstirea posedă un zapis de la proprietarul acestui sat de la care l-a cumpărat episcopul Calistru. Acest zapis se află aicea sub Nr. 124 (este documentul 7 la care se referă comentariile noastre de aici – D.O.). 33. Posedă mănăstirea o hotarnică pentru această $\frac{1}{4}$ din Ropce și de când posedă în liniște această $\frac{1}{4}$ din Ropce? *R.* O hotarnică pentru această $\frac{1}{4}$ se află, însă răzeșii din Iordănești și-au împroriat această $\frac{1}{4}$ și zic că ea ar fi în hotaru! lor. Acum, pe timpul când era d. General baron Spleny în țară, a avut mănăstirea o ceartă pentru hotar cu acești răzeși, care s-a finit prin o hotărâre făcută de căpitanul și directorul Schmidebauer, hotarele s-au îndreptat și mănăstirii Putna i s-au ajudecat partea ei, cu toate acestea, mănăstirea astăzi nu posedă nimic și răzeșii posedă aceasta a patra parte de sat. *Să se noteze.* Hotarnica făcută înainte de 20 ani la poruncă domnească se află aice sub

Nr. 125 (vezi documentul 19 – D.O.) și promițând egumenul și hotărârea directorală, care n-a luat-o cu sine, acesta se va alătura aicea sub Nr. 126”¹⁴

Cercetând cazul satului Tereblecea, la care face trimitere egumenul Ioasaf, că ar fi asemănător cu cel al Ropcii, vedem că la moartea lui Calistru, noul episcop Antonie preia toate documentele de la el, inclusiv și cele referitoare la Ropcea, și le predă mănăstirii Putna. Deși felul cum au trecut satele în proprietatea mănăstirii nu le poate documenta, egumenul presupune că „deaceea le-a dăruit mănăstirii Putnii, pentru că oare când a fost egumen la Putna” (ibidem, p. 248).

Cât privește activitatea episcopului Calistru, deși agitat și mereu legat de afaceri bănești, el s-a îngrijit de fapt și de cele sfinte, iar prin darurile de moșii, vii și prisăci, inclusiv și cu o parte din satul Ropcea, a promovat și a sprijinit acest însemnat centru spiritual al românilor, care este mănăstirea Putna.

Se impun câteva precizări și la următoarele cuvinte din documentul analizat: „i-am zălogit a 4 a parte a satului Ropce cu tot cu venitul și toți vecinii”.

Am stabilit ceva mai sus că sătenii moldoveni, ca și acei din toate țările locuite de români, erau oameni slobozi în vremea întemeierii statului moldovenesc și că dreptul românesc era un drept de oameni liberi. Chiar și robii străini (poloni, ucrainieni, unguri, tătari) aduși în țară după unele incursiuni militare prin țările vecine, după câțiva ani erau iertați de robie și trăiau „liber pre legea românească”. Totuși, în satele Moldovei, cu timpul, au început să apară oameni cu libertatea mărginită, care se numeau *vecini*, adică „сусиды” cum erau trecuți în actele slavone la acea vreme.

¹⁴ D. Dan. *Cronica episcopiei de Rădăuți*, Viena, 1912, pag. 244-245, 251-252

Cel mai vechi document în care întâlnim noțiunea de *vecin* este un ispisoc al lui Petru Șchiopul din 3 septembrie 1585.

Vecinul (șerbul) era legat de hotarul satului în care se afla și numai în secolul al XVII-lea și cel următor el putea fi vândut sau dăruit. El avea casa proprie, lucra din moși-strămoși pământul (moșia) și plătea, la fel ca și țaranul liber, a zecea parte din venitul său stăpânului satului. Principala deosebire dintre vecin și săteanul liber era în numărul de zile lucrat la stăpânul satului, vecinul fiind obligat cu un număr mult mai mare de zile. Dacă vecinul fugea din satul său, el era urmărit cu carte domnească în toată țara pentru a fi adus, uneori peste ani de zile, în satul său.

În majoritatea cazurilor vecinii se trăgeau din țărani liberi, care, în anumite împrejurări ale vieții, au fost siliți să se vândă sau să se recunoască vecinii cuiva. Aceste împrejurări puteau fi birurile mari, ce nu se puteau achita, moartea de om întâmplată pe moșie și care se pedepsea de domnitor cu amenzi foarte mari, pustiirile făcute de oștirile dușmane, mai ales de tătari și turci, precum și alte slăbiciuni ale omului ca furturile de vite, omucideri, beții etc. Ajunși într-o situație de sărăcie totală, pe drept sau pe nedrept, acești oameni preferau condițiile vecinătății, adică a șerbiei, pentru a-și salva viața și familia. Trebuie să menționăm că soarta vecinilor din Moldova era cu mult mai ușoară decât soarta șerbilor din țările apusene.

O altă caracteristică a vecinătății consta în faptul că numai partea bărbătească putea fi șerbită, femeile vecinilor fiind absolut libere.

Vecinii se împărțeau odată cu satul, la moartea stăpânului, între moștenitorii lui. Până la desființarea totală a vecinătății (1 iunie 1749) se întâlneau multe cazuri când vecinii se răscumpărau sau erau iertați de vecinătate de către stăpânii lor.

Se știe că vecinii erau mai numeroși în nordul Moldovei și prezența lor la Ropcea este concludentă în acest sens. Aceasta se poate lămuri și prin aceea că aici ei proveneau, în multe cazuri, din robii aduși din Polonia (Galiția) apropiată în urma incursiunilor militare efectuate de Ștefan del Mare, Petru Rareș, Constantin Cantemir și de alți domnitori moldoveni. Mulți țărani din Galiția polonă preferau să fie vecini în satele Moldovei decât libertatea din regatul Poloniei.

Vezi în acest sens și documentul Nr. 10 și Nr. 11

8. Document din 7229 (1721).

Sandu Ropceanul mărturisește, că a zălojit lui Calistru, episcopul Rădăuțiului pentru suma de 147 lei ½ sat Șchia de pe apa Sucevii.

Adecă eu Sandul Ropceanul scriu și mărturisesc cu acest adevărat zapis al meu la cinstita mâna svinții sale părintele chir Calistru episcopul de Rădăuți, ca să se știe că după moartea frăține meu lui Vasile Ropceanul, rămăind cătăva dătorie la neguțători Turci cartea o făcuse din viața lui, m-au apucat pe mine datornicii ca să mă puie la închisoare într-acea vreme când era omor de ciumă în Ia., și nime din neamul meu n-au vrut să se pue ca să scoată cu vr-un feliu de mijloc din mâna datornicilor, ce văzându-mă eu în nevoe ca aceia și știind pe svinția sa c-a făcut multă milă cu frate meu Vasile când l-au scos din robia Hotinului, iarăș am căzut după svinția sa de au luat acele datorii asupra svinții sale, apucându-să să dea miare la Turce de leu vadra. Deci sosind și vremea mierii, nu l-au dat mâna svinții sale ca să plătiască cu miare datornicii pentru că omorul tot nu să potolisă, ce l-au făcut Turcii de li-au plătit bănește câte doi zloți pe vadră luând bani cu dobândă, acum stând cu svinția sa la socotială denainte

Dumisale Dimitrie Macrii biv vel ban starostele de Cernăuți fiind față și cumnatu mieu Gligori Săvăscul, din toată socotiala am rămas dator svinții sale cu 147 lei pentru cari i-am pus zălog svinții sale giumątate de sat de Șchiaie ce-i pe apa Sucevii și m-am apucat de astăzi Martie 27 până dumineca mare, să-i dau banii și să-m scotu moșia, iar de nu-i voi da banii, la zi să aibă a stăpâni svinția sa moșia în veci iar eu să lipsăscu și pentru credința împreună cu dumialui starostele și cu alții ce s-au mai tâmplat la astă socotială ni-am iscălit mai gios.

Macri ban mp.

Martur.

Liat 7229 (= 1721)

Sandu Ropceanul mp.

Sanul Volcinschi căpitan m-am tâmplat la acest zapis.

Note: Acest interesant document scris pe o groasă coală de hârtie, se păstrează în mănăstirea Putna sub nr. 176 al inventariului (Cf. D. Dan, Putna, pag 93, nr. 62).

(Dan Dimitrie, *Cronica episcopiei de Rădăuți, Viena, 1912, pag. 185*).

9. 1736, Ianuarie 12.

Grigorie Ghica V.V. întărește mănăstirii Putna satele Ostrița, Cozminul, ținutul Cernăuți, Ropce și Crasna ținutul Sucevei și satul la podul Siretului.

Noi Grigorie Ghica V.V. bojiiu milostiu gospodar zemli moldavscoi,

Datam carte domnii mele rugătorului nostru lui Macarie egumenul și cu tot săborul de la sf(â)nta m(ă)n(ă)stirie Putna, să fie volnici cu carte domnii mele a opri și a stăpâni satul Ostrița și satul Cozminu, și satul Ropce, care moșii au jăluit domnii mele egumenul că sântu drepte a mănăstirii, precum le adeverează dresele, dară de Ostrița se ține dumnelui vornic Ion și de și de

Cozmin se ține Baeanschie Dumitrașco și de Ropcea Soroceanul, așijdere și de altă moșie a mănăstirei Crasna se apucă Gafenco fără nici o dreptate și la judecată nu vor să veea să ste față, pe toate aceste moșii să aibă voe a le opri și a le dejmui din toate pre obicei, așijdere să aibă a lua de zeace și de la oamenii carii zise că șăd pe moșiea m(ă)n(ă)stirii la pod la Siret și nu vor să de dejmă nici dintrunele, să aibă a le lua din toate pre obicei și nime să nu ste înpotriva cărții domnii mele, iară care vor ave mai mult să vee la divan.

Let 7244 Chen(ar) 12.

Original, hârtie, pecete mică roșie, arhiva mitropoliei Cernăuți, fasc. 2, lit C.

Vornicul Ion este Ion Neculce, stăpânul satului Boian.

(Documente bucovinene, Teodor Balan, vol. IV, 1720-1745, Cernăuți, 1938, pag. 126-127.)

10. 1736 Iulie 27:

Grigorie Ghica dă lui Macarie egum. măn. Putna dreptul să stăpânească vecinii de la Ropce cu toată poslușania obicinuită, să asculte de egumen la toate.

(Original, hârtie, arhiva mănăstirii Putna, Nr. 28)

Nu este integral

(Documente bucovinene, Teodor Balan, vol. IV, 1720-1745, Cernăuți, 1938, pag. 126-127.)

Despre vecini vezi lămurirea de la documentul Nr. 7.

11. Ropcea, 1742, Mai 30.

Gheorghită Canteș, fiul lui Gavrilaş Ropceanul, cedează fiilor lui Dumitrașco Soroceanul a patra parte de Storojinet, ținutul Sucevei.

(Tradus în română după o copie germană.)

Adecă eu Gheorghită Canteș, fiul lui Gavrilaş Ropceanul, cu jupâneasa mea Maria, scriu și mărturisesc

cu acest zapis al mieu la mâna nepoților miei, anume Ioniță, Mihalachi și Vasile, fii lui Dumitrașco Soroceanul postelnic, precum fiindu-mi dator unchiul meu Vasile Ropceanul 60 lei bani vechi mi-a zălojit a patra parte de sat Storojineț la Sirete, ținutul Sucevii, și pe Pătrașco Percic cu toți fii săi, pe Ștefan Helac, fiul lui Ion Helac, tot cu toții fii săi și patru fii ai lui Nicolai Helac pentru acea sumă de bani, dar având ceartă nepoții mei pentru Pătrașco Percic, care căzuse în partea lui, Toderășco Soroceanul, precum scrie în zapisul lui Sandul Ropceanul, fratele lui Vasile Ropceanul, zicând că Pătrașco Percic fusese dat pe nedrept, și mi-au dat nepoții mei acei 60 lei bani gata, de aceea le-am dat zapisul unchiului meu, al lui Sandul Ropceanul, iar dacă s-ar mai găsi niscaiva drese despre acei oameni și despre a patra parte de Storojineț de la unchiul meu Vasile Ropceanul și de la Sandul Ropceanul, să nu se ție în seamă fiindcă am primit toți banii, iar moșia și vecinii să fie drepti ai săi, ai copiilor și nepoților nerușiit în veci și acest zapis s-a făcut în fața boierilor și a feciorilor de boieri cari au iscălit și în fața multor oameni buni de Ropcea cari au pus degetele pentru credință.

Scris în Ropcea, 30 mai 17250.

Gheorghită Canteș.

Gavril Costin, popa Simeon, Vasile Costin, Iuon Irinici, Vasile Crețul, Chihai Macavei, Beremcu Dumitrașco, Ștefan Costin, Andronic Iurie.

(Arhivele Statului Cernăuți, pachetul Storojineț și Liber Granicialium VIII, pag 314-316, unde se găsește copia germană)

(Documente bucovinene, Teodor Balan, vol. IV, 1720-1745, Cernăuți, 1938, pag. 201-202)

Documentul prezintă interes în primul rând prin aceea că, deși se referă la Storojineț, este scris la Ropcea „în fața

multor oameni buni de Ropcea cari au pus degetele pentru credință” și ca astfel numele lor să ajungă până la noi. Tot aici întâlnim pentru prima dată numele preotului din sat „popa Simeon”.

În al doilea rând ni se pare straniu și foarte greu să înțelegem astăzi cum și în ce fel acest Gheorghiiță, care era fiul lui Gavrilaş Ropceanul, devine Gherghiiță Canteș.

Despre vecini vezi precizările de la documentul Nr. 7.

12. 1748, ianuarie 15.

Panțiri din Tereblecea nu vor să dea mănăstirii Putna dijma. Este trimis pentru cercetare căpitanul Lefter.

Noi Grigorie Ghica Voevod bojiu milostiu gospodar zemli moldavscoi,

Scriem Domnia me la boariul nostru Lefter vel căpitan de Ropce îți facem știre că ni-au jăluit rugătorii noștri Dosoftei egumenul și cu tot soborul de la m(ă)n(ă)stire de la Putna zicând că are mănăstirea o moșie ce să chiamă Tereblecea pe care lăcuiesc pănțirăi și zisără cau avut tocmală cu dâșii pe anul trecut să de câte un leu de căsariu și acum nu vor să le de apărându-se cu putere pănțirăi, de care lucru iată că-ți poroncim să-i aduci pe pănțiri față și să iai sama și să afli cum au fostu tocmala lor și după cum au fost tocmiți așa trebue să urmezi și să-i apuci să împlinești de la dâșii căci cu acea pricină ce pun ei nu pot să păgubească mănăstirea că de sânt ei slujitori au de la noi osăbită milă ca să scutesc de bir, dar cei hacul pământului să de și numai să plinești de la dâșii și de aice înainte iarăș să stai săți așezi cu părinți călugări ca să de vinitul moșii și carte să nu se ea de la egumen, aceasta-ți poroncim.

(L.P.) Let 7256 Ghen. 15.

(Original, hârtie, arhiva mitropoliei Cernăuți, nr. 83. Traducerea germană în Arhivele Statului Cernăuți, pachetul Putna)

**(Documente bucovinene, Teodor Balan,
vol. V, 1745-1760, Cernăuți, 1939, pag. 52.)**

Este unul dintre puținele documente cunoscute de noi, care menționează funcția de căpitan în corelație cu satul Ropcea. Se știe că în ținutul Cernăuți căpitanul, care în ierarhia administrativă venea imediat după staroste, răspundea de paza frontierei spre Polonia și de menținerea ordinii publice în ținut. Căpitanul mai avea în subordine 4 vicecăpitani și mai multe steaguri de călărași, de obicei 100 sau mai mulți. Ei supravegheau granița, încasau taxa pentru transportul peste poduri cu carele, opreau contrabanda, mențineau ordinea pe timpul iarmarocelor de la Cernăuți, Orășeni, Colacin sau Lențești. D. Cantemir precizează, că „aceia cari se află dintru acești căpitani pre lângă hotară, păzesc străjile munților și trecerea apelor” (p. 112). Alexandru Bocănețu în „Istoria orașului Cernăuți pe timpul Moldovei” (Cernăuți, 1933, ed a II-a) menționează numai căpitani „ot Cernăuți” și „căpitani de Coțman” cum ar fi Dumitrașco Calmuțchii, Ioniță Potlog, Ioniță Beldiman, Constantin Hrom, Manoli Zamfir, Gheorghe Pârvul, Iordache, Gavriil Neculce ș. a. Domnitorul Moldovei într-o scrisoare către ispravnicul de Cernăuți și Gavriil Neculce, care era căpitan de Coțman, cerea informații despre „călcarea hotarului ce s-a făcut despre Leși în doi rânduri... Să ni scrii poveste cu amănuntul, una câte una, cine au fostu acci călcători de hotare... Și cu ce pricină nu te porți cum se cade? Și apoi să știi că te-oi scoate.” Altădată, domnitorul îi cere aceluiași Gavriil Neculce să păzească frontiera și „să se poarte cu socotală și marginea acia să fie foarte poprită de către Leși să nu audă Măria Sa că iau Leșii măcar o surcea din Moldova fără de știre”.(după A. Bocănețu, p. 46) Dintr-un document, semnat de domnitorul Grigore Ghica la 6 septembrie 1736, aflăm și felul în care se adunau oamenii pentru paza frontierelor: „Dat-am carte domnii mele slugii

noastre lui Ștefan Tabără căpitan să fie vornic cu cartea domniei mele a chema și a strânge oameni străini dintr-altă țară și măcară și oameni de țară cărei or fi fostu înstreinați mai înainte de venirea domnii mele ca să facă până la cinzeci de liude la steagul lui și acei oameni se vor numi panțari și vor fi de paza marginii la vad la Prut...”¹⁵

Mare căpitan a fost și Vasilie Robceanul, acela care a zălogit episcopului Calistru a patra parte din satul Ropcea. Într-un document din 4 decembrie 1718, în care domnitorul Mihai Racoviță atribuie Goieneștilor partea lor de moșie din Jadova pentru care aveau conflict cu Vlădeștii, se menționează următoarele: „Deci pe jaloba lor, Vlădeștilor, s-au fostu făcut o carte a domniei mele la Negoită Ciudin biv comis și la Vasile Robceanul vel căpitan, ca să margă acolo să strângă oameni bătrâni megiași și din sus și din jos și răzeși de Jadova să le ea sama și să socotească pe direasă și pe zapise cum se vor arăta și precum vor afla mai drept așa să li hotărască.”¹⁶ Revenind la Lefter vel căpitan de Ropce care, după cum vom vedea din alte documente, avea prenumele Gheorghe, subliniem că el mai este amintit într-o traducere germană (A.S.C.) în care Ioan Mavrocordat Voevod dăruiește lui Constantin Sturza la 30 martie 1747 o bucată din târgul Sirete, zisă verpole: „... Slujile plecate Adam Panca, pitar, Ioniță Manoș, șătrar, Lefter, căpitan, Dumitraș Stroici, postelnic, Iordachi Cârste.”¹⁷ La 1759 și 1760 îl întâlnim în câteva documente ca staroste de Cernăuți. La 21 aprilie 1759 Gheorghe Lefter, ca staroste de Cernăuți îi scrie o scrisoare lui Dumitrașco Potlog în care îi cere „să vie Duminecă negreșit”, fiindcă dacă nu va veni „oi

¹⁵ Documente bucovinene, Teodor Balan, vol. VII, 1464-1740, Iași, 2005, pag. 251

¹⁶ Idem, pag. 230

¹⁷ Documente bucovinene, Teodor Balan, vol. V, 1745-1760, Cernăuți, 1939, pag. 31.

trimite băran cu trapăd” pentru a rezolva conflictul cu Gligoraș Tăutul și Iordachi Perjul privind satul Verbăuți. (Documente bucovinene, Teodor Balan, vol. V, 1745-1760, Cernăuți, 1939, pag. 162.) La 30 aprilie același an, starostele Lefter trimite un răvaș către medelnicerul Șerban Flondor, paharnicul Ion Strișcă, postelnicul Gheorghe Turcul, Constantin Vlad, Gligoraș Cracalia și Mihai Vlaico ca să facă hotarnica satului Vasileu¹⁸, iar la 12 iunie 1760 singur măsoară jumătate de sat Voloca pentru ca domnul țării Ioan Teodor Calimah să i-o întărească preotului Iftemi.¹⁹

Se știe precis că acest căpitan de Coțman precum și cel de Cernăuți își aveau reședința în localitățile menționate, deci, prin analogie, putem afirma, că și Ropcea, care, să nu uităm, ținea de ținutul Sucevei și era la frontiera cu ținutul Cernăuților, a fost reședință pentru căpitani de ținut care, pe lângă paza frontierei, mai aveau deseori și alte însărcinări din partea domnului în interesul țării („în slujbele țării”).

Istoricul bucovinean Franz Adolf Wickenhauser amintește de căpitanul Toader Malai, care, împreună cu Vasile Ropceanu, la 1713, erau coproprietarii satului Ropcea și de la care episcopul Calistru, în urma „daraverurilor bănești”, obține a patra parte din sat²⁰. Suntem aproape siguri că și acest Toader Malai era căpitan de Ropce. Despre alți căpitani de Ropce vezi documentele 15, 21 și 22

13. 1751, Noembrie 3:

Hotărnică lui ... căpitan și a lui Toader Bădelița vornic. La poruncă domnească s-au dus la Carapciul. Ca să-l hotărască de Iordănești, satul lui Grigori Hâjdău. Au întrebat pe oamenii adunați de ce satele

¹⁸ Ibidem, p. 112

¹⁹ Ibidem, pag. 218

²⁰ F. A. Wickenhauser, Radauz, 1886, p. 34

Ropce și Carapciul trec râul Sirete, iar Iordăneștii nu trec. Oamenii au răspuns, că știu de la părinți că satul Iordănești a ajuns numai până la râul Sirete. Grigori Hâjdău n-a adus drese, ci a întrebat din gură, de ce celelalte sate trec râul Sirete, iar Iordăneștii nu trec. A rămas, ca Hâjdău să treacă dincolo de apa Siretului cu hotarul satului său Iordănești.

(Wickenhauser, *Urkunden des Klosters Moldowitza*, pag. 137, nr. 204.)

(Documente bucovinene,

Teodor Balan,

vol. V, 1745-1760, Cernăuți, 1939, pag. 174-175.)

14. 1757, Septembrie 23.

Hotărnicia moșiei Iordănești, ținutul Sucevii.

(Tradusă în română după o copie germană)

Mărturia hotărnică, pe care au dat-o Ștefan Stârce, Toader Calmuțchi și Pavel Marțun în mâinile lui Hâjdău, în care scrie precum s-a dat poronca Mării Sale lui Dinu Cantacuzino biv vel ban, Lascarachi biv vel comis, Constantin Cananău stolnic și lui Constantin Stamati paharnic, ca să meargă la Iordănești, ținutul Sucevii, la apa Siretului, care este moșia lui Grigore Hâjdău și se hotărește pe din sus cu Ropce, iar pe din jos cu Carapciu, dar primind și alte porunci domnești și neputând veni au poruncit mai sus amintiților mazili, cari venind și hătărând satul Carapciu și Ropce după cum scrie în scrisoare Mariei Sale au găsit la Ropce 80 odgoane, odgonul de 20 stânjini, stânjinul de 8 palme domnești, după care au măsurat Iordăneștii găsind 60 odgoane de aceeași mărime și au pus o piatră în obârșia Turii spre apus care caută drept la apa Siretului și au pus o piatră mai sus de casa lui Halac care caută la altă piatră care-i pusă dincoace de Sirete spre răsărit, lângă un drum săpat, punând și aici o piatră care caută la dealul unde se lovește cu hotarul

Cuciurului, tot cu muchia dealului în jos până la obârșia Hatiului, tot cu Hatiul care se hotărește cu Carapciu, unde s-a pus piatră, care caută drept la gura pârăului Hatiului, peste Sirete în săliște, unde așijdere au pus piatră, care caută spre apus la o piatră ce-i pusă în stânca dealului, dealul în sus până la obârșia Turii, unde se încheie hotarul și a fost satul amintit mai sus după porunca Măriei Sale și hătârât după cum au găsit că e bine punând pietre dând și lui Grigori Hâjdău o mărturie hotarnică ca să i se creadă.

(Arhivele Statului Cernăuți, Liber Granicialium IV, pag. 407-409, unde se găsește copia germană)

(Documente bucovinene,

Teodor Balan,

vol. VIII, 1741-1799, Iași, 2006, pag. 36-37)

15. 1760, mai 27.

Domnul țării ordonă să se hotărnicască a patra parte de sat Pleșenita, tinutul Cernăuți, partea lui Ioniță Strâșca.

Noi Ioan Theodor Voevod boj(iiu) milost(iiu) gospodar zemli moldavscoi,

Scriem domnia me la credincios boieriul domniei miale dumisale Ionacachi biv vel paharnic starostele de Cernăuți îți facem știre că domniei meale au dat jalobă boeriul nostru Ioniță Strâșca vel căpitan de Ropce, precum că au avut judecată cu Sandul Săvăscul și cu neamul lui pentru a patra parte de sat de Pleșiniță...

(Copie, proprietatea noastră)

(Documente bucovinene, Teodor Balan, vol. V, 1745-1760, Cernăuți, 1939, pag. 215.)

Este a doua oară când întâlnim funcția de mare căpitan de Ropce pe care, după cum vedem, la 1760, o deținea Ioniță Strâșca.

16. 1760, iulie 25.

Domnul țării întărește lui Ștefan, fiul lui Andoni, a patra parte de Petriceni, ținutul Sucevii.

(Tradus în românește după o copie germană)

Noi Ioan Teodor Voevod din mila lui D-zeu Domn Țării Moldovii.

Am dat scrisoarea domniei mele lui Ștefan, fiul lui Andoni, ca să fie puternic a stăpâni și a apăra a sa dreaptă ocină și moșie, anume a patra parte de sat de Petriceni la apa Siretului, ținutul Sucevii, zicând că o are de la strămoașa sa Ropcenîța agoaie, de aceea să ia de a zecea din câmp, din fânațe, din prisăci anume din 50 de stupi unul, iar dacă va fi mai puțin de 50, atunci să ia de fiecare stup 1 ½ parale, din pomete și grădini cu legume din tot locul toate veniturile după obicei și nime să nu se ridice împotriva acestei scrisori a domniei mele, iar cine va avea ceva împotriva, unul ca acela să aducă dresele și să vie la divan. Aceasta poruncim.

25 iunie 1768

Marele logofăt a cetit.

(Arhivele Statului Cernăuți, Liber Granicialium VII, pag. 458 și pachet Petriceni, unde se află copia germană)

(Documente bucovinene, Teodor Balan, vol. V, 1745-1760, Cernăuți, 1939, pag. 221-222.)

Strămoașa acestui Ștefan, Ropcenîța agoaie, este desigur Nastasia Ropceanul, soția lui Grigore Ropceanul-agă, care într-adevăr la 10 iunie 1638 cumpără a patra parte din Petriceni de la Gavril și Ana Selenco. Cu părere de rău, nu se știe dacă acest Ștefan, fiul lui Andoni, mai purta numele de Ropceanul ca străbunica sa, ori pe parcursul anilor, l-a pierdut pe linie femeiască. (Vezi și lămuririle de la documentul Nr. 4.)

Documentul este prețios și prin aceea că el ne dezvăluie în ce fel își luau venitul proprietarii moșiilor la acea vreme.

17. 1760, iulie 11.

Ioan Calimach întărește mănăstirii Putna moșiile Dubova, Tereblecea, Camenca, Petriceni, Tomești, Carapciu, Cupca, Cuciurul Mare, Cleșcăuți și Ropce.

Noi Ioan Theodor Voevod boj(iiu) milost(iiu) gospodar zemli moldavscoi,

Dat-am carte domnii mele cuviosului ig(umen) și tot soborului sfintei măn(ă)stiri Putnii să fie volnici cu carte domnii mele a stăpâni și a zăciui aceste moșii anume Dubova, Tereblecea, Camenca, Petriceni, Tomești, Carapciu, Cupca, Cuciurul Mare, Cleșcăuți și Ropce, care aceste moșii toate pân acum după scrisori ce are mănăstirea le-au stăpânit, acmu fiind că se întind unii și alții cu moșiile ce au pen prejur și aceste moșii și pentru că s-au făcut carte domnii mele ca să se hotărască toate aceste moșii am dat domniea mea voe părinților călugări de la mănăstirea Putna să vor hotărâ și să vor alege moșiile aceste să stăpânească călugării și să ia de a zăcea din toate ce să vor lucra pe acele moșii tot pe unde au stăpânit și pân acmu și pe urmă după ce să vor alegea moșiile de pe unde vor fi luat călugării cu stăpânirea mai mult vor da înapoi, întralt chip să nu fie că așa iaste poronca domnii mele, însă dejma ce să va strânge să stea pân se vor hotărâ de pe locurile acele ce vor fi cu pricină.

Let 7268, Iuli 11.

Proci vel logof.

(Original, hârtie, pecete mică roșie, arhiva mitropoliei Cernăuți, 5, lit E. Arhivele Statului Cernăuți, pachetul Putna)

**(Documente bucovinene, Teodor Balan,
vol. V, 1745-1760, Cernăuți, 1939, pag. 221-222.)**

18. 1761, noembrie 2:

Vasile Buhăiescul biv vel pah. Și Lupul Hadâmbul vornic de poartă hotărăsc satul Ropce: $\frac{1}{4}$ parte este a mănăstirii Putna cumpărată de Calistru fost episcop de Rădăuți de la Vasile Ropceanul în 1692, și dată danie mănăstirii. Hotarul Ropcii începe la cele 3 movile și e în hotar cu satele Ardănești, Carapciu și Storojineț. Ardăneștii sunt dați mân. Putna de Grigori Hâjdău.

(T. Bălan, Noui doc. priv. la familia Hâjdău, Cernăuți, 1926, pag. 10-11)

**(Documente bucovinene, Teodor Balan,
vol. V, 1745-1760, Cernăuți, 1939, pag. 174-175.)**

19. 1762, Mai 29:

Stolnicul Vasile Bașotă stabilește hotarul satului Vechiu, peste Siret în gura pârâului Corceasca, tot cu pârâul Corceasca până la hotarul satului Corcești al Mânăs. Dragomirna, pe deal la gropile zise dohotărie, spre mează-zi până la obârșia pârâului Pătrăuțul la Croșine, la Bilca Pătrăuțului, în Opcină, în Griviță la hotarul Igeștilor , și pârâul Miculiciului până la obârșie, la buza piscului, la Cetatea Veche, peste Sirete la gura Ghirvasului, la Opcina, la hotarul Ropcei, hotarul Cupcei, până la gărlă.

(Arhivele Statului Cernăuți, pachetul Pătrăuți pe Sirete, și Liber Granicialium IX, 172-174)

**(Documente bucovinene, Teodor Balan,
vol. IV, 1720-1745, Cernăuți, 1938, pag. 130.)**

20. Hotarnică din anul 7270 (1762), Noiembrie 2.

Surețul hotărniciei pentru a 4 parte de sat Ropcea, făcută la poronca lui Grigorie Ioan Voevod de Vasile Buhăiescul și Lupul Hadâmbul.

Din luminata poronca Mării Sale Luminatului Preainălțat Domnul nostru Măria sa Grigorii Ioan Voevod, fiind noi rânduiți hotarnici ca să hotărîm toate moșiile sfintei mănăstiri Putnii ce ar avea la ținutul Sucevii, de vreme ce au jăluit sfinția sa Pahomii igumenul și cu tot soborul sfintei mănăstiri Putnii, că are mănăstirea a patra parte din satul Ropce, cumpărătura răposatului Calistru ce au fost episcop la Rădăuți, de la Vasile Ropceanul cu zăpis din 7200 (= 1692), care zăpis l-am văzut și noi, și episcopul Calistru, fiind de postreg de la mănăstirea Putna au dat-o danie mănăstirii, și fiind nealeasă, nehotărîtă și noi avînd poroncă a o hotărî: am făcut cercetare, și aflînd noi pe un mazil de la Suceavă anume Ștefan Stârce om de ispravă, carele au știut hotarul satului Ropcii, că și mai nainte vreme din poronca domnească l-au fost mai măsurat acest hotar cu fune, când au ales și au hotărît satul Ardăneștii al lui Grigorii Hăjdău, carele iaste arătat hotarul Ardăneștilor la osăbită hotarnică al lui Ștefan Stârce, și al lui Calmoțchie ce iaste pe din jos de Ropce, între Carapcii, și între Ropce și li-am hotărît cu pietri împreună cu acel Ștefan Stârce am măsurat tot satul Ropce, începînd măsura satului Ropcii de la 3 movile ce sunt hotaru între hotarul Storojinețului cu Ropce din sus, fiindu de față și reziașii din Storojinețu, și acești reziași de Ropce, anume Ursachi Grecul, și Vasile Canteș, și s-au făcut ace măsură în curmezișul satului Ropcii pe șesul Siretului despre apus, din hotarul Storojinețului din sus, până la hotarul Ardăneștilor din jos, care iaste însemnat cu pietri hotarul Ardăneștilor despre hotarul Ropcii, și s-au aflat hotarul Ropcii 114 funii, și fune de 20 stînjini, și stînjinul de 8 palme domnești, din care s-au scos parte mănăstirii, a patra parte din tot satul 28 de funii 10 stînjini, și s-au dat aceasta parte mănăstirii: pe coasta hotarului pe din jos: pe unde se hotărește cu Ardăneștii, fiindcă și acel sat Ardăneștii ce iaste alături cu Ropce pe din jos, iaste iarăși a mănăstirii,

dat danie de Grigorie Hăjdău stăpânul moșiei, și am socotit a fi cu cale ace parte a mânăstirii din Ropce, să să dea iarăși alături cu altă moșie a mânăstirii. Iar hotarul aceștii a parte din sat din Ropce a mânăstirii, pe unde să desparte despre alte părți a satului Ropcii, semnele sunt aceste: hotarul să începe din opcină peste Siret despre apus și purcede cătră răsărit pe părâul Vasileu ce iaste hotar: până într-o piatră hotar ce s-au pus în malul părâului Bahnii unde s-au făcut și buor într-un arin, și de acolo tot spre răsărit peste câmpu până la altă piatră ce s-au pus în dricul țarinii. Și de acolo tot spre răsărit și peste Siretiu, la altă piatră ce s-au pus într-o așezătură a câmpului, și de acolo tot drept spre răsărit până în obârșiile părâului Hlibiciocului celui mic, unde se înfundă hotarul în opcină, iar pe din jos despre Ardănești, să fie hotar aceștii părți de moșie, pitrele hotar, ce dispartu Ardăneștii de Ropce, care s-au pus de acești hotarnici Stefan Stârce, și Calmoțchie, care sunt arătate la hotarnica lor, și s-au dat suret mânăstirii de pe ace hotarnică iscălită de noi. Așijdere și din vatra Săliștii Ropcii să aibă a stăpâni mânăstire a patra parte pe câtă parte are și la câmpu și din toate veniturile satului Ropce, tot a patra parte, și pe hătărîre ce s-au făcut după dreptate ce s-au căzut am dat această mărturie hotarnică la mâna părinților calugări de la Putna ca să le fie de credință. Aceasta înștiințăm. Anul 7270 (= 1762) Noem. 2.

Note: Acest suret al hotarnicei Ropcii scris pe o coală groasă de hârtie se păstrează la mânăstirea Putna sub nr. 140 al inventarului. El a fost „scos întocmai de pe hotarnica cea veche a *d-sale pah. Duhaiescul și vor. Hadâmbul*”, cum scriu următorii: Niolai Herescul biv starost mp George Herescul vel căp. (nedescifrabil) la finea suretului. Suretul se află alăturat în traducere germană protocolului aulic de

delimitare a moșiilor mănăstirii Putna sub nr. 125. (Cf. și D. Dan, Putna, pag. 188, nr. 7)

(Dan Dimitrie, Cronica episcopiei de Rădăuți, Viena, 1912, pag. 183-184)

Când se făceau hotărnicile unor moși sau sate cu implicații în proces de obicei ambele părți se prezentau cu acte doveditoare de proprietate sau cum se scria la acea vreme „se aduceau dresese”. Aceste acte erau de mai multe feluri: hrisoave domnești, ispisoace, urice, testamente, hotărnicii mai vechi și planuri ale aceleiași moșii. Dezbaterea documentelor se făcea de către boierii sau mazilii hotarnici, trimiși de domnitorul țării. Când răzeșii voiau să deosebească părțile lor, ei cereau Domniei „să le aleagă moșia”. În aceste cazuri, de obicei, se împărțea deosebit vatra satului, țarina și câmpul, pădurea rămânând în devălmășie, adică în folosință comună. Măsura se făcea cu funia sau odgonul de un număr hotărât de stâneni, care la rândul său avea un număr hotărât de palme domnești sau de pași. Un stângen varia de la 6 la 10 sau chiar 12 palme domnești, de aceea în funcție de epocă și regiune, stângenul putea să fie egal de la 1,96 m până la 2,23 m. O palmă domnească era egală cu 30-32 cm.

După același procedeu se făcea și hotarnica satului. Hotarul întreg se însemna sau se stâl pia de jur împrejur în fața megieșilor. Mult timp se practica un obicei de a lua mai mulți băieți tineri la hotărât satul sau moșiile. Acolo unde se punea un semn: bour, movilă, piatră sau stâlp, se trăgea băieților câte o pereche de palme zdravene ca să țină minte până la bătrânețe că acolo s-a pus semn.

Sub stâlpi și sub pietrele de hotar se puneau cărbuni, cenușă și bucăți de fier și în cazurile când sub pietre nu se găseau cărbuni, hotarul era pus la îndoială. Scoaterea

pietrelor de hotar era pedepsită cu amenzi grele, numite pe vremuri gloabe.

Când apăreau neînțelegeri asupra stabilirii hotarului, se recurgea la mărturisirile oamenilor bătrâni. Unul din ei lua o bucată de brazdă pe cap și mergea cu dânsa pe linia hotarului. Luarea brazdei pe cap semnifica că el primește să-l apese tot greul pământului ce-l va fi luat pe nedrept. Altă dată se recurgea la cărți de blestem în care se menționau următoarele: „Iar de nu vor mărturisi drept oricare ar ști, nici vor arăta pe unde au umblat hotarele adevărate, să fie blestemați de Domnul Dumnezeu și de Maica Precista și de 12 apostoli și de 318 oteți din Nichie: herul, petrele, lemnile să putrediască și să se topiască, iar trupurile lor să stea întregi netopite, parte aibă cu Iuda și cu tricletul Arie și de smerenia noastră încă să fie legați și afurușiți și anaftemii dați în veci. Așijdere și hotarnicii cari ar fi orânduți să hotărască aceste hotare cari mai sus scriem anume, de n-or hotărî drept și or face vr-un meștersug și aceia să fie supt blăstămul care mai sus scrie, iar de or hotărî drept să fie cu toții irțați și blagosloviți” (După „Cronica Bohotinului”, p. 163)

21. 1767, iunie 2.

Grigori Ioan Calimah Voevod scrie lui Andrei căpitan de Ropce, precum a dat jalobă Antohi, feciorul Lupului Stroici post(elnic) zicând că oamenii ce șad pe moșia sa Bahrinești nu i-au dat dijma moșiei din anul trecut după obicei și este păgubaș; Andrei să cerceteze pricina cu amăruntul și dacă este precum jeluiește să îplinească totă dijma după hotărârea ponturilor ce s-au făcut de cătră domniea mea. Să dea carte de judecată, iar dacă nu va putea așeza, să le dea zi de soroc să vie la divan.

(Documente bucovinene, Teodor Balan, vol. VI, 1760-1833, București, 1939, pag. 75.)

După cum ne informează T. Bălan originalul acestui document se păstra la Academia Română, documentul 253, CXLV. Îl dăm aici pentru că în el figurează pentru a treia oară funcția de căpitan de Ropce, funcție pe care o deținea la 1767 Andrei.

22. 1767, septembrie 8.

Constantin Canano pah(arnic) și Ilie serdar, ispravnic de Suceava sunt trimiși la satul Fărceni, ținutul Sucevii, al Volcineștilor, care se împresoară de moșia Hliboca a lui Gheorghe Turculeț postelnic. Canano fiind împedecat, în locul lui merge Gheorghe Carp polcovnic, mare căpitan de Ropce. Volcineștii zic că la hotărnicirea Hlibocii s-a luat o parte de Fărceni. Li se răspunde că hotarnica Hlibocii s-a făcut pe drept, dar Volcineștii părăsiseră un timp țara din cauza birurilor mari și revenind au avut ceartă pentru partea de jos a Fărcenilor. Se îndreaptă hotarul.

(Documente bucovinene, Teodor Balan, vol. VI, 1760-1833, București, 1939, pag. 75.)

Conținutul acestui document este dat de T. Bălan alături de alte documente la sfârșitul unei învoieli între frații Gheorghe, Sandul și Costantin Volcinschi privind stăpânirea satului Fărceni. Noi îl prezentăm pentru menționarea lui Gheorghe Carp polcovnic, mare căpitan de Ropce. Este ultima atestare descoperită de noi, care se referă la această dregătorie și care a activat cel puțin două decenii cu reședința la Ropcea, subliniind încă o dată importanța și însemnătatea strategică a acestei localități pentru ținut. Putem afirma că la acea vreme satul era mai important decât Storojinețul, care deși făcea și el parte din ținutul Sucevii nu a fost preferat Ropcii. (Vezi și lămuririle de la documentul 12.)

23. 1768, mai 10.

Stăpânii moșiei Ropce se plâng că țăranii nu-și îndeplinesc obligațiile. Domnul ordonă o cercetare.

Noi Grigoriea Ioan Calimah Voevod bojiiu milostiiu gospodar zemli moldavscoi.

Cinstit și credincios boeriul Domnii meale du-lui Iordachi Canta biv vel spătar, ispravnicul ținutului Sucevii, facem știre dumi(tale) că Domnii meale ni-au dat jalobă Ursachi Soroceanul i Ion Coș(ă)tianul și Iordachi Alcazi, mazili ot Hărlău, zicând numiții mazili, precum că moșia Ropce ce easte acolo la acel ținut easte driaptă a lor și oamini ce sint șezători cu casa pe numita moșie la toți anii le fac păgubire cum și în anul acesta nimică nu li-au dat vinit pe acel loc și după cum pricina pre larg vei înțalegi din jaloba lor, di care cersindu-ș dreptate la Domniea mea, iată scriem du-(tale) luând carte Domnii meli să cercetezi această pricină cu amăruntul în frica lui Dumnezeu și fiind precum au jăluit să le împlinești du-(ta) tot vinitul acii moșii păr la cel puțin de pre la acii oamini ce șed pe ace moșie după hotărârea ponturilor Domnii mele să nu să păgubească acii mazili de acel venit, iar ei având a răspunde să le dai zi de soroc și cu mărturia du-(tale) să viea la divan. Di aciasta scriem.

Let 1768, mai 10.

Proci vel logofăt.

(Arhivele Statului Cernăuți, Forum Nobilium, Successia cum tutela 172.) (Documente bucovinene, Teodor Balan, vol. VI, 1760-1833, București, 1939, pag. 212-213.)

Ropcea în monografia monumentală
„Die Bukowina”, apărută în 1899.

Copie-extras și traducerea, verso.

Ropcze, rumän. Ropcea, ruthen. Miklosch leitet den Namen vom russischen Worte ropa = Salzwasser ab; dieselbe Anschauung cursirt auch bei der Bevölkerung. Werenka hingegen nimmt an, dass die Benennung vom lateinischen ruptos = zerrissen, getrennt, herühre. In einer Urkunde aus dem Jahre 1448 wird dieser Ort genannt. 1691 wurde hier die Armee Sobieski's durch einen furchtbaren Schneesturm fast vernichtet.

Ropcze, ein aus zerstreut liegenden Häusergruppen bestehender Ort, liegt an beiden Ufern des Grossen Sereth und an der Bezirksstrasse Storozynetz-Petryczanka. Die Bevölkerung, (1890) 2021 Seelen, Rumänen, treibt vorwiegend Viehzucht und Ackerbau. Ropcze ist Station der Bahnlinie Hliboka-Berhometh und hat eine Branntweinbrennerei. Slobodzia-Ropcze ist eine dieses Ortes.

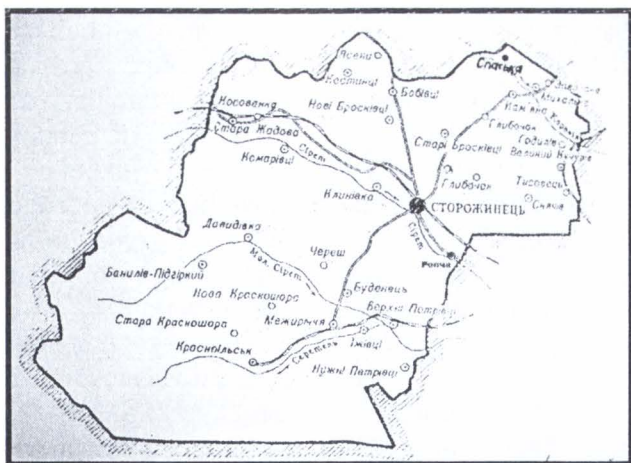
TRADUCEREA textului din germană:

Ropcze, românescul Ropcea. La fel și în ruteană. După Miklosch, provine de la numele de ropa din rusă, cu semnificația de apă sărată (sărătură), sensul fiind acceptat chiar și în rândul populației. Spre deosebire de Werenka, care consideră însă că toponimul provine de la rupt – ruptos din latină. Este atestat într-un document de la 1448. Denumirea localității este menționată frecvent, inclusiv în 1691, când oastea lui Sobieski a fost distrusă aici de o furtună teribilă de zăpadă.

Ropcea este situată la gurile mai multor pâraie de pe ambele maluri ale Siretului Mare din județul Storojineț, în apropierea Pătrăuților. Populația număra, la 1890, 2021 locuitori, etnici români, ocupați cu agricultura și creșterea animalelor. Ropcea este stație de cale ferată pe ruta Hliboca-Berhomet. Aici funcționează o distilărie de alcool. Slobozia este un cătun al așezării ropcene.

Poziționarea satului Ropcea pe o hartă a Bucovinei de după 1850.

Și pe una a raionului Storozhineț (Ucraina), 2000.

Câteva concluzii.

Satul Ropcea este situat pe ambele maluri ale râului Siret, la o distanță de 7 km de orașul Storozhineț și la 18 km de punctul de trecere a frontierei de la Porubna (Ucraina) și Siret (România). Ropcea este traversată de calea ferată Hliboca-Berhomet și de șoseaua Storozhineț-Hliboca. Populația satului, neținând seama de pierderile masive pricinuite de război, este de 3341 persoane, aproape în totalitate etnici români, alcătuind 1200 de gospodării. Ropcea se mărginește cu satele Pătrăuții de Sus, Iordănești, Cuciurul Mare și orașul Storozhineț. Comuna este alcătuită din 12 cătune: Dumbrava, Hlibicioc, Levițchi, Hulub, Serben, Hlineac, Humăria, Costina, Priban, Slobozia, Bahna-1, Bahna-2.

Pe teritoriul localității se află o biserică creștin ortodoxă, o casă de rugăciune a creștinilor evangheliști, 10 capele, 2 școli (una de studii medii generale cu 450 de elevi în 22 de clase și una primară cu 4 clase, cu predare în limba română), o sală-muzeu de cultură națională, în incinta școlii

medii, o grădiniță de copii cu program prelungit cu două grupe din 1980, o casă de cultură, o bibliotecă, 3 gospodării de fermieri, un centru de medicină generală de familie, o farmacie privată, o frizerie, un oficiu poștal, o casă de economii, un cabinet stomatologic. Aici mai pot fi întâlnite și trei monumente istorice: mormântul marelui om de cultură din secolul al XIX-lea, Boleslav Hașdău, mormântul profesorului universitar-doctor în drept, Ioan Lunguleac, o troiță închinată jertfelor represaliilor staliniste și celor deportați.

Ocupația principală a oamenilor din sat este agricultura și creșterea animalelor, practicate încă din vechime.

În pofida politicii de deznaționalizare, dusă de regimul comunist, sătenii și-au păstrat cu sfințenie limba, credința, portul, obiceiurile și datina. Un mesager al folclorului, portului autentic și al cântecului românesc este ansamblul etno-folcloric de copii „Izvoarașul”, înființat în anul 1981.

Așezarea este atestată pentru prima dată la 18 februarie 1448 de uricul domnului Moldovei, Roman al II-lea, prin care i se atribuia lui „Petrea, fiul lui Toma, satul Storojineț pe Siret, mai sus de Rubcea”. Aceasta este prima menționare a denumirii localității într-un document scris, textul căruia a ajuns până la noi.

Una din cele mai strălucite pagini despre istoria satului Ropcea este cea scrisă de marele nostru cronicar Ion Neculce, referitoare la campania regelui Poloniei, Sobieski, din 1691, când Polonia a fost înfrântă în tendințele ei de expansiune asupra Moldovei și a celorlate provincii dunărene. Iată cum descrie cronicarul acele evenimente:

„Și când au agiunsu cu obuzul pe Siret, la Ropcea, așe i-au lovit o ploaie cu ninsoare, de i-au ținut acel viscol vr-o trei-patru zili. de-au murit oastea mai bine de giumătate, înghețată și leșinată, că era pe la noiembrie. Iar caii le-au murit toți din obuz, de le-au rămas carele și carătili și pușcile cele mari toate la Ropcea.”

Ropcea își cicatrizează treptat rănila fizice și morale pricinuite de cea de-a doua conflagrație mondială și de

evenimentele ce-au precedat-o și au urmat-o. Dar distrugerea a numeroase gospodării, pribegia, deportările, execuțiile, înstrăinarea, nedreptele tratamente încă mai pustiesc sute și sute de suflete de ropceni, de dincoace și de dincolo de sârmă.

Citiți în paginile următoare câteva episoade privind calvarul ropcenilor.

Colectivul folcloric 'Izvoarașul' al copiilor ropceni l-a colindat pe Președintele României Traian Băsescu (2006).

'Izvoarașul' în concert, salutat de primarul ropcean Ilie Olaru.

Calvarul unui colț de rai

Bunicul

Vai! că aspre mai erau iernile odinioară în întreaga Bucovină! Omăturile acopereau din belșug tot ținutul de la început de decembrie și până la finele lui martie. Totul părea zăvorât la păstrare ca într-o nesfârșită cămară: pământul, arbuștii, luncile, casele mai tupilate se ascundeau sub mantia pufoasă pentru îndelungata hibernare. Vânturile cumplite mânau nouri de zăpadă zile și nopți de-a rândul și le nămețeau în dune nesfârșite prin toate văile, pe toate drumurile, chiar și pe șoseaua crăiască Cernăuți-Suceava. Gerurile năprasnice crăpau fagii și stejarii în pădure și păduchii din îmbrăcămintea scoasă de sămenii sărmani la geruit.

Cu toate vitregiile naturii, deși cu vizibilă lentoare, viața își urma cursul firesc: lumea se veselea, femeile nășteau, bătrânii mureau. Dis-de-dimineată, tinerii rupeau cărări către pădure, copiii către școală, gospodarii spre fântână și șură, iar elevii liceeni se avântau cu patinele pe firul înghețat al Siretului de la Ropcea și până la Storojineț.

Gospodarul Emanoil-Manole era vestit peste șapte sate; nu numai ca fecior al dascălului de la biserica de Peste Apă sau că adusese o colonie de mazuri de prin Galiția care au meșterit câțiva ani buni la coveți, covățele, căușe, linguri și polonice din răchitele și plopilor recoltați din luncile lui de la vărsarea Hlibiciocului în Siret, ci pentru faptul că, înainte de primul război total, și-a construit vestita lui moară pe apă. Mai întâi, a zăgăzuit pârâul, care a făcut un iaz de baraj de doi kilometri, prevăzut cu un canal de fugă al apei, la capătul căruia a instalat lătocul ce o dirija, prin cădere, direct la roata morii. Pietrele, gata ferecate, și valțurile i-au sosit tocmai de la Viana, în timp ce instalarea coșului pentru grăunțe, artistic scobit dintr-un trunchi de plop uriaș, s-a efectuat odată cu slujba de sfințire și rugăciunea de dăinuire a tuturor instalațiilor făurite cu trudă. Nu a omis nici

amenajarea căilor de acces și de defluire a rampei de descărcare-încărcare, a spațiului de cântărire a boabelor și percepere a uiumului – 14 la sută din cantitatea măcinată sau contravaloarea în bani a procentului convenit. Și-a pus la loc potrivit după grindă, toate documentele ce atestau funcționarea legală a fabricuței sale de făinuri, iar chitanțele fiscale le-a rânduie, după ani, într-un caiet separat.

Și moara măcina non-stop, și apă avea destulă, și morărița Manoloaia era tânără și frumoasă, și era oacheșă și zâmbăreață, sprâncenată și harnică, și făina de grâu-secară, de orz și păpușoi, frumos mirositoare, de la moara lui Manole se bucura de mare căutare în întreaga zonă. Mama își amintea că zarva și necazul se manifestau în multiple forme când moara trebuia oprită. Așa s-a întâmplat odată cu plecarea lui Manole la războiul cel mare de unde s-a întors abia după patru ani, că împăratul l-a cătănit pentru bătaie cu toate limbile din jurul împărăției. Și cânta morărița văduvită împreună cu toate ropcencele: „Ardă-l focu’ pe-mpăratu! / Că mi-o cătănit bărbatu’ / Și l-o dus în țări străine / Nu știu, Doamne, de mai vine... . Dar Dumnezeu l-a ajutat și omul chiar i s-a întors, ce-i drept, abia târându-se, numai piele și os, încât nici păduchii din rupturile de pe el nu mai aveau ce suga, dar totuși întreg la trup, întreg la minte și cu neamul întregit. Și-a revenit destul de repede că era ca un ciot de stejar, oțel curat, nu alta și încet-încet a reușit să-și pună moara pe măsele. Mai întâi, a reparat digurile de la Iazul Morii, că așa se numea de-acuma locul cu pricina, unde rușii cu muscalii au săpat decumuri, ziceau localnicii; apoi a adaptat câteva piese de la niște tunuri părăsite pentru activitățile lui pașnice de morărit pe care le-a ridicat la cote destul de performante. Și valțurile erau acționate de-acum de motoare „Diesel” recuperate de la două motorizate aducătoare de moarte. Și rândul se forma din nou, și rânduiala era desăvârșită, fără să treacă vreunul peste rând,

și făina – Di la Manole -- cum îi ziceau clienții ropceni, iordânești, cupceni, ciudeieni și alții era spornică la frământat și la crescut și mult se întreba printre gospodine. Dar anii au trecut și trec ca apa pe ulucul de la Iazul Morii și oamenii s-au schimbat după vreme și după vremuri. Pentru mulți Ropcea a rămas doar un simplu toponim înscris în actele de identitate sau o duioasă și dureroasă amintire a unei cruci de stejar de pe care timpul a îndepărtat toate înscrisurile, dar a conservat cu grijă prenumele de Emanoil.

* *
*

- Da' ce-i cu tine, bărbate, tu nu mai dormi? că de-aseară și până în miez de noapte ai ieșit de câteva ori afară...

- Nimic, a răspuns cât se poate de natural bătrânul Manole, dar parcă apăsător de gânduri multe și grele cât pietrele de moară. Am mai trecut prin grajd pentru obricul cailor, am slobozit câinele din lanț și am adus niște lemne ca să-ntreținem focu-n vatră, că-i un ger de crapă pietrele sub talpa casei, nu alta. Și s-a cuibărit în cotruța lui de lângă horn, bucuros că a potrivit un răspuns acceptabil la întrebarea nevestei.

- Apăi abia a trecut Boboteaza și știi că de multe ori, când popa stropea cu busuiocu', pe pământ ajungeau boabe de gheață... acelea geruri, măi Manole!

- Așa-i, așa-i, a pus capăt discuției acesta și a simulat somnul. Bătut de gânduri, a ascultat în liniște suflarea și apoi, de la o vreme, sfărâitul femeii, chibzuind în toate felurile cum să procedeze pentru a nu-și divulga marea suferință despre care doctorul Weich de la Cernăuți i-a spus că n-are vindecare. Noroc mare, mare noroc că cei cinci copii sunt deja bine rânduiți cu toții pe la casele lor.

Când și-a dat seama că a slobozit o nouă udătură, fără control și fără simțire, s-a îmbrăcat sumar și, tiptil, s-a

furișat în tindă, de acolo și-a luat toporul și a ieșit în curte. Luna plină de pe cer lumina ca ziua și potența asprimea gerului. Zăpada scârțâia la fiecare pas și reflecta stelute albastre-argintii. În jur – nici țipenie de om. Numai câinele Ursu a apărut parcă de nicăieri și a început să i se gudure pe la picioare și să-i sară până la umăr pentru a-l săruta. De la fântâna din colțul ogrăzii și până la moară era o cale de cinci minute. Odată ajuns aici, și-a dezbrăcat flaneaua și s-a strecurat în marea roată pentru a o debloca, chipurile, din chingile gheții. Și a bătut bunicul cu securea în sloiul de gheață până către dimineață, și de sus, de la lătoc, apa îngheța la loc și îl căpăcea pe nesimțite ca într-o celulă sub formă de om, asemănătoare unei sculpturi abia croite a unui lucrător-pietrar în plin efort.

Moară pe apă, constr. 1900. Ropcea

La revărsatul zorilor l-au găsit numaidecât doi dintre feciorii lui, unchii mei Nicolai și Gheorghe, cu ajutorul lui Ursu care scâncea dureros pe flaneaua bunicului rămasă pe

zăpadă. Abia l-au deslușit în roata morii: stană de gheață a ajuns bunicul, ca Dochia din vechime cu oile ei.

- Dar ce-a avut conu` Manole că ne-a părăsit așa, deodată? a întrebat părintele Isar.

- Nimic prea grav, doar o răceală ceva mai puternică, a răspuns Bunica și și-a șters ochii înlăcrimați cu colțul negru al broboadei.

... Și i-au bătut clopotele, și i-au făcut cântarea de veșnică pomenire, și l-au așezat sub cruce în cimitirul de Peste Apă.

Sofia, fiica lui cea mare, nu s-a dus la-nmormântare, că în aceeași dimineață a născut fiu pe care l-a numit Emanoil-Nole și l-a trimis în viață și în Țară spre a modela români, nu cu dalta, cu mistria sau cu drișca, ci cu știința, cu cuvântul, cu condeiul și cu trișca.

Și în aer persista miros de praf de pușcă, de pilitură de oțele, de vremuri grele și nedrepte bariere. Și crivățul bătea dinspre Siberii... Și în scurtă vreme a spulberat Hora și Doina, a pălit Codrul și Malanca și ne-a lăsat numai cu Dorul. Iar Dumnezeu însingurat, din bolți române de mândră Catedrala, a slobozit o lacrimă amară.

* *
*

Fără frică de vremelnicii stăpâni și de urlete de câni, cu iubire și strădăni, eu am fabricat români.

Ningea în toată Bucovina

Cu fulgi cât vrabia ningea de parcă pacea parafată de curcubeu ar fi fost încălcată unilateral de către Dumnezeu în acea iarnă de pomină a anului 1940-1941. Norii grei se clăbuceau în înalturi, apoi coborau până la creanga fagilor de la Obcini și Țetina, până la turlele Voronețului, Suceviței, Putnei și Catedralei Ortodoxe și slobozeau fără încetare noianuri de omături care acopereau cu mantia lor pufoasă nu numai întinderile fără de sfârșit, ci și suferințele și păcatele pământenilor. Întregul tot părea un uriaș mormânt. Dar viața se încăpățâna să trăiască chiar și în aceste condiții, având ca reper de manifestare bocetul și cântecul de jale, însoțite de lacrimi multe și amare, transfigurate în nouri negri de ninsoare. Jeluiu prin casele troienite mamele după copii și soți, fetele după iubiți și frați, bătrânii după deportați. Cei din Cernăuți, Storojineț și Vășcăuți plângeau cu ambii ochi, iar cei de la Suceava, Rădăuți și Dorne lăcrimau dintr-unul singur...și Buga zace într-o rână și voievodu-i încruntat.

Da, domnilor, ați citit corect. Mamele plâneau cu lacrimi de mamă după copiii ce le-au fost răpiți cu brutalitate păgână, în momentul reținerii spre deportare și înstrăinați pentru totdeauna. Trăirile lor în asemenea momente sunt binecunoscute prin intermediul martorilor, artelor și mass-media. Cu adevărat impresionante au fost manifestările de protest ale mamelor care și-au pierdut copiii, în decursul vremii, în Japonia, America și, mai nou, în Rusia. Acestea au putut protesta, dar mamele noastre, nord-bucovinencele, au fost obligate, în propria țară, doar să *plângă și să tacă sub amenințarea gloanțelor. Despărțirea mamelor de copii este o crimă la fel de mare împotriva umanității și a românilor ca cea comisă de ocupanți la Fântâna-Albă.*

Crescuți de mici în spiritul credinței creștin-ortodoxe, aceste făpturi de 4-7 ani nu renunțau ușor la învățătura primită din fragedă pruncie și continuau să apeleze la ajutorul divin prin scandarea în cor a rugăciunii „Tatăl nostru”. Pentru a le zdruncina convingerile, nacealnicii îi înfometau pe micuți până la epuizare și-i sfătuiau să clameze „rugăciunea” cu Stalin: „Stallin, Stalin, tâ hleba nam davai ! Stalin, Stalin, tâ vodâ davai!”. Abia atunci se deschideau ușile și apăreau apa, pâinea și mâncarea mult așteptate.

- Vedeți, copii, că Stalin este Dumnezeu cel bun și mare! El vă dă apă, pâine și mâncare, numai că trebuie să știți cum să-i cereți, po-celoveceski, de parcă româna n-ar fi fost limba unor oameni. Și înghițeau bieții mâncarea de linte printre lacrimi și sughituri. Apoi strigau în gura mare: „Mamă! Mamă! Unde ești?”, la care li se răspundea invariabil că mama lor e „rodina”, un cuvânt cu reprezentare abstractă chiar și pentru mulți dintre ruși, darămite pentru niște copii necunoscători ai limbii impuse.

La pornirile natural-instinctuale ale micuților, într-un târziu, casapii simulau că cedează, promițându-le că îi vor duce la mama-rodina...și duși au fost și transformați au fost în carne de tun pentru operațiunea afgană. Nu i-a jeluit nimeni, doar „rodina”, recunoascătoare, le-a dăruit câte un mormânt și câte o piatră funerară cu inscripția „necunoscut”.

Ninge cumplit în toată Bucovina și curg blesteme amare la Suceava, Rădăuți și Dorne, la Boian, la Ropcea și Voloca: „Emile, seca-ți-ar mâna dreaptă și n-ai mai fi ajuns să scoți la mezat vreo cinci sute de mii de frați ! Ai legiferat o moștenire furată ce până atunci era absolut nelegitimă și lăsa loc la justificate speranțe reparatorii, pentru o afurisită de nălucă! Sta-ți-ar sârma ghimpată, Emile, în pantofi! Ridica-ți-ar ție statuie în codru la Cosmin, Emile! iar cei trădați să-ți spurce chipul de bronz cu ouă clocite și

marmeladă colorată!” În rest, toate bune: străinii plăsmuiesc și în continuare istorii pentru români și domnitorii lor, ingineresc de zor pământuri și ape în litigiu, în timp ce noi sporovăim prin comisii, în parlamente și instanțe în așteptarea unor verdicte pozitive ce întârzie să sosească. Și vor întârzia la nesfârșit pentru că alții sunt mai valoroși și supeză la mese mai selecte unde se joacă pe mize mari, fără trișori, cu documente în regulă la vedere.

...Iar Buga zace în țărână și voievodu' doarme-ntors!
Și ninge an de an în toată Bucovina...

Sârma

Nici nu vă puteți imagina cât a avut de pătimit Ghiță Solovăstru de când l-a văzut pe aprigul tovarăș Timpan în persoană, cu un val întreg de sârmă izolată sub braț, instalându-se în cele două încăperi cu destinație comună de la demisolul blocului în care locuia. Cu toate că se cunoșteau din vedere de ani și ani, contrar unor uzanțe de minimă relație interumană, acesta i-a adresat doar imperativul:

- Circulați, vă rog! Deși numai cu câteva clipe mai devreme alți trei locatari din bloc au urcat fără să fi fost atenționați, deranjați cu vreun cuvânt sau apostrofați în vreun fel.

- E clar, și-a zis Ghiță, Timpan acesta instalează urechi la pereți și, desigur, ținta o fi chiar apartamentul meu, și și-a continuat ascensiunea fără să mai numere treptele ca alte dăți, ori să mai saliveze la gândul că nevastă-sa îl așteaptă cu cina obișnuită constând din frigărui de soia cu garnitură de cartofi și salată de varză, că el a și făcut relația cu verificările anunțate înaintea unui nou măturoi printre conțopiștii de rând de la Sfat. Cică sunt prea mulți birocrați care parazitează sistemul, îl căpușează și chestia trebuie eficientizată, raționalizată, rotunjită, armonizată, că Partidul nu-și poate permite atâta risipă pe seama muncii clasei muncitoare. Economii, tovarăși, cât mai multe economii! Și șuturi, tovarăși, cât mai multe șuturi la partea dorsală către munca productivă, utilă societății! La hei-rup, mapiștilor, la șut! și l-a cuprins un sentiment de groază că urmează el însuși să fie șutat către acele direcții de pierzanie. Da, fără îndoială, i-a venit rândul!... Nepot de popă ... i-ar sta de minune la șaibă!

Cu aceste gânduri sumbre, a intrat pe furiș în apartament și, în loc de bună seara, și-a dus arătătorul la buze și și-a însoțit gestul de un ș-ș-ș prelung adresat soției. Cu o manevră energetică a apucat-o de braț și a tras-o după

sine în baie ca pe un obiect neînsuflețit. Acolo era locul ce i se părea cel mai sigur. Cu un glas abia perceptibil, a reușit să articuleze un singur cuvânt: „sârma”. În timp ce, cu gesturi disperate ce sugerau ochelari, binoclu, microfoane, arăta către parterul clădirii. Și tot în șoaptă: „tov Timpan!”

- Ce timpan? Ce ocean? Ce cablu? Măcar tacă-ți gura, că te aud copiii și se vor speria că ai înnebunit!... Mai bine veneai la timp acasă, că iar a fost coadă la unt și marmeladă, iar băieții n-au avut timp să stea toată după-amiaza la rând. Așa că mâine vei mânca un ciu-ciu la pătrat sau vei linge niște cifre din statisticile tale pe care nu le mai termini odată și le refaci la nesfârșit...

Cei trei copiii, doi băieți și o fetiță, își făceau temele fiecare în câte un ungher al camerei lor, ceea ce l-a determinat pe Ghiță să renunțe la orice replică, ca semn al împăcării cu situația dată.

- Da, desigur, negreșit – nebun, obsedat, incapabil, dogmatic, rebel, cu apucături belicoase!...

A încercat apoi să ia măcar o mică gustare, dar a rămas cu prima înghițitură în esofag, așa că a renunțat la intenție și s-a întins în pat, fără să pună geană pe geană până către dimineață, timp în care a vegheat somnul întregii familii și, de la o vreme, scârțâitul sârmelor prin tuburile Berman din pereți, de sub parchet și din tavan, la bucătărie, sufragerie, cele două dormitoare, hol și baie.

Da, fără îndoială, tavanul, pereții lui și pardoseala au urechi, posibil și camere de luat vederi, așa minuscule, Made in Japan, ultrasensibile, pe care le-a instalat căpitanul Timpan chiar în această noapte, socotea Ghiță.

Porția dublă de nechezol pe care a îngurgitat-o dis-de-dimineață nu și-a făcut efectul energizant așteptat.

Stors de vlagă, cu cearcăne la ochi cât potcoava calului și cu o migrenă rebelă în cutia craniană, incapabil de a mai lega fie și una-două idei, Ghiță s-a prezentat la birou

cu un sfert de oră mai devreme și și-a întâmpinat colegii unul câte unul, care l-au asaltat cu ironii, observații, cu afirmații insinuante și cu întrebări incomode:

- Salut, părinte!

- L-ai vizitat pe bunicul? Ceva colaci? Ceva pitaci?

- Te-ai mai închinat în baie cu „Visul Maicii Domnului” în dimineața asta?

- Cum te-ai odihnit? Pari obosit! Ceva tărie, sprîțuri?... Ei!...

- Îi dai cu sprîțul pân` la ziuă, nenicule- neanicule!

Și, pe aceste discuții, cam pe la 8.30, în birou și-a făcut apariția însuși tovarășu` șefu`, Leu, cum îi ziceau lucrătorii din Sfat, însoțit de către doi consilieri de-ai săi, experți în organizarea și normarea muncii. Două lucruri a dorit să le afle șefu` chiar pe moment: absenții la acea oră și lucrările în sarcină pentru ziua respectivă.

Doi absentau nemotivat, unul nu știa ce lucrări are de efectuat, unul a fost prins cu minciuna, iar Solovăstru a fost pus să sufle în bășică, nu o dată, ci de două-trei ori, dar cu același rezultat negativ și și-a motivat starea deplorabilă în care se afla prin neodihna de o noapte din cauza unei lucrări cu caracter urgent.

- S-a adunat de-un borș, i-a spus șefu` unuia dintre însoțitori în timp ce se pregăteau să părăsească încăperea, și fă-mi legătura la sârmă, i-a ordonat celuilalt.

- Te-a ajutat Maica Domnului, nenicule- neanicule, și de data asta! Iar ai scăpat de măturoid și noi doream să scăpăm de tine, că săptămânal ne chema la cadre pentru caracterizări, note de relație, referințe, aprecieri de parcă îți se pregătea promovarea, nu epurarea.

- Să știi că m-a ajutat, și-a zis Ghițescu în sinea lui, că așa îl numeau la birou, cu -escu, dar nu a reușit să-și materializeze ideea, deoarece întreaga lui capacitate de comunicare i s-a blocat la auzul cuvântului „sârmă”. Așa,

izolată, și-o imagina, de aluminiu, și prevăzută la capete cu microfoane mici, mici de tot, și sensibile că-ți înregistrează până și efortul actului fiziologic de la WC... orice șoaptă, posibil gândurile...

Noroc, mare noroc, că nu i-a ciripit soției că s-a săturat de soia și nechezol procurate pe sub mână...și de cozi, și de frig, și de rugămințile băieților pentru patine. Că doar de unde au aflat bășcălioșii și prăpăstioșii, și curioșii aiștia trăgători de limbă, acuzatori cinici și ispititori alarmiști că el se închină în baie și că are rugăciunea lui preferată? Cum de a venit șefu'-Leul exact în dimineața când el ajunsese o epavă de om, dărâmat fizic și psihic...Chemat, invitat, anunțat...firește! Și cu fiola pregătită special pentru el. Joacă „Bătuta” pe nervii mei...că pe ei nu-i restructurează, nu-i eficientizează, că se bucură de mare încredere, cică...Dar las' pe mine că nu le voi mai suporta eu prea mult apetitul ista bolnăvicios de a-mi penetra intimitatea și de a-mi terfeli demnitatea. Îi las eu cât de curând fără timpan și fără ochean și atunci să-i văd eu cu ce se vor mai prezenta la beizadeaua cel mare.

* *
*

Ghiță Ghițescu a venit într-un suflet acasă înarmat cu șurubelnițe, clește-patent, ciocan, liviere și și-a început cu râvnă lucrarea, dar nu înainte de a-i invita pe copii să coboare la joacă în parcul de-alături. Silvica-nevasta era în tura de noapte, așa că nimic nu îl stânjenca să mai facă și el încă o noapte albă. A început cu camera copiilor prin a demonta lustra pe care a verificat-o cu cea mai mare atenție, *fiecare braț în parte, fiecare dulie, toate sârmulițele, inclusiv cele de wolfram de la becuri, apoi cablurile de contact și cârligul de susținere, fără să identifice vreun fir în plus sau măcar ceva suspect. Cu același rezultat a încheiat și „acțiunea întrerupătorul” și „operațiunea priza”.* Din parchet

a decupat ici-colo, prin sondaj, câteva lamele, dar, în afară de nisip și zgură nu a descoperit absolut nimic de luat în seamă, ceea ce l-a determinat să treacă la remontarea obiectelor deranjate și să cugete cu voce tare: „Omenos om și căpitanul ista, Timpan, măcar pe copii i-a cruțat de timpanele lui, deși sunt strănepoții lui bunicu...”

Dar nu poți să știi ce-o mai fi și pe la școală, ce ofensivă ateistă se desfășoară printre elevi, că de la ei nu poți să scoți nici o vorbă. Ei știu una și bună: „Evoluția, tata, materia!”

Era convins că în dormitorul lui și al soției avea înfinit mai multa treabă. Pentru început, a îndepărtat tencuiala, cu dalta, din zona tubului cu cablurile electrice de la întrerupător și până la becurile din pereții laterali. Acolo a auzit el noaptea trecută acel hârșăit care i-a băgat în cap sârma căpitanului cu microfonul cel minuscul. După aceea a extras din perete cablurile de la prize și până la veioze. Din pardoseală, aici a îndepărtat o întregă diagonală, din lamelele parchetului și toate frizele ce delimitau planșul de pereții încăperii. Mai întâi a cercetat cu mare băgare de seamă cablajul electric din tuburi, în care a și suflat din toți plămâinii, apoi instalația telefonică, fir cu fir și piesă cu piesă, a demontat garnija de la draperie și a pipăit-o centimetru cu centimetru pe la toate îmbinările, unde credea el că s-ar putea afla pastiluța ventuzată. Cu aceeași râvnă a trecut printre degete, până la stratul de smoală, tot nisipul și zgura din porțiunea decupată a parchetului și l-au trecut sudorile când a constatat că a muncit în zadar... Nici tu sârmă, nici tu cablu, nici tu microfon, nici pastiluță... Că doar n-o fi visat că l-a văzut pe Timpan cu moșorul lui în uscătorul de la intrare, că a auzit cu urechile lui hârșăitul sârmelor prin pereți... Nu...nu încape nicio îndoială, era cât se poate de conștient... Și-apoi, cum se face că răzătorii și prăpăstioșii sunt la curent nu numai cu discuțiile din casa lui, cu șoaptele din dormitorul lui, ci până și cu vânturile din baie cauzate de deranjul stomacal... Pe moment, i-a atras

atenția șifonierul din față. Fără să stea prea mult pe gânduri, l-a golit de conținut și apoi l-a demontat spre o atentă și amănunțită verificare. Și iarăși, aceeași dezamăgire...

- Ghițescule, ai înnebunit de-a binelea, omule! Distrugi apartamentul și tulburi liniștea vecinilor! i s-a adresat nevasta, apărută instantaneu, cu apelativul de la birou, despre care el nu i-a vorbit niciodată. A fost unicul lucru ce i-a reținut atenția pe moment și a rămas mut contemplându-și isprava și regretând că este nevoit să-și întrerupă lucrarea înainte de a o fi isprăvit. Că, până la aflarea temutelor instalații, ce i-au fost implantate în apartament, mai era o cale destul de lungă: sufrageria, bucătăria, baia și holul trebuiau scotocite până în cele mai mici amănunte, dar doamna i-a mai temperat elanul de prospecțiune oarbă prin amenințare cu poliția și cu Burdujenii. Abia într-un târziu a reușit să articuleze și el trei silabe:

- Sâr-ma...mic...

- Ce sârmă? Ce microfoane? Stai, omule bun, liniștit că sârma-i numai în cap la tine! Cineva, nu știu cine, ți-a înfipt-o chiar în creier...Vezi că și la serviciu s-ar putea să ai probleme...Leul nu te iartă!...

- Măturoiul!...a găngăvit cel surprins în culpă, însă atenția i-a reținut-o mai degrabă porecla șefului în uzul nevastei sale, ceea ce l-a readus în contingent dar iarăși a rămas nedumerit asupra căilor pe care aceasta a ajuns la ea. A mai adăugat: „Tu nu știi nimic!”

- Culca-te imediat, omule! Mâine vei avea o zi grea... Ai de reparat atâtea stricăciuni! Și a plecat pentru ultima oră de program la CTC-ul ei.

Rămas de unul singur, obosit și speriat, în mijlocul unui *deranj cât casa*, Ghiță a mai meditat o vreme, după care chiar că s-a culcat, lăsând dormitorul vraisește până mâine după orele de program, a hotărât el.

- Sărut mâna, prea cucernice! i-au răspuns la binețea matinală doi dintre colegii care se aflau la birou. Se pare că ai muncit pe brânci astă-noapte, i-adevărat? Ai răvășit casa și ai scotocit peste tot, dar n-ai dibuit ce căutai, amice. Mai ai încă multă treabă până la momentul adevărului și află că vecinii nu te vor mai suporta și nici Maica Domnului... Resemnează-te, amice, că ești bine agățat în mrejele noastre! Noi avem timpane fine...Dă-te prins și execută poruncile noastre! În schimb, noi îți vom dezvălui secretul cum poți să scapi de sârme, de microfoane și de morcoveală și-ți vom reda liniștea pe care o cauți cu atâta râvnă.

- Care-i porunca? s-a interesat Ghițescu.

- Verifici și corectezi lucrările noastre cerute la minister, că ni le-au returnat din cauza unor scăpări, iar șefu'-Leu s-ar face foc și pară dacă află și nu ar zăbovi prea mult să ne facă puțin vânt către producție. Cu el nu te joci, nenicule- nenicule! El nu știe multe, tăicuțule!

- Dați-mi lucrările! Trebuie să le studiez ... Dar mai întâi să-mi spuneți cinstit de unde și cum ați aflat de zbuциumul meu de astă-noapte.

- Condițiile le punem noi, amice: mai întâi serviciul și răsplata apoi.

Și s-a pus pe muncă Ghițescu al nostru câteva zile în șir, ca să constate într-un final că lucrările erau fără cusur, motiv pentru care un beculeț de culoare roșie a început să clipească intermitent în subconștientul lui: îl verifică dacă ar fi în măsură să ducă trei norme la locul de muncă, și-a zis, dacă are pregătirea necesară și forța fizică să cumuleze trei posturi: raționalizarea, restructurarea, încărcătura optimă, eficientizarea, tovarăși! Și de ce au început să i se adreseze cu „amice”? Nu cumva au aflat de organizația „Amicii” din

studentie la care era pe punctul să adere și el?.

Oricum, un lucru era absolut evident: a scăpat de măturoid! Și atunci, ceva mai țănoș că și-a făcut treaba la slujbă și acasă cu repararea tuturor stricăciunilor, a cerut celor doi recompensa cuvenită:

- Serviciu contra serviciu! le-a zis scurt.

- Da, amice! Toate necazurile, toate sârmele și microfoanele nu se află la tine în cap după cum știm că ți s-a spus, ci în patul din dormitor. Pe lângă sculele pe care le-ai procurat deja, mai fă-ți rost și de o lupă, chiar și de o lumânare și le vei descoperi, cu siguranță le vei dibui. Dar mișcă-te mai repezitor, până nu intră alții pe fir!

Acest „fir” chiar că l-a pus pe jar pe „amicu” și nu a ezitat să-și completeze trusa cu lupa recomandată, la întoarcerea către casă. Cu ajutorul ei avea să stabilească, dacă nu cumva, la acele capete mai îngroșate ale sârmelor a fost montată ceva aparatură de amplificare a sunetelor. În locul lumânării, a preferat să își cumpere o mică lanternă. Cu aceasta urma să verifice cele mai obscure unghere ale patului studio.

Fără să ia măcar o îmbucătura s-a strecurat tiptil în dormitor, unde dărele de tencuială proaspătă încă mai persistau cu diferențe de culoare. Mai întâi a scuturat pe balcon coavertura, păturile și cearceafurile și le-a cercetat cu mare atenție, cercetând prin scamele adunate în cele unghere chiar și cu un magnet-potcoavă pe care l-a luat din ghiozdanul băiatului dintr-a opta. Apoi a luat la puricat, centimetru cu centimetru, salteaua de lână, pe care a descusut-o pe la toate colțurile, făcând-o inutilizabilă. *Aceleași operații și cu aceleași rezultate, au fost supuse și toate pernele, numai că, prin deteriorarea lor, a umplut camera cu roiuri de pene. În continuare, a decupat tapițeria de pe recamier unde a descoperit un adevărat filon de aur: în afară de iarba de mare și legăturile din sfoară pescărească ce*

asambla arcurile somierei într-un tot unitar, acolo se aflau zeci de sârme și sârmulițe, sute de șuruburi și piulițe, șaibe, cuie, ce trebuiau atent examinate, în condițiile unui nor de pene și a numeroase caiere de lână răvășite pe jos.

Înțepăturile, zgârieturile, jultiturile, tăieturile i-au provocat sângerări abundente la ambele mâini, penele i-au pătruns în freză și flanelă, puful i s-a lipit de sprâncene și sângerări, în jurul gurii și a nasului; sudoarea îi curgea șiroaie pe obraz și pe spinare.

Operațiunea a durat până târziu în noapte, când a revenit din tură acasă Silvica, exigenta lui soție.

Dacă nu erai atât de jalnic, chemam sectoristul. Așa nu se mai poate, drăguțule! Ai să ajungi la balamuc, amice! Privește în ce hal ai ajuns, Ghițescule! Copiii au nevoie de părinți, de ambii părinți, dar tu rătăcești în propria casă, în căutare de fire, sârme, cabluri, microfoane și himere și devastezi apartamentul ca un iresponsabil ce ești. Și nu uita că toate bunurile pe care le-ai distrus provin din zestrea mea că tu încă nu ai fost capabil să cumperi nimic în cincisprezece ani de căsnicie, cu tot salariul tău de conștopist. Și mai află că tot eu te-am salvat și de data asta de măturoi... Că altminteri plecai pe șantier unde îți este locul, în construcții.

Perorația soției a avut darul nu numai de a-l trezi la realitate din febra ce pusese stăpânire pe el, ci i-a întărit cum nu se poate mai bine convingerea că aceasta nu este nici pe departe străină de necazurile ce l-au copleșit. Atitudinea față de el în împrejurarea dată, limbajul la care a apelat și lexicul utilizat i-au întărit această convingere fără putință de tăgadă. Totodată, a conștientizat că întreagă tărașenie se încheie cu un mare fâs și cu o sumedenie de lucruri impardonabile ce-i vor afecta imaginea de funcționar la Sfat. Tot pe moment a realizat că cei doi colegi, suspect de binevoitori, care s-au oferit să-l ajute, în realitate și-au bătut joc de el, îndemnându-l, practic, să continue distrugerile în

apartament. Dar nici nu le putea reproșa prea multe, deoarece instalația de emisie recepție tot în patul lui se afla, așa că a ales varianta de a-și vedea spășit de treabă... Fără îndoială era un învins, o victimă a unor prejudecăți:

- Iertare, Silvico! Iertare, copii!

*

*

*

Pensionat, pe caz de boală, la nici cincizeci de ani, Ghiță Solovăstru, zis Ghițescu, se deplasa agale prin centrul urbei către și dinspre nicăieri, cu privirea ațintită spre înainte, și repeta la nesfârșit pentru sine și pentru trecători:

- Nu știam că sârma-i coardă! Nu credeam că sârma-i coardă! Nenicule! Nenicule! Să știi că Maica iarăși mă va ajuta! Va veni și vremea mea! Va veni și legea mea! Anticriștii vor tomba!

Povara originii

Mihai Zimbru s-a trezit mahmur de-a binelea după o băută gospodărească, cum îi zicea el, de două-trei zile în șir, cu ulcioare de vin vechi de Cotnari, cu hartane fripte, cu strune la ureche și cu hangițe ispititoare. Nici măcar nu a conștientizat cât a dormit, dar s-a bucurat nespus când și-a dat seama că soarele se află la doar trei sulite deasupra orizontului.

- Târziior-târziior, dar încă mai merge! Păcat că am pierdut roua dimineții, că atunci coasa fâșâie frumos-ascuțit prin trifoiul umezit și bine mirositor. Rămâne să ne mulțumim acum numai cu simfonia albinelor culegătoare, a chibzuit el bălăbănindu-se cu coasa în spinare în drum spre ogorul de la Poiana.

- Voi să știți că Mazilu' cade cu gātu-n coasă! Că iar îi bat și zice că până disară mai are în față o zi întreagă de coasă, discutau niște prășitori care tocmai se pregăteau să își încheie ziua de muncă.

Văzând oamenii că Mazilu' trece fără să-i observe, unul dintre ei i-a urat, de la capătul ogorului, ziua bună și spor la muncă.

- Bonjour! le-a răspuns acesta și și-a continuat mersul legănat fără să-și dea seama că prășitorii se distrau copios privind spre soarele ce pâlise și se rostogolea încet-încet către scăpătat.

- Bonjour, bonjour! Pantalonii ruți în tur, ochii mici și gâtul spart! Harnic lucrător, frățioare! 'Conu' Mazilu' își începe ziua de muncă pe-nserat!

Din toată discuția acesta a reținut doar cuvintele „Conu Mazilu' ” și veselia spontană a oamenilor, doi bărbați și două femei, care mulțumeau cerului că au isprăvit înainte de apusul soarelui țărnuitul ogorului de porumb, garanție că plantele vor primi ploaie la vreme și vor da rod bogat.

- Da! Mazil! le-a răspuns Zimbru aspru. Dar voi nici

nu visați că străbunicul meu a fost în slujba lui Vodă și era purtător de steag, și nu plătea dări, și avea pământuri multe, și cai iuți moldovenești pentru războaiele lui Vodă, măi gloată nemernică! Și tot el a fost alături de Vodă Ghica când s-a opus raptului celei mai frumoase părți din trupul Țării Moldovei în favoarea imperiului Habzburgilor și a fost răpus apărându-l pe domnitor. El a purtat caftan, ciubote și sabie, nu cojoace mițoase, opinci și măciuci de carpen ca niște mișei. Și s-a încins cu brâie de mătăasă, nu cu lutină calicească de haldani și de coji de tei. Bunicii mei au netezit calea spre revenirea pământurilor înstrăinate prin urgie la Țara Mamă, iar părinții au plămădit organizația mazililor și răzeșilor din Țara de Sus a Moldovei, numită Bucovina, ce a apărut drepturile, obiceiurile, tradițiile, credința și limba strămoșească în acest ținut supus unor îndelungate strădanii de germanizare și slavizare. Aiștia suntem noi, iar voi sunteți prostimea, măi mămăligarilor! Aiasta s-o știți de la mine, măi opincarilor! Și să nu mai râdeți că eu muncesc! Că să-ți lucrezi pământul nu-i rușine! Rușinos este să furi, măi ciomăgarilor! Și păcat...

- Da 'coane! Da'amu-i către sară... Ce mai lucrezi până s-a-nnopta de-a binelea? Mai nimic...

- Cuuum?! Cuuum?!

- Mai bine hai odată cu noi acasă și oamenii or crede că te întorci de la muncă. Ori, dacă nu, ascunde coasa în trifoi și vii mâine dimineată. Că iar îți ies vorbe că ești bun numai pentru făcut copii și la băut în cârciumă și că nevasta dumitale trebe să-i crească de una singură și să se descurce cu toată gospodăria. Noroc că-i fată vrednică de răzeși și știe să muncească! O mai ajută și neamurile, așa că iarna copiii nu duc lipsă de mămăligă, cârniță, lapte și coptură de sărbători, cu toate că ea mai tot timpul ori e borțoasă, ori îi leheză și umblă ca o cloșcă cu doi-trei plozi agățați de fustă, cu unul de mânuță, cu unul în brațe și cu unul în burtă! Plus

cele două fetițe mai mărișoare.

Asprimea afirmațiilor parcă l-a trezit din buimăceala și mahmureala ce puseră stăpânire pe el. Se părea că oamenii aveau dreptate. Dreptatea lor, firește...Că el avea dreptatea lui, asta-i altă socoteală. Că niciun bărbat nu-și defăimează nevasta, cu atât mai puțin el!...Mai bine o las decât să o bârfesc!...chibzuia Mazilu când a rămas de unul singur în crucea drumului de la Jitărie. Și cum să o las cu șapte guri în casă și cu alte două pe drum?...că-i pântecoasă rău de data asta...De unde să știe prostimea că omu' mai bea și de scârbă, nu numai de bucurie...Cine să le spună că Mărioara lui e cam ticăloasă, că mulge vaca de șapte ori pe zi, când flămânzesc copiii, că cei mititei umblă unși cu mizerii din cap și până la picioare, până vine Nera și-i linge și pe dinainte, și pe dinapoi, și pe la nas, și la guriță... În timp ce vaca rage de foame și de sete în miezul zilei, ea doarme cu gura căscată, cu copilul, alături, iar roiul de muște îi punctează obrazul și nasul în voie. Și așa vacile îmi înțarcă înainte de vreme și trebuie să le schimb după primul vițel. Deși îi aduc lemne gata curmate din pădure, în loc să le despice, ea arde ostrețele din gard. Cât despre temele fetițelor mai mari, nici pomeneală...încât învățătorii le etichetează drept „prostuțele mazilului Zimbru făcute la beție”. Dar lasă-lasă că de la anu' le scot din cloaca asta și le duc la gazdă în târgul Siretelui unde vor avea niște condiții pentru învățatură cu adevărat mazilești. Că doar cu un codru de mămăligă, un borș limpede și cu o bucată de slănină cu ceapă zdrobită nu faci carte, Mărioară! Întreabă-mă pe mine care am făcut cinci clase de liceu nemțesc la Cernăuți, nu ca tine cinci clase prăpădite în sat la Ropcea...

* * *

*

De la o vreme, primarul i-a pus gând rău stejărișului cu arbori seculari din preajma Ropcii, știut sub numele La stejari.

- Ca să durăm poduri trainice peste apa Siretelui, își motiva el intențiile. Că podețele pe care le-am tot făcut parcă îs mai mult un fel de joacă de copii și le ia apa ori de câte ori avem puhoai, iar cei de Peste Apă trebuie să treacă pe punți nesigure ori prin vad către școală, la haltă și spre târg, cu întâmplări nu o dată tragice. Dar în același timp chibzuia și el, ca tot omul, cum să-și tragă ceva venituri suplimentare pentru vremurile de restriște ce amenințau să se abată asupra bietului norod.

- Daaa! a aprobat într-un glas întreaga adunare. Dar și aici jucau interesele: maiștrii dulgheri așteptau câștiguri grase, tăietorii de pădure știau că se vor pricopsi cu lemne de foc pentru cel puțin doi ani, cărăușii știau că vor avea de lucru un an întreg și o vară cu ciupeală grasă, fasonerii măsurau în minte grosimea lătunoaielor ce le puteau primi în schimbul muncii lor calificate.

Mihai Zimbru a încăput doar la grupul lucrătorilor ce urmau să defrișeze terenul de imensele cioate rămase în urma tăierii arborilor, cu toate că se pricepea și el la dulgherie.

- Bine și așa! a chibzuit mazilul. Cu opt cioate ies din iarnă și încă îmi mai rămân două pentru vara următoare. Dar și douăzeci și cinci de ari de teren atribuit prin arendare gratuită pentru două veri, este și asta o afacere bună. Și crâșma lui Mendel se află și ea pe aproape...Așa să tot muncești, 'coane Zimbru! Și încă repejor pentru a nu pierde perioada optimă a însămânțărilor de toamnă...Chiar de mâine voi fi La stejari ca să vorbesc cu-ai lui Opaîț să taie copacii cât mai sus, cam cu o jumătate de metru de la pământ...Dacă e nevoie îi și cinstesc, iar eu, din urmă, în două zile, am și scos cioata din rădăcină și am transportat-o acasă cu ajutorul cumnatului Ștefan. Asta doar așa, ca să vadă gloata cum știe să muncească un fecior de mazil

scăpătat: cu sârg și cu spor, nu ca voi, cu ticăială și leneveală și să-i mai aud măcar o singură dată că îmi spun "cucoane cu coatele goale" că le-o retez eu de la obraz că după ei pute a berbec și a țap în călduri pentru că nu se pricep cum să-și tăbăcească pieile pentru cojoace și pieptare. Degeaba te dai bogat dacă ești sărac cu duhul și nepriceput! N-au decât să vină la mine pentru rețetă ca să-i scap de duhoarea care le-a adus porecla de cărlani parfumați. Nici prin gând nu le trece că bazonarea pantalonilor nu-i o peticire a rupturilor, ci un metod de îmbunătățire a trăinicieii stofelor la fese și la genunchi. Dar și la ciubote noi eu îmi bat pingele peste pingele și plachiuri oțelite pentru a le spori grosimea și durata de folosire... Dar ce știi ei?...că doar la opinci nu poți aplica plachiuri și nici la berneveci bazoane...

- Cu grijă 'coane că ți s-o rupt peticul din fund și, când te apleci, ni se vede buca...observa un lucrător de-alături.

- Cu atât mai bine, că poți să o pupi fără opreliști, dacă vrei!...a semănat bună dispoziție printre defrișorii din preajmă răspunsul mazilului.

* * *

Tovarășul Ilie s-a năpustit asupra lui Emil Zimbru cu șaizeci de întrebări pe minut, satisfăcut că a mai identificat un pui de năpârcă bun de exmatriculare chiar în preajma examenului de licență și rânjea cu toți dinții descoperiți de niște buze subțiri că nu i-a scăpat printre degete către viața publică cu patalamaua în buzunar:

- Numele și prenumele!?
- Zimbru Emil.
- Facultatea!?
- Filologie-Ziaristică, anul al cincilea.
- Tata!?

- Mihai.
- Mama!?
- Mărioara.
- Starea socială!?
- Mijloc, cu trei hectare de teren, un cal, una vacă, una junincă, trei porci, douăzeci de găini, zece rațe, zece găște.
- Proveniența terenului!?
- Moștenire de la o rudă a tatălui.
- Tot mazilit!?
- Tot.
- Frați!? Surori!?
- Patru frați și patru surori. Eu sunt al treilea născut în familie.

Pe lângă mănios, tovarășul Ilie părea acum și nedumerit, chiar încurcat și se scărpină la ceafă căznindu-se să își amintească ceva în timp ce răsfoia febril un dosar voluminos. Deodată, chipul schimonosit și ochii de viezure i s-au luminat și s-a repezit la un dosar pe care scria cu litere de o șchioapă, în tuș negru „Propuneri exmatriculări pentru fals în delcarații”. De aici a extras câteva file scrise ca și cu laba găștii și și-a frecat palmele ca semn al bucuriei pentru utilitatea strădaniilor sale de supraveghetor al activităților de cadre în Universitate, ca reformat-deteșat permanent de la Direcția Securității Armatei. Oricum, era și aici o pâine, iar cuțitul se afla în preajmă. Sinecură curată, loc numai bun de tăiat și spânzurat, mult mai convenabil decât în cadrul armatei, unde „Am înțeles” era la ordinea zilei și niciun păs în plus. Orice mișcare necomandată se solda cu reformări-detașări-pensionări-epurări, ba chiar și cu încarcerări-condamnări. *Ori aici comanda era la el și răspundea numai în fața bioului organizației de partid din marea unitate de învățământ superior a țării al cărui mebru era aproape din oficiu. Mii și mii de destine ale cadrelor universitare, funcționarilor, lucrătorilor și studenților se aflau la discreția*

lui. Îi plăcea să se laude cu victime ca Nistor, Călinescu, Petrescu, Rădulescu, profesorii și studenții basarabeni și bucovineni, fii și fiice, nepoți și strănepoți de exploatatori și politicieni, de preoți, ofițeri superiori și juriști cu bube în cap și cu gânduri ascunse. De aceea an de an se impunea câte o curățenie generală.

- De ce ați fugit din Nord?!?

- Nu cunosc amănunte deoarece la plecare aveam numai cinci ani. Îmi amintesc doar de groaza generală, graba tatălui, lacrimile mamei, de plânsul surioarelor mai mari și de bucuria celor mici că se duc la plimbare sub coviltirul ce-i apăra de vremea câinoasă a începutului de primăvară cu burniță și lapoviță din belșug. La părăsirea satului am privit îndelung către ogorul nostru de la stejari ce dăduse la iveală acele dese ca peria, de culoare sângerie, ale colțului de secară aruncată sub brazdă la mijlocul toamnei. Priveliștea aceea mi-a declanșat atunci nu numai gustul acrișor și mirosul cald al pâinii bine rumenite, ci și durerea înstrăinării ca o plagă sângerândă. Tata, cu un picior zdrobit încă din toamnă sub povara unei rădăcini de stejar, abia vindecat, trăgea de oiște alături de căluțul Bubi încercând să suplinească lipsa celui de al doilea bidiviu. Într-un cuibar, meșteșugit din baloturi și saci în vârful căruței, chicoteau pe înfundate frații și surorile mele mai mici; eu cu mama și cu fetele împingeam ateajul din spate. Alături de noi, cu botul în rouă și cu privirea blândă, pășea văcuța Rujana, speranța noastră de supraviețuire. Purcelul Roh-Roh, de curând afumat în podul casei, se afla într-un sac sub formă de șuncă, slănină și cârnați. Jumările, untura și povidla erau la îndemână pentru a fi unse pe pâinea neagră de secară ori de câte ori cei mici strigau „ Mama,papa!”. Și așa zile și nopți, nopți și zile în șir, strecurandu-ne printre tancuri, motorizate, blindate, chesoane, afeturi, camioane, trupe românești și nemțești în retragere, care nu se sfiau să clameze „Kaput Hitler ”, șirul de rădvane ale

celor plecați în pripegie înainta, sub un cer neprietenos, ca o reptilă fără de sfârșit, cu viteza melcului, către interiorul Țării.

- Frumos spus ziaristule! Și aproape impresionant... Dar eu te-am întrebat de ce ați fugit din Nord... Nu mă interesează poveștile tale de posibil ziarist ce-și arată talentele!

- Și eu am răspuns că de frică și de groază, ca o lume întreagă cu casa pe roate... cunoscându-i bine pe ocupanți încă din '40.

- Ce ocupanți?! Eliberatori, tovarășu'! Și mai zici că ești ziarist sau, mai bine zis, vrei să ajungi ziarist...

- Exact! Eliberatori... Acesta este și punctul meu de vedere... Dar eu am făcut afirmația din perspectiva acelor bejenari fără de număr care au pribegit în necunoscut numai cu ce aveau pe ei din toată agoniseala de-o viață...

- Ia nu mă mai aburi cu povești gazetărești! Răspunde scurt, scurt de tot! Și la obiect! De ce a fost deportat fratele tatălui tău în Siberia?!

- Nu cunosc și nici nu știu dacă tata a avut un frate...deportat.

- Da! Îți spun eu! Unchiul tău, Ion, a îndrăznit să se echipeze în '40 în uniformă de general sovietic și să oprească, cu sabia în mână, înaintarea trupelor eliberatoare pe podul de peste Siret de la Storojineț, cu douăzeci kilometri înainte de punctul stabilit prin dictat de la orașul Siret, încercând o mare fraudă teritorială în favoarea României burgezo-moșierești. Marea Uniune ar fi fost văduvită de cel puțin douăzeci de localități românești ce îi reveneau de drept. În plus, mai făcea și agitație împotriva Uniunii. Că dacă armata nu intră în luptă, atunci să ne apărăm noi pământul sfânt al țării, zicca. Că noi știm să murim pentru țară.

- Nu am avut cunoștință de o asemenea ispravă...

- Nici n-ai avut de unde s-o afli deoarece în '40 aveai abia un an, iar părinții ți-au tănuțit această crimă, nu ispravă.

Fapta odioasă a fost pedepsită cu deportarea la o mină de diamante dincolo de Cercul Polar, unde condamnatul a murit înghețat într-o baracă improvizată alături de alți zece mazili diversioniști.

Situația începuse să devină din ce în ce mai serioasă. Lui Emil i s-au muiat genunchii. Falsul în declarații se contura tot mai vizibil, deși tânărul, aproape absolvent, era convins că nu a omis și nici nu a falsificat nimic-nimic în delcarațiile și formularele ce le-a completat în fiecare an de studii; ba, uneori, chiar și de două ori pe an. Prin urmare, a hotărât să nu-l mai contrazică pe tovarășu' și nici să nu îl mai supere cu te miri ce subtilități semantice-publicistice.

- Ce avere mobilă și imobilă au avut părinții?!

- Avere puțină că i-a mazit împăratul pe strămoși după 1775 pentru nesupunere și uneltire: abia 1,9 ha teren, una casă cu două camere și tindă la mijloc, una bucătărioară de vară, un grajd cu șură, un cal, una vacă, doi porci, pasări-20.

- Rebeli dintotdeauna. Rebeli și scăpătați. Dar și așa ați avut dădacă angajată! Cine era Nera? O copilă sărmană... desigur.. din popor!?...

- Nera? Era cățeaua ce ne făcea toaleta când eram mici și curăța prispa casei de toate mizeriile ca după niște copii mai puțin supravegheați.

- Ați moștenit ceva blazoane de la înaintași?

- Nicidecum! Blazonul nostru a fost onoarea, cinstea, preocuparea pentru lucrul bine făcut și dragostea de țară plus ceva patimă a paharului.

- Dar ce îs ba-zoa-ne-le? a citit tovarășu' din acea scrisoare cu grafie indescifrabilă și semnată, pare-se, Nera.

- Niște bucăți de stofă aplicate la genunchi și la fesele pantalonilor pentru a le spori rezistența și căldura pe timp de iarnă.

- Vedeți, tovarășe Ilie, că-i anonimă! i-a atras atenția o colaboratoare de alături schițând un zâmbet abia perceptibil.

- Da! O voi extrage de la dosarul „ Falsuri în declarații” și a mai adăugat: Du-te, pește, și trăiește, de prieteni te ferește! Și vezi, poate că cândva, vreodată, vei scrie și despre unul Ilie- Cadristu’...

- Și poate ne mai vizitezi, a pus capăt discuțiilor colaboratoarea lu’ tovarășu’ și a zâmbit acum cu tot șiragul ei de perle superbe.

Scrisoare mamei

Mamă-mămucă, eu îs Măriuța și îți aduc la cunoștință o veste mare! Să știi că doamna ne-a spus că am terminat deja alfabetul și că de-amu putem scrie scrisori către oricine. Dar eu pe tine te-am ales dintre toți ca să-ți trimit primele mele gânduri așternute pe hârtie, că eu știu că tu n-ai murit de tot și că atunci, când ai plecat la spital, la Rădăuți, ca să ne aduci un frățior, ne-ai zis c-ai să te întorci repede, dacă vom fi cumiți, eu și Ilenuța. Și noi am fost cumiți, am crescut mari și învățăm bine: eu la școală și Ilenuța la grădiniță. Numai Ionuț stă toată ziua acasă și de dimineată până la culcare tot aleargă și gângurește ma-ma, ma-ma, ma. Toți îl mângâie pe creștet și spun că, „aista-i criminalu”. Eu am întrebat-o pe doamna ce-i aceea „criminalu”, dar nu mi-a răspuns, ci numai s-a întors către tablă și a scris două rânduri cu litera m pe care noi o știam încă din primele zile de școală.

Da' Ilenuța i-a povestit doamnei de la grădiniță că la noi vine uneori o tanti, ca să facă de mâncare, și că tata o cheamă în casa cea mare „c-aiștia nu dorm” și bunica îl huieste pe tata că de ce nu gătește el masa pentru copii și aduce la casă „lucru rău”. Dar tata-i bun și ne-a cumpărat la toți hăinuțe noi și ne dă tot felul de lucruri bune, numai că nu se mai joacă cu noi așa cum făcea pe când eram mici și umbla în patru labe, iar noi îl călăream amândouă. Acum, dacă ne mai ia în cârcă câte o dată și atât.

Ionuț se bucură când ne vizitează doctorița lui de la Rădăuți pe care o cheamă Domnișoara. Cum o vede, își și dezbracă flaneaua, ca să îl asculte. Da ne ascultă și pe noi și zice că-i bine. După aceea îl ia pe cel mic în brațe și își șterge ochii cu batista, după care ne dă câte o punguță cu bunătați și pleacă în mare grabă, că o așteaptă și alți copii la spital.

Să știi, mamă-mămică, că noi ne jucăm frumos. Eu

întotdeauna eram mama și le dau de lucru la frățiori și îi laud că mă ascultă și sunt cumiți. Dar mai mult și mai mult ne place joaca de-a v-ați ascuns. Eu mijesc cel mai des. Și , de câte ori îi caut pe cei mici, mă gândesc că, într-un ungher, te voi afla pe tine. Te caut și pe afară în serile senine și mi se pare că mă privești din înalturi cu licărit de stele și mă mângâi pe obraz cu raza de lună. Te simt alături de noi, dar numai că nu te văd. De câte ori vin de la școală, mă gândesc că te voi găsi acasă. Tot așa crede și cea mică și spune că „astăzi a venit mama noastră cea adevărată”. Și Ionuț, numai ma-ma, ma-ma-ma, și rar tea-tea. Și copiii de la grădiniță mai spun că Ileanuța-i orfană. Is răi, mamă-mămică! Nu-i așa? Că doar ea știe că tu vei veni curând, așa cum ai făgăduit și zilnic face curățenie în camera păpușilor de sub masă, ca nu cumva, când te vei întoarce, tu să găsești dezordine. Și își muștră păpușile, zicându-le că nu-s ascultătoare și că din cauza lor mama întârzie și-i supărată. După aceea mă întreabă : „Oare cât mai doarme mama noastră?”

Acum că știu să și citesc, te rog să-mi scrii când vii acasă cu adevărat, dar nu întârzia mult, că nu mai putem de dorul ochilor tăi căprui, cu sclipiri de lumină caldă, de dorul vorbelor duioase și al întregii tale făpturi. Ne este dor de somnul dulce în poala ta cea moale și la pieptul tău cel cald. Ne este dor de nani-nani cel mai duios din lumea asta.

Te așteptăm cu mult drag Măriuța, Ileanuța și Ionuț.

La mormântul lui Iancu Flondor, unificatorul, Storojineț.

Pieptare, Ropcea.

Copii în costume naționale, sat Ropcea.

Fete ropcene.

Transparență transfrontalieră

- Noi, oamenii sovietici, suntem superlativii mapamondului. cei mai... și cei mai... va vsiom mire! Îi atenționa Natașa Semenova pe cei 25 de pionieri ai grupului ei veniți în vacanță pe meleaguri străine... Și îl admonesta, și îl critica, și îl înfieră, și îl batjocorea cu cea mai aspră mânie din lume pe unul Vova, un copil ce a dosit cutia cu bomboane încredințată spre a fi oferite celor veniți în întâmpinare cu flori și cu zâmbete pe buze.

Tu ne-ai făcut un mare deserviciu, Vova! Ce vor crede copiii aceștia străini despre semenii lor sovietici, atâta vreme cât tu te-ai datat la acea faptă incalificabilă, mai ales că vreo doi schițaseră deja gestul de a servi câte o bomboană. Spune și tu, Vova! De ce? De ce? Spune!

- Că erau de ciocolată, vajataia Natașa Semenevo...

- Și cum?... Tu n-ai mai văzut până la ora asta bomboane de ciocolată, Vovenka?!

- Net! i-a răspuns Vova și apoi a revenit cu precizarea că, de văzut, le-a văzut de mai multe ori, numai că, de gustat, le-a gustat abia acum pentru prima dată și i-au plăcut foarte mult.

Cum sinceritatea fără limite a copiilor nu se poate izola în niște țarcuri delimitate de te miri ce garduri de sârmă ghimpată, alți 3-4 dintre ei s-au aliniat situației lui Vova.

Tovarășa vajataia a rămas binișor descumpănită... meditativă în fața atreadului aliniat ca pentru raport... *Cum???* *În Saiuzul nostru măreț și bogat, și avansat, și puternic mai există sărăcie? Boje moi!* Și a dat neputincioasă din mână cu un vizibil efort de a-și masca nedumerirea spre a nu se face de tot râsul în fața copiilor. Pe cât de înfiptă, hotărâtă, țanțoșă și plină de sine era numai cu câteva minute mai devreme, brusc a devenit un pământean obișnuit, supus unor dileme ale vieții și parcă situația o înnobila ca femeie cu nebănuite virtuți. Odată abandonată pojghița de soldățoi, a intervenit și împăcarea cu situația dată pe care a exprimat-o într-un fel aparte, cu

amărăciune și durere:

- No, nicevo!... Nicevo!... Dar și-a continuat meditația despre sărăcie și suferință, despre vorbe și realități. Abia acum a avut posibilitatea să se convingă că, până la această vârstă, a trăit într-un spațiu împrejmuț cu lozinci în bună parte mincinoase. Dacă, din întâmplare, s-ar fi aflat acasă, cu siguranță s-ar fi adresat organelor raikomului sau mai sus, la regiune ori la țenter pentru eradicarea grabnică a fenomenului rușinos al sărăciei ce mai dăinuie încă în anumite comunități sovietice. Și, dacă nu găsea înțelegerea cuvenită, era în măsură să defecteze niște circule, bine de ea știute ca fizician, la navele cosmice garate pe astronomul de la Baikonur, să oprească din cursă un submarin atomic la Murmansk ori să zădărnicească un nou experiment nuclear până la rezolvarea tuturor problemelor legate de alimentație în tot Saiuzul.

Apoi a repetat pentru toți cu aceeași vădită tristețe în glas:

- No, nicevo!... Nicevo, rebiata!... Iar adjunctului ei, un învățător de la Herța pe numele său Viorel Purice, i-a împărtășit suprema ei nedumerire, surprindere și dezamăgire:

- Boje moi! Boje moi! Și în final, vî svobodnî!

Suntem liberi! Suntem liberi! Au exclamat câțiva copii vorbitori de limbă română din detașament. Să vizităm tabăra... Să ne facem prieteni printre frații noștri români!

*

Și acum, intrăm în localitatea Voroneț unde vom vizita minunata ctitorie a voievodului Ștefan cel Mare din 1488 și înfrumusețată cu fresce exterioare în timpul domniei lui Petru Rareș, o adevărată capodoperă a artei medievale moldovenești, cunoscută în întreaga lume, le-a spus tinerilor excursioniști sovietici Simion Simionovici, ghidul vorbitor de limba rusă repartizat de la județ.

- Kak-kak? Va vsiom mire?! Dar noi de ce n-am auzit de această ctitorie, deși ne aflăm la doar una sută kilometri distanță de ea. În schimb, am auzit despre Ștefan cel Mare că a purtat războaie de cucerire împotriva pământurilor ce astăzi aparțin Ucrainei Sovietice, că a fost un agresor...

- Nicidecum, copii! Ștefan doar și-a apărat moșia străbună și neamul său de români moldoveni. Ștefan n-a atacat pe nimeni!

- Cine minte, Natașa Semenova? Asta dorim noi să știm!

- Cei care v-au spus că Ștefan a fost un agresor! Și-a asumat riscul de a spune adevărul vajataia.

Odată ajunși în preajma monumentului, copiii au rămas surprinși de eleganța și măreția construcției, de încadrarea ei în spațiu, de amploarea frescelor și dăinuirea lor în timp, de dragostea pentru neatâmare a neamului românesc și de baia de albastru de Voroneț sau de Bucovina ce scaldă imensele compoziții a căror vârstă se măsoară cu jumătățile de milenii.

- Natașa Semenova, dar la noi în Saiuz există asemenea minunății?

- Există, rebiata, dar în zona noastră le-au transformat în magazine ori săli de sport și ele s-au degradat și și-au pierdut strălucirea și valoarea inițială...

- Niște imbecili, vajataia!...

- În schimb, ceva mai departe, la Kiev și la Moscova, asemenea valori se păstrează intacte, neatînse și se pot vizita și în zilele noastre.

- Tavarisci vajataia, mie mi-a reținut atenția curățenia de pe traseu, întreținerea șoselelor, popasurilor...

- Pe mine m-a impresionat Hidrocentrala de la Bicz, vajataia... Înseamnă că și ei construiesc...

- Desigur, rebiata, ei construiesc socialismul, iar noi am ajuns deja în comunism, faza superioară a celei mai drepte societăți din lume.

- Dar vedeți, vajataia, că drumurile lor sunt mult mai bune ca pe la noi! Ce părere aveți despre traseul de pe Valea Bistriței de la Dorna la Bicz?

- Încântător... Apă cristalină, năvalnică. munți falnici, păduri fără de sfârșit, aer ozonat, cu miresme de rășini și cetină... Da! Colț de țară minunat!... Încântător!

- Dar la stalița județului ce v-a plăcut mai mult? I-a întrebat Simion Simionovici pe copii.

- Curățenia, tavarisci Simion, curățenia! Parcurile,

câmpurile de trandafiri, spațiile verzi, străzile, mulțimea de fabrici și uzine, oamenii cei de pe stradă și cei de pe socluri, florile, Cetatea... Totul, totul ne-a plăcut!

- Mie mi-a plăcut la Muzeul de istorie al Bucovinei că acolo am aflat adevărul despre cele două răpiri ale provinciei noastre și cum am ajuns noi, bucovinenii, sub stăpânire străină. Adevărul mi-o plăcut și asta am să le povestesc colegilor și profesorilor mei! Că ne-au spus numai minciuni scoase din cărți!... A intervenit un băiețel de la Boian pe nume Ion Răzlog.

- Să refacem, rebiata, traseul călătoriei noastre, a cerut ajutorul comandantului, Viorel Purice.

- Bucșoia – Voroneț – Mestecăniș – Vatra Dornei – Bicz – Târgu Neamț – Fălticeni - Suceava – Bucșoia.

- Bine, rebiata! Să coborâm în ordine, ne odihnim un ceas după care urmează cina și apoi dansul pioneresc cu cântec, joc și voie bună! Iar eu, Simion Simionovici, îmi iau rămas bun de la voi și vă mulțumesc pentru interes și bună colaborare!

*

- Aveți un norod frumos, ordonat, disciplinat și cinstit din câte am putut observa pe traseul străbătur în cursul zilei de astăzi, își împărtășea impresiile Natașa Semenova lui Emilian Mihailovici, directorul taberei, în vârtejul unui vals cu scânteii ce reclama abilitate și agilitate din partea ambilor parteneri pentru a se putea strecura printre mulțimea de perechi dansatoare, agitate și ele de ritmuri incitante, de jocurile de lumini și umbre și de simțiri tinerești.

Oi-ah! Și natura! Toți munții îi aveți împăduriți de la poale și până la piscurile cele mai înalte! La noi, s-au distrus toate pădurile. Un copac n-a rămas pe picior!... a conchis Natașa.

- Înseamnă că nici ozon nu prea mai aveți, i-a răspuns Emilian.

Avem, dar foarte departe, tocmai în Taigaua siberiană... Cel mai... și cel mai... ozon va vsiom mire, tavarisci Omelean!... Înțelegi dumneata?

- Desigur! Probabil că pentru asta au împrejmuit acolo gulaguri ca să-i ozoneze pe toți incozorii puterii ca scriitori,

doctori, pictori, profesori și delincvenți de drept comun.

- Da! M-ai convins!... Dumneata l-ai citit pe Soljenițin, dar n-ai ajuns la concluzia dorită de el, că pentru dânsul Gulagul înseamnă tot Saiuzul cu tarele sale, totul ce se află după gardurile teribile de sârmă ghimpată de la Porubnoe și până la Dalnii Vastok. Și cred că are dreptate. Numai despre România cât se minte acolo... în școală, în presă, la radio-tv, în conferințe. Până și copiii aceștia, necontaminați încă de virusul minciunii, și-au dat seama că drujeskaia Rumânia este tratată ca un potențial inamic. De aici și reținerea noastră inițială în relațiile interumane...

- Dar în Saiuz oamenii mai știu să și iubească? Ori tinerii vorbesc doar despre *davai kotozația la Kamsamol. Natașa!*

Drept răspuns, Natașa i-a luat cu delicatețe brațul stâng și și l-a potrivit pe sânul ei potrivit de mare și ispititor, cu adevărat incitant... Și-n ritmul dansului, au ieșit de pe ring spre a se afunda în întuneric, în căutate de singurătate tainică încărcată pe pasiune și vrajă...

- Cu adevărat, Natașenka, femeia sovietică este cea mai... și cea mai... va vsiom mire! Îi șoptea la ureche Emilian în timp ce tânăra comandantă i se abandonase total, într-un tangou prelungit, odată reveniți printre dansatori.

- Spasiba, spasiba, Omelean! Dar gândește-te că poimâine ne vom despărți! Posibil pentru totdeauna... dar poți să fii sigur că vei rămâne pentru mine o plăcută și de neuitat amintire. Mai avem totuși focul de tabără de mâine seară și încă o posibilă potolire a văpăilor din inimile noastre...

- Munții se-ntâlnesc, darămite oamenii... Natașenka.

- I-adevărat, dar iubirea noastră mâine seară se va încheia... Păcat că aparținem unor gulaguri diferite. Am înțeles perfect că și voi aveți gulagul vostru împrejmuit cu aceleași lozinci mincinoase; fericire tivită cu sacrificii, sărăcie și călușuri... asemănătoare cu ale noastre, dar la niște dimensiuni mult mai reduse. Ca atare, Omelean, noi nu dispunem de noi înșine, de propriile noastre vieți. Că de ele se ocupă alții, alții ni le orientează potrivit cu interesele lor care nouă ne scapă și rămânem aceiași pioni supuși, disciplinați și înregimentați

pentru că alte căi ne sunt total necunoscute.

- S-ar părea că, din păcate, Natașenka, tu ai dreptate! Ai evaluat realitatea cu un pas înaintea mea... Eu eram hotărât să încerc imposibilul!...

- Efort zadarnic, Omelean... De altfel, să știi că eu am fost deja hărăzită unui bărbat pe care nu-l iubesc, dar trebuie să mă supun că-i gobaie mare la Obkomitet. Să ne mulțumim cu iubirea noastră din această noapte, că până mâine mai trebuie să treacă o întreagă veșnicie...

Vezi... eu voi veni sub formă de control la pavilioane după ce adorm copiii...

Harașo... Omelean... harașo! Și i s-a cuibărit la piept cu toată căldura trupului ei de femeie frumoasă ce se știe râvnită, pe ultimele acorduri ale tangoului de rămas bun.

A doua zi, Emilian Mihailovici a fost de negăsit în incinta taberei. A lipsit și de la manifestările cultural-artistice prilejuite de focul de tabără, spre disperarea bine mascată cu șiretlicuri feminine a Natașei Semenova.

În schimb, a revenit cu o oră înainte de părăsirea taberei de către copii pentru a-i însoți la Vamă, în vederea încheierii cu bine a sejurului acestora în România.

Ce s-a întâmplat? A întrebat Natașa Semenova. S-a mirosit ceva? A transpirat morala proletară?...

Se pare că da! Dar oficial m-au ținut la raport până târziu în noapte în legătură cu modul în care s-au desfășurat activitățile programate în perioada prezenței în tabără a pionierilor sovietici.

Buni băieți, cu nasuri fine!... Ucenici la KGB... Să știi că și pe mine mă așteaptă același raport...

*

Cu cele mai bune urări și cu o reținută îmbrățișare, dar totuși îmbrățișare, Natașa Semenova și-a luat rămas bun de la Emilian Mihailovici și a trecut fâșia de frontieră la punctul Siret-Porubnoe. Odată trecută dincolo, sub privirile nedumerite ale compatrioților, s-a întors către partea română, exclamând puternic într-o exprimare aproape corectă, ajutată de adjunctul Viorel:

- Omelean Mihailovici barbat vrednic este! La el mult pasion este! El barbat brava este! El atent cu domna este!... Tu avut un fiu-bebe, Omelean Mihailovici! Apoi, și-a mai fluturat o dată cravata roșie de pionier și a plecat să-și salute prietenii.

- Cine-i? Cine-i acest Omelean Mihailovici? Se interesau un tovarăș de la Curioși și vreo două-trei doamne venite cu te miri ce interese la Vamă.

Nu peste multă vreme, pe adresa Inspectoratului Școlar Județean, a sosit următoarea comunicare din partea instituției similare a regiunii Cernăuți:

Motivat de anumite chestiuni de natură organizatorică, la recomandarea Obkomului, suntem nevoiți să declinăm unilateral Protocolul privind trimiterea la odihnă a unor grupuri de copii în taberele de pioneri și școlari din România. Urmău ștampila și semnăturile de rigoare.

- Vijelie mare, fraților, la Cernăuți! Stopăm și noi recrutările! A conchis inspectorul general.

Cuprins

În loc de prefață	3
Argument	5
Lada cu zestre	7
Unchiul de dincolo	9
Toponimia satului	12
Părți ale satului	17
Țarini. Pâraie.	23
Ropcea și campaniile bucovinene	26
Ropcea răzășească	35
Proprietarii satelor din Bucovina	44
Documente ropcene	46
Câteva concluzii	93
Calvarul unui colț de Rai	97
Bunicul	99
Ningea în toată Bucovina	104
Sârma	107
Povara originii	117
Scrisoare mamei	127
Transparență transfrontalieră	131

Autorii, în numele tuturor ropcenilor, adresează calde mulțumiri domnului dr. Daniel Hrenciuc, director coordonator al Direcției pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Național Cultural Suceava, pentru generoasa contribuție la apariția acestei cărți.

Tipografia ROF SA Suceava
str. Mărășești 7A
tel.: 0230 532.299; 523.476
fax: 0230 520.237
mobil: 0745 585.954

ISBN 978-606-8159-24-9

<https://biblioteca-digitala.ro>